

REČI KOJIMA NIJE POTREBAN PREVOD

FJALËT TË CILAVE NUK U NEVOJITET PËRKTHIMI

The third edition of the "Dictionary of Words that do not need translation" was realized as part of the Barabar Centre project, supported by the United Nations Mission in Kosovo (UNMIK).

**Reči kojima nije
potreban prevod**

**Fjalët të cilave nuk u
nevojitet përkthimi**

son

The third edition of the "Dictionary of Words that do not need translation" was realized as part of the Barabar Centre project, supported by the United Nations Mission in Kosovo (UNMIK).

May 2024

**Reçi kojima nije potreban prevod
Fjalët të cilave nuk u nevojitet përkthimi**

Za izdavača:
Për botuesi:
Barabar centar
Qendra Barabar

Pripremili:
Përgaditur nga:
Nora Bezera
Nora Bezera
Marija Orović
Marija Oroviq
Ilda Krama
Ilda Krama

Dizajn:
Dizajni:
Bojan Marinković
Bojan Marinkoviq

Reç/Fjala	Akcentat/ Theksi	Znaçenje/Kuptimi
<p>adet <i>imenica muškog roda</i> množina: adeti</p> <p>adet, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: adete, t</p>	<p>(<i>âdet</i>)</p> <p>(<i>adét</i>)</p>	<p>SRB: zakon, običaj, obično se koristi za označavanje tradicija, običaja ili navika koje se redovno praktikuju u određenoj zajednici ili kulturi; može se odnositi na kulturne, verske, ili društvene običaje koji se prenose s generacije na generaciju.</p> <p>ALB: zakon; bëj adetet.</p>
<p>adresa <i>imenica ženskog roda</i> množina: adrese</p> <p>adresë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: adresa, t</p>	<p>(<i>adrësà</i>)</p> <p>(<i>adrësë</i>)</p>	<p>SRB: 1. mesto stanovanja, prebivališta. 2. natpis na pismu i dr. koji tačno kazuje mesto stanovanja onoga kome se pismo upućuje. 3. oznaka imena, zvanja i stanovanja (obično na omotu pisma).</p> <p>ALB: të dhënat për marrësin a për dërguesin e një letre, të një pakoje etj. ose për vendndodhjen e një banese, të një institucioni etj.: zyra e adresave; na harroi adresën (figurative shaka) na ka harruar prej kohësh, nuk na vjen më;</p>
<p>aga <i>imenica muškog roda</i> množina: age</p> <p>aga, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: agallarë, t</p>	<p>(<i>âga</i>)</p> <p>(<i>agá</i>)</p>	<p>SRB: vlasnik zemlje u staroj Turskoj ili vojni starešina; otomanski vojni komandant; turski plemić nižeg ranga.</p> <p>ALB: pronar tokash, më i vogël se beu; çifligar i pasur, pasanik.</p>

Priça/ Tregimi

Reç "**aga**" potiče iz turskog jezika, gde se koristi kao "ağa". Ova reč se koristi za označavanje titule ili položaja, posebno u Osmanskom carstvu. Aga je bio visoki zvaničnik ili vođa, često na čelu vojne jedinice, administrativne regije ili manastira.

Zanimljivost vezana za reč "aga" jeste da se ova titula često koristila i izvan Osmanskog carstva, uključujući i regione koji su bili pod njegovim uticajem. Aga je bio poznat po svojoj moći i autoritetu, i često je bio poštovan i uvažavan u svojoj zajednici. Ova reč je postala deo rečnika mnogih jezika na Balkanu i Bliskom istoku, gde se i danas koristi u različitim kontekstima.

Fjala "**agë**" vjen nga gjuha turke, ku përdoret si "ağa". Kjo fjalë përdoret për të treguar një titull ose pozicion, veçanërisht në Perandorinë Osmane. Aga ishte zyrtar ose udhëheqës i rangut të lartë, shpesh në krye të një njësie ushtarake, rajoni administrativ ose manastiri.

Gjëja interesante lidhur me fjalën "agë" është se ky titull përdorej shpesh jashtë Perandorisë Osmane, duke i përfshirë rajonet që ishin nën ndikimin e saj. Aga ishte i njohur për fuqinë dhe autoritetin e tij, dhe shpesh ishte i respektuar dhe i nderuar në komunitetin e tij. Kjo fjalë u bë pjesë e fjalorit të shumë gjuhëve në Ballkan dhe Lindjen e Mesme, ku përdoret edhe sot në kontekste të ndryshme.

<p>akademija <i>imenica ženskog roda</i> množina: akademije</p> <p>akademi, <i>a emës i gjinisë femërore</i> shumës: akademi, të</p>	<p>(<i>akadēmija</i>)</p> <p>(<i>akadēmí</i>)</p>	<p>SRB: 1. visoka škola za nauku ili umetnost 2. udruženje naučnika i umetnika radi unapređivanja nauke i umetnosti 3. svečana priredba nekog značajnog događaja ili neke ličnosti vrt u blizini Atine gde je Platon proučavao o svojoj filozofiji. platonova škola, platonova filozofija</p> <p>ALB: 1. institucion i lartë shkencor ose shoqatë dijetarësh e njerëzish të kulturës, që merret me kërkime e studime shkencore dhe me organizimin e drejtimin e punës shkencore. 2. shkollë e lartë për disa degë të veçanta: academia e arteve; akademi ushtarake.</p>
--	---	---

<p>akumulirati <i>glagol</i></p> <p>akumuloj, <i>folje</i></p>	<p>(<i>akumulíra-ti</i>)</p> <p>(<i>akumulójj</i>)</p>	<p>SRB: nagomilavati, sticati, skupljati, zgrtati, steći novac</p> <p>ALB: mbledh pak e nga pak diçka për ta ruajtur: akumuluj para.</p>
<p>aktivan <i>pridev</i></p> <p><i>množina: aktivni</i></p> <p>aktiv, <i>e mbiemër</i></p> <p><i>shumës: aktivë/ aktive</i></p>	<p>(<i>äktivan</i>)</p> <p>(<i>aktiv</i>)</p>	<p>SRB: radan, vredan, živ, okretan, pregalački, ustalački; još u službi, u dejstvu;</p> <p>koji prouzrokuje akciju; koji se odnosi na uzrok akcije;</p> <p>koji se odlikuje sa mnogo aktivnosti ili pokreta; promena;</p> <p>koji se odlikuje spontanošću, snagom, inicijativom;</p> <p>koji se odlikuje i liči na ponašanje mužjaka u polnim aktivnostima</p> <p>ALB: që vepron me gjallëri; që është në përdorim a në punë; veprues; antonim; pasiv: jetë aktive; popullsi aktive popullsi që punon; lëndë aktive; vullkan aktiv; fjalori aktiv; oficer aktiv.</p>
<p>akustika <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: akustike</i></p> <p>akustikë, <i>i</i> <i>a emër i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: /</i></p>	<p>(<i>aküstika</i>)</p> <p>(<i>akustikë</i>)</p>	<p>SRB: nauka o zakonima zvuka i sluha; osobine sale da prenosi zvuk</p> <p>ALB: term në fizikë; pjesë e fizikës që studion tingujt.</p>

Priça/ Tregimi

Jedna od najfascinantnijih pojava u akustici je eho. Eho se javlja kada se zvuk odbija od površine i vraća nazad ka izvoru. Dužina vremena između izvornog zvuka i njegovog odjeka omogućava nam da odredimo udaljenost do površine od koje se zvuk odbio.

Inače, akustika je ona naučna disciplina koja proučava zvuk i načine na koje se zvuk širi kroz različite medije, kao i načine na koje ljudi percipiraju zvuk. Akustika se bavi različitim aspektima zvuka, uključujući njegovu proizvodnju, prenos, snimanje, reprodukciju i efekte na okolinu. Reč **"akustika"** potiče od grčke reči "akoustikos", što znači "koji se odnosi na sluh" ili "koji se odnosi na zvuk". Grčka reč "akouein" znači "čuti".

Interesantno je da se koncepti akustike koriste u različitim oblastima, kao što su arhitektura (akustika prostorija), muzika (akustični instrumenti), inženjering (akustično izolovanje), medicina (akustična dijagnostika) i mnogi drugi. Akustika igra ključnu ulogu u našem svakodnevnom životu, od zvuka koji čujemo u prirodi do zvuka koji nas okružuje u urbanim sredinama.

Akustične iluzije su interesantan fenomen u kojem naše uši mogu biti prevarene da čuju nešto što nije stvarno. Na primer, "šum vode" koji čujemo u školjci nije zapravo zvuk vode, već zvuk naše krvi koja teče kroz krvne sudove u ušima.

Një nga fenomenet më magjepsëse në akustikë është jehona. Jehona ndodh kur zëri përplaset në një sipërfaqe dhe udhëton përsëri në drejtim të burimit. Kohëzgjatja midis tingullit origjinal dhe jehonës së tij na lejon ta përcaktojmë distancën nga sipërfaqja në të cilën tingulli u përplasi.

Përndryshe, akustika është disiplina shkencore e cila e studion tingullin dhe mënyrat se si tingulli përhapet nëpër media të ndryshme, si dhe mënyrat në të cilat njerëzit e perceptojnë tingullin. Akustika merret me aspekte të ndryshme të zërit, duke e përfshirë prodhimin, transmetimin, regjistrimin, riprodhimin dhe efektet e tij në mjedis.

Fjala **"akustikë"** vjen nga fjala greke "akoustikos", që do të thotë "i referohet dëgjimit" ose "i referohet tingullit". Fjala greke "akouein" do të thotë "dëgjoj".

Është interesante se konceptet e akustikës përdoren në fusha të ndryshme, si arkitektura (akustika e hapësirave), muzika (instrumentet akustike), inxhinieria (izolimi akustik), mjekësia (diagnostika akustike) e shumë të tjera. Akustika luan një rol kyç në jetën tonë të përditshme, nga tingulli që e dëgjojmë në natyrë deri te tingulli që na rrethon në mjediset urbane.

Iluzionet akustike janë një fenomen interesant ku veshët tanë mund të mashtrohen se dëgjojnë diçka që nuk është reale. Për shembull, "gurgullima e ujit" që e dëgjojmë në guaskë nuk është në fakt zhurma e ujit, por zhurma e gjakut tonë që rrjedh nëpër enët e gjakut në veshët tanë.

<p>akšam <i>imenica muškog roda</i> množina: akšami</p> <p>aksham, <i>i emës i gjinës mashkullore</i> shumës: akshame, t</p>	<p>(<i>akšam</i>)</p> <p>(<i>akshám</i>)</p>	<p>SRB: sumrak, tj. doba od zalaska sunca do potpunog mraka; četvrta dnevna molitva muslimana (tur.)</p> <p>ALB: fjalë e vjetruar; mbrëmje. Koha kur perëndon dielli dhe fillon të erret.</p>
<p>alhemičar <i>imenica muškog roda</i> množina: alhemičari</p> <p>alkimist, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: alkimistë, t</p>	<p>(<i>álhemičar</i>)</p> <p>(<i>alkimíst</i>)</p>	<p>SRB: osoba koja se bavi alhemijom, drevnom praksom koja je pokušavala da transformiše obične metale u plemenite metale i da pronade univerzalni lek poznat kao "kamen mudrosti".</p> <p>ALB: ai që merrej me alkimi.</p>

Priča/ Tregimi

Reç **"alhemičar"** potiçe iz arapskog jezika, gde je izvedena iz izraza "al-kīmiyā", što znači "hemija". Alhemičari su se bavili proučavanjem transformacija materije, težili su pretvaranju običnih metala u zlato i pronalazačju "kamen mudrosti", supstance koja bi im omogućila besmrtnost. Poblizhe smo se upoznali sa alhemijom kroz popularno delo Paula Koelja sa istoimenim nazivom.

Alhemičari nisu samo praktikovali fizičke eksperimente, već su takođe imali duboku filozofsku dimenziju u svom radu. Smatrali su da je univerzum prožet skrivenim simbolima i aluzijama, pa su često svoje eksperimente obavljali s ciljem duhovnog pročišćenja i dostizanja mudrosti.

Neki od najpoznatijih alhemičarskih simbola uključuju pentagram, koji predstavlja pet osnovnih elemenata (zemlju, vodu, vazduh, vatru i duh), kao i zmaja koji predstavlja snagu i moć.

Iako se alhemija često povezuje sa srednjim vekom, njen uticaj se proteže kroz različite periode i kulture. Mnogi poznati naučnici, poput Isaka Njutna, bili su zainteresovani za alhemiju i njen uticaj na razvoj moderne nauke.

Fjala **"alkimist"** vjen nga gjuha arabe, dhe rrjedh nga termi „al-kīmiyā”, që do të thotë "kimi". Alkimistët merreshin me studimin e transformimeve të materies, ata synuan të kthenin metalet e zakonshme në ar dhe ta gjenin "gurin e mençurisë", një substancë që do t'ua mundësonte pavdekshmërinë. Ne e njohëm më afër alkiminë përmes veprës së njohur të Paulo Coelho-s me të njëjtin emër.

Alkimistët nuk i praktikonin vetëm eksperimentet fizike, por kishin edhe një dimension të thellë filozofik në punën e tyre. Ata konsideronin se universi ishte i mbushur me simbole dhe aludime të fshihura, kështu që ata shpesh i kryenin eksperimentet e tyre me qëllim të pastrimit shpirtëror dhe arritjes së mençurisë.

Disa nga simbolet më të famshme alkimike e përfshijnë pentagramin, i cili i përfaqëson pesë elementët bazë (tokën, ujin, ajrin, zjarrin dhe shpirtin), si dhe dragoin, i cili e përfaqëson forcën dhe fuqinë.

Edhe pse alkimia shpesh lidhet me Mesjetën, ndikimi i saj përfshin periudha dhe kultura të ndryshme. Shumë shkencëtarë të famshëm, si Isak Njutoni, ishin të interesuar për alkiminë dhe ndikimin e saj në zhvillimin e shkencës moderne.

<p>alternativa <i>imenica ženskog roda</i> množina: alternative</p> <p>alternativë, <i>i a emës i gjinisë femërore</i> shumës: alterantiva, t</p>	<p>(<i>áalternativa</i>)</p> <p>(<i>alternativë</i>)</p>	<p>SRB: izbor između jedne od dveju mogućnosti, opredeljenje za jednu od dve odluke;</p> <p>log. alternativni sudovi, su oni koji se mogu jedan drugim zameniti a da se njihov smisao ipak ne izmeni, npr: "Galilej je otkrio zakone padanja" ili "Zakone padanja otkrio je Galilej."</p> <p>Politička grupacija koja okuplja opozicione snage.</p> <p>ALB: secila nga dy mundësitë e kundërta a të ndryshme të një zgjidhjeje: s'ka alternativë tjetër.</p>
---	--	--

<p>aluminijum imenica muškog roda množina: aluminijumi</p> <p>alumin, i emër i gjinisë mashkullore shumës: /</p>	<p>(<i>álumini-jum</i>)</p> <p>(<i>alumín</i>)</p>	<p>SRB: aluminijum je hemijski element sa simbolom Al i atomskim brojem 13. To je srebrno-beli metal koji se često koristi u različitim industrijama zbog svojih svojstava kao što su niska gustina, visoka otpornost na koroziju i dobra provodljivost toplote i elektriciteta.</p> <p>ALB: metal i bardhë e i butë, që përdoret për tela, për enë etj. (simboli Al): pjtë (lugë) alumini.</p>
<p>ambalaza imenica ženskog roda množina: ambalaze</p> <p>ambalazh, i emër i gjinisë mashkullore shumës: ambalazhe, z</p>	<p>(<i>ambaláza</i>)</p> <p>(<i>ambalázh</i>)</p>	<p>SRB: svi materijali koji služe za pakovanje robe, omot robe. Pakovanje, upakivanje, pribor za pakovanje, sargija; nagrada za pakovanje, pakovarina.</p> <p>ALB: mbështjellëse (prej letre, prej pëlhure etj.) e mallrave: kuti ambalazhi.</p>
<p>ambicija imenica ženskog roda množina: ambicije</p> <p>ambicie, a emër i gjinisë femërore shumës: ambicie, t</p>	<p>(<i>àmbìcija, ambìcija</i>)</p> <p>(<i>ambície</i>)</p>	<p>SRB: 1. snažna želja u postizanju nečega (uspeha u radu, učenju i sl.); 2. častoljublje, slavoljublje, težnja za nečim, stremljenje čemu; istrajnost, upornost</p> <p>ALB: dëshirë e fortë e këmbëngulje për të bërë a për të arritur diçka.</p>
<p>ameba imenica ženskog roda množina: amebe</p> <p>amebë, a emër i gjinisë femërore shumës: ameba, t</p>	<p>(<i>améba</i>)</p> <p>(<i>ambície</i>)</p>	<p>SRB: jednoćelijski organizmi koji pripadaju grupi protozoa; karakteristične su po svojoj sposobnosti da menjaju oblik, što im omogućava da se kreću putem pseudopodija (lažnih stopala) i da hvataju hranu</p> <p>ALB: term në zoologji; kafsha më e thjeshtë njëqelizore, që e ndryshon trajtën gjatë lëvizjes.</p>
<p>amfiteatar imenica muškog roda množina: amfiteatri</p> <p>amfiteatër, i emër i gjinisë mashkullore shumës: amfiteatro, t</p>	<p>(<i>amfiteátar</i>)</p> <p>(<i>amfiteátër</i>)</p>	<p>SRB: 1. otvoreni prostor sa stepenicama oko centralne arene ili pozornice, gde se održavaju javni događaji poput predstava, borbi i sportskih takmičenja 2. u rimsko doba kružna ili eliptična građevina sa borilačkom arenom oko koje se stepenasto uzdiže gledalište; tu su se održavale gladijatorske igre i borbe sa divljim životinjama</p> <p>ALB: ngrehinë e hapur për shfaqje publike në lashtësi, në trajtë gjysmërrethi e me shkallare; teatër a pjesë e teatrit në këtë trajtë: amfiteatri i Butrintit.</p>
<p>amnezija imenica ženskog roda množina: amnezije</p> <p>amnezi, a emër i gjinisë femërore shumës: /</p>	<p>(<i>àmnëzija</i>)</p> <p>(<i>amnezí</i>)</p>	<p>SRB: gubitak ili slabljenje pamćenja, potpuno ili delimično zaboravljanje nekih događaja i ličnosti; patiti od amnezije; zaboravljivost</p> <p>ALB: term në mjekësi; dobësim i madh i kujtesës ose humbje e plotë e saj.</p>
<p>anarhija imenica ženskog roda množina: anarhije</p> <p>anarki, a emër i gjinisë femërore shumës: anarki, të</p>	<p>(<i>anàrhija</i>)</p> <p>(<i>anarkí</i>)</p>	<p>SRB: bezvlašće, stanje društva u kome potpuno prestaje vlada zakona i svakog autoriteta; fig. potpuno nered. Neplanska, neorganizovana, neusklađena proizvodnja i raspodela u privredi</p> <p>ALB: gjendje e çrregullt, kur nuk ka shtet a nuk veprojnë ligjet; pështjellim e rrëmujë, ngaqë mungon drejtimi e organizimi.</p>

analiza imenica
ženskog roda
množina: analize

(*analíza*)

SRB: 1. log. traženje veze, uzroka i posledice i izvođenje zaključka rastavljanjem, rastavljanjem celine na njene sastavne elemente (analiza termina; gramatička analiza);
2. hem. skup operacija kojima se istražuje a) sastav neke smeše ili supstance (kvalitativna analiza) b) Odnos pojedinih sastojaka (kvantitativna analiza)
3. psih., v. psihoanaliza
4. mat. deo matematike koji se bavi proučavanjem funkcija metodom limesa odnosno beskonačno malih veličina (diferencijalni i integralni račun); matematička analiza

analizë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: analiza, t

(*analízë*)

ALB: zbërthimi i diçkaje në pjesët ose në elementet përbërëse për të njohur ndërtimin a vetitë e saj, për të zbuluar vlerat a domethënien etj.; antonim; sintezë: analiza vjetore e punës; analizë kimike; analiza e gjakut; analizë gramatikore (gjuh.) zbërthimi i fjalëve a i fjalive në pjesët përbërëse:

anestezija
imenica ženskog roda
množina: anestezije

(*anestèzija*)

SRB: medicinski postupak kojim se osoba dovodi u stanje bezbolnosti, gubitka svesti ili smanjenja osećaja bola tokom medicinskih zahvata, operacija ili drugih procedura.

anestezi, a emër i
gjinisë femërore
shumës: /

(*anestezí*)

ALB: term në mjekësi; mpirje në trup a në një organ nga një sëmundje ose duke futur në të një bar të posaçëm.

anegdota imenica
ženskog roda
množina: anegdote

(*anegdòta*)

SRB: u antici, još neobjavljeni, spisi nedostupni javnosti; kratka, često duhovita priča o događaju iz društvenog života, obično ostaje zabeležena ako je reč o poznatim ličnostima, umetnicima i naučnicima.

anekdotë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: anekdota, t

(*anekdótë*)

ALB: tregim i shkurtër për një ngjarje të trilluar a të vërtetë nga jeta e njerëzve të njohur, që të zbavit, që të mëson diçka ose që vë në lojë të meta e vese.

angažovanje
Glagolska imenica od
angažovati (se).
množina: angažovanja

(*angažòvan-
je*)

SRB: učešće u nečemu, rad na određeno vreme

angazhim, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: angazhime, t

(*angazhím*)

ALB: veprim sipas foljes angazhoj. E fut dikë në një punë a në një veprimtari.

aristokratija
imenica ženskog roda
množina: aristokratije

(*aristokràti-
ja*)

SRB: vrsta vladavine koju čine male privilegovane klase ili manjine sastavljene od onih najbolje kvalifikovanih za upravljanje. Pojam aristokratija je značio u staroj Grčkoj sistem vladanja kao „vladavinu najboljih“

aristokraci, aa
emër i gjinisë femërore
shumës: aristokraci, të

(*aristokrác*)

ALB:1. term në histori; shtresa më e lartë e feudalëve, fisnikëria.
2. kuptim i figurshëm; grup njerëzish të privilegjuar në një shoqëri.

arhitekta imenica
muškog roda
množina: arhitekte

(*arhitekta*)

SRB: stručnjak za dizajniranje i planiranje građevinskih objekata, kao što su kuće, zgrade, mostovi, ili javni prostori, njihov posao obuhvata kombinovanje estetike, funkcionalnosti i bezbednosti kako bi stvorili prostor koji odgovara potrebama korisnika i okoline

arkitekt, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: arkitektë, t

(*aktitékt*)

ALB: 1. inxhinier arkitekture.
2. kuptim i figurshëm; ai që përcakton mënyrat e tregon rrugët për të arritur një qëllim.

arhipelag
imenica muškog roda
množina: arhipelazi

(*arhipèlāg*)

SRB: grupa ostrva koja se nalaze blizu jedno drugog; može biti raspoređena u lancu ili skupu na određenom geografskom području, obično u moru ili okeanu.

<p>arkipelag, <i>a emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: arkipelagë, t</p>	<p>(arkipelág)</p>	<p>ALB: term në gjeografi; grup ishujsh të afërt e të një bashkësie tokësore: arkipelagu i Filipineve.</p>
<p>arhiva <i>imenica ženskog roda</i> množina: arhive</p>	<p>(arhíva)</p>	<p>SRB: organizovana zbirka dokumenata, informacija ili drugih materijala koji su sačuvani radi buduće upotrebe, proučavanja ili referenci</p>
<p>arkiv, <i>a emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: arkiva, t</p>	<p>(arkív)</p>	<p>ALB: institucion që grumbullon, ruan, sistemon e boton dokumente me vlerë historike; tërësia e dokumenteve me vlerë të veçantë për veprimtarinë e një institucioni, të një organizate a të një njeriu: Arkivi Qendror i Shtetit; arkivi i Institutit të Historisë.</p>
<p>armatura <i>imenica ženskog roda</i> množina: armature</p>	<p>(armatúra)</p>	<p>SRB: metalna konstrukcija koja se koristi za ojačavanje betona. To je mreža ili rešetka od čeličnih šipki ili žica koja se postavlja unutar betonske strukture pre nego što se betonira; pomaže betonu da izdrži veće napone i terete tako što sprečava pucanje i deformaciju</p>
<p>armaturë, <i>a emës i gjinisë femërore</i> shumës: armatura, t</p>	<p>(armatúrë)</p>	<p>ALB: 1. term në mineralogji e në miniera; veshje e faqeve të brendshme të galerive me shtylla druri a betoni; 2. term në ndërtim; formë prej dërrasash a prej metali, që shërben për të derdhur shtylla a dysheme prej betoni, për të mbajtur pjesë të një vepre që ndërtohet etj.; armaturë.</p>
<p>aroma <i>imenica ženskog roda</i> množina: arome</p>	<p>(aróma)</p>	<p>SRB: prijatan miris ili mirisna nota koja dolazi iz hrane, pića, parfema ili drugih supstanci; može biti voćna, cvetna, začinjena ili drugačije karakteristična za određenu supstancu</p>
<p>aromë, <i>a emës i gjinisë femërore</i> shumës: aroma, t</p>	<p>(arómë)</p>	<p>ALB: erë e mirë, që lëshojnë lulet, bimët a lëndë të tjera: aromë trëndafili (manushaqeje).</p>
<p>asimetrija <i>imenica ženskog roda</i> množina: asimetrije</p>	<p>(asimètrija)</p>	<p>SRB: odnosi se na nedostatak simetrije ili ravnoteže između dve ili više strana ili delova nekog objekta ili sistema.</p>
<p>asimetri, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: asimetri, të</p>	<p>(asimetrí)</p>	<p>ALB: mungesë simetrie.</p>
<p>asimilacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: asimilacije</p>	<p>(asimilácija)</p>	<p>SRB: 1. ling. proces promene zvuka u reči pod uticajem susednog zvuka. Na primer, reč "nelegalan" može biti izgovorena kao "nilegalan" zbog uticaja zvuka "n" iz reči "ne". 2. soc. proces u kojem pripadnici manjinskih grupa prihvataju i integrišu norme, vrednosti i obrasce ponašanja većinske grupe, što može rezultirati gubitkom identiteta manjinske grupe. 3.bio. proces u kojem organizam apsorbua i integriše hranljive materije u svoje tkivo ili ćelije radi rasta i razvoja 4.kult. može označavati proces u kojem pojedinac ili grupa prihvataju i usvajaju kulturu ili običaje većinskog društva, često uz gubitak svoje sopstvene kulture ili identiteta.</p>
<p>asimilim, <i>a emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: /</p>	<p>(asimilím)</p>	<p>ALB: veprimi sipas foljes asimiluj. 1. përvetjoj. 2. kuptim i figurshëm; e mësoj mirë diçka, e përvetësoj plotësisht: asimiluj mësimin. 3. kryesisht; veta; III e bën një popull a një komb të humbasë veçoritë, gjuhën e zakonet e veta e të marrë ato të një populli a të një kombi tjetër; / term në gjuhësi; përngjashmon. / trajta pësore; asimilohem.</p>

<p>astma imenica zënskog roda</p> <p>množina: astme</p> <p>astmë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: astma, t</p>	<p>(<i>ástma</i>)</p> <p>(<i>ástmë</i>)</p>	<p>SRB: hronična bolest koja pogađa disajne puteve u plućima; sobe sa astmom imaju osetljive disajne puteve koji reaguju na određene okidače, poput alergena, dima ili hladnog vazduha, što dovodi do sužavanja disajnih puteva (bronhija) i poteškoća u disanju</p> <p>ALB: term në mjekësi; zënia e frymës a vështirësimi i frymëmarrjes për shkak të alergjisë, të çrregullimeve në bronke, në zemër etj.</p>
<p>atelj imenica muškog roda</p> <p>množina: ateljei</p> <p>atelie, ja emër i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: atelie, të</p>	<p>(<i>atèlje</i>, <i>ateljè</i>)</p> <p>(<i>atelié</i>)</p>	<p>SRB: radionica gde se obavlja neki umetnički rad ili umetnosti blisko umeće (slikarski atelje; modni atelje; fotografski atelje)</p> <p>ALB: dhomë e posaçme, ku punon piktori, skulptori, fotografi etj.; studio.</p>
<p>atentat imenica muškog roda</p> <p>množina: atentati</p> <p>atentat, i emër i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: atentate, t</p>	<p>(<i>atèntāt</i>)</p> <p>(<i>atelié</i>)</p>	<p>SRB: planirani napad ili ubistvo visokog zvaničnika, političara, ili javne ličnosti</p> <p>ALB: përpjekje për të vrrarë një njeri që cilësohet si armik; kuptim i figurshëm; përpjekje për të goditur e për të dëmtuar diçka: atentat kundër demokracisë.</p>
<p>atmosfera imenica zënskog roda</p> <p>množina: atmosfere</p> <p>atmosferë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: atmosferë, t</p>	<p>(<i>atmosfëra</i>)</p> <p>(<i>atmosfërë</i>)</p>	<p>SRB: 1. fiz. atmosfera je sloj gasova koji okružuje planetu ili drugo telo u svemiru. Na Zemlji, atmosfera je sloj gasova koji zadržava toplotu i štiti život od štetnog zračenja 2. metaf. atmosfera može označavati opšti osećaj ili raspoloženje u nekom okruženju ili situaciji. Na primer, možemo govoriti o "opuštenoj atmosferi" ili "napetoj atmosferi" na sastanku ili događaju 3. lik. atmosfera se može koristiti za opisivanje načina na koji umetničko delo ili scena prenosi određenu emociju, osećaj ili ambijent. Na primer, možemo reći da slika ima "mističnu atmosferu" ili da film ima "mučnu atmosferu"</p> <p>ALB:</p> <p>1. ajri rreth Tokës ose rreth disa trupave të tjerë qiellorë; / ajri që thithim diku: ndotja e atmosferës. 2. kuptim i figurshëm; kushtet e rrethanat e jetesës ose të një veprimtarie, mjedis: atmosferë miqësore; atmosferë pune (feste). 3. edhe numri shumë; -ë(t), term në fizikë; term në teknikë; njësi matëse e trysnisë së gazeve dhe të lëngjeve, e barabartë me trysninë e një kilogrami në një centimetër katror.</p>
<p>atletičar imenica muškog roda</p> <p>množina: atletičari</p> <p>atlet, i emër i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: atletë, t</p>	<p>(<i>atletičār</i>)</p> <p>(<i>atlét</i>)</p>	<p>SRB: osoba koja se bavi atletikom, što je širok pojam koji obuhvata različite sportske aktivnosti kao što su trčanje, skokovi, bacanja, hodanje, višeboj i slično</p> <p>ALB: sportist që merret me atletikë.</p>
<p>ašik imenica muškog roda</p> <p>množina: ašici</p> <p>ashik, u emër i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: ashikë, t</p>	<p>(<i>āšik</i>)</p> <p>(<i>ashík</i>)</p>	<p>SRB: 1. strasna ljubav, ljubavni zanos, čežnja, strast 2. momak koji ašikuje, koji je zaljubljen; ašiklija, ašigđzija 3. onaj koji je zanesen ljubavlju; udvarač</p> <p>ALB: i vjetruar; dashnor.</p>

Priça/ Tregimi

Reç **"aşik"** potiçe iz turskog jezika, u kome označava zaljubljenog ili strastvenog ljubavnika. Međutim, njeno značenje i upotreba proširila se izvan granica Turske, posebno u kulturama koje su bile pod uticajem Osmanlijskog carstva. U tim kulturama, kao što su turska, azerbejdžanska, iranska, i druge, "aşik" ima specifično značenje i predstavlja kulturnu ikonu.

Osmanlijsko carstvo je tokom svoje vladavine proširilo svoj uticaj na široko geografsko područje, uključujući Balkan, Bliski istok i Kavkaz. Kroz razmenu kultura, jezika i umetnosti, pojmovi poput "aşik" su se infiltrirali u različite zajednice koje su bile pod osmanlijskom vlašću ili su bile u bliskom kontaktu s tim carstvom.

Ova reč nije samo lingvistički koncept već i kulturna ikona koja nosi sa sobom složene konotacije i tradicije. Aşik kultura, koja obuhvata muziku, poeziju, priče i životni stil, predstavlja važan deo kulturnog identiteta mnogih zajednica koje su bile pod uticajem Osmanlijskog carstva.

Fjala **"ashik"** vjen nga gjuha turke, në të cilën e ka domethënien e njeriut të dashuruar ose të dashnorit të pasionuar. Megjithatë, kuptimi dhe përdorimi i saj u përhap përtej kufijve të Turqisë, veçanërisht në kulturat në të cilat ka ndikuar Perandoria Osmane. Në ato kultura, siç janë ajo turke, azerbexhane, iraniane dhe të tjera, "ashiku" ka një kuptim specifik dhe përfaqëson një ikonë kulturore.

Gjatë sundimit të saj, Perandoria Osmane e përhapi ndikimin e saj në zonë të gjerë gjeografike, duke e përfshirë Ballkanin, Lindjen e Mesme dhe Kaukazin. Nëpërmjet shkëmbimit të kulturave, gjuhëve dhe arteve, termat si "ashiku" depërtuan në komunitete të ndryshme që ishin nën sundimin osman ose në kontakt të ngushtë me atë perandori.

Kjo fjalë nuk është vetëm një koncept gjuhësor, por edhe një ikonë kulturore që mbart me vete konotacione dhe tradita komplekse. Kultura e ashikëve, e cila e përfshin muzikën, poezinë, tregimet dhe stilin e jetesës, është një pjesë e rëndësishme e identitetit kulturor të shumë komuniteteve në të cilat ka ndikuar nga Perandoria Osmane.

<p>automobil imenica muškog roda množina: automobili</p> <p>automobil, i emër i gjinisë mashkullore shumës: automobila, t</p>	<p>(automòbil)</p> <p>(automobil)</p>	<p>SRB: motorno vozilo koje se obično koristi za prevoz ljudi ili tereta. To može uključivati putnička vozila, kamione, autobuse, teretna vozila i druge vrste vozila</p> <p>ALB: automjet si kamioni, autobusi, vetura etj.: udhëtoj me automobil.</p>
<p>autoritet imenica muškog roda množina: autoriteti</p> <p>autoritet, i emër i gjinisë mashkullore shumës: autoritete, t</p>	<p>(autoròbil)</p> <p>(automobil)</p>	<p>SRB: 1. uticaj koji se zasniva na ugledu 2. onaj koji ima veliki ugled (ob. koji proizilazi iz znanja, iskustva itd.) 3. sposobnost obvezivanja drugih bez neposrednog korištenja sile, argumentacije ili procedure (imati autoriteta; uživati autoritet; osoba od autoriteta)</p> <p>ALB: 1. nderim i fituar me punë e me meritë; vlera dhe aftësia e dikujt, që ngjallin besim e bindje tek të tjerët: autoriteti i prindit (i mësuesit); njeri me autoritet; i ra autoriteti. 2. e drejta për të ushtruar një pushtet, forca detyruese për t'iu bindur dikujt a diçkaje: autoriteti i ligjit. 3. kryesisht; numri shumë; -e(t) përfaqësuesit kryesorë të pushtetit të një vendi: autoritetet e larta (ushtarake); / njeri i shquar në një fushë: autoritet në shkencë.</p>
<p>badihava / badava prilog</p> <p>badihava ndajfolje</p>	<p>(badàva)</p> <p>(badihavá)</p>	<p>SRB: 1. a) bez nagrade ili naplate (molim badava; besplatno b) vrlo jeftino, za neznanat novac (dobićeš ostatak iz košare praktično badava) 2. bez učinka (badava ga čekaš; uzalud)</p> <p>ALB: 1. falas a thujase falas: e bleu badihava. 2. kuptim i figurshëm; kot, në erë, në tym: fliste badihava.</p>

badem imenica
muškog roda
množina: bademi

bajame, ja emër i
gjinisë femërore
shumës: bajame, t

(bâdem)

SRB: jestiva orašasta vočka koja potiče od drveta *Prunus dulcis*; obično se konzumiraju sirovi ili prženi, i često se koriste u kulinarstvu kao sastojak u slatkim i slanim jelima.

(bajáme)

ALB: pemë që çel herët në pranverë dhe lidh kokrra vezake me lëvozhgë të fortë e me thelb të ëmbël; fryti i kësaj peme: bajame me kripë; vaj bajamesh; me sy si bajame.

Priča/ Tregimi

Iako mnogi misle da je **badem** orašasti plod, on zapravo spada u kategoriju voća. Bademovo voće je jestivi deo ploda koji se razvija iz cveta bademovog drveta. Orašasti plod koji poznajemo kao "badem" zapravo je seme unutar ploda.

U mnogim kulturama, badem se smatra simbolom ljubavi i plodnosti. U drevnoj Grčkoj, mladenci su često nosili bademovo cveće na venčanjima kao simbol sreće, plodnosti i trajne ljubavi. Ova tradicija prešla je i na druge kulture, uključujući i italijansku.

Bademi su izuzetno hranljivi i bogati hranljivim materijama. Oni su izvor zdravih masti, proteina, vlakana, vitamina i minerala. Redovno konzumiranje badema može pomoći u smanjenju rizika od srčanih bolesti, dijabetesa i drugih zdravstvenih problema.

Bademovo mleko postalo je popularna zamena za kravlje mleko, posebno među osobama koje su intolerantne na laktozu ili koje praktikuju vegansku ishranu. Bademi se koriste u raznim kuhinjama širom sveta. Mogu se jesti sirovi, pečeni, blanširani, slani ili kao sastojak u slatkim i slanim jelima. Takođe se koriste u proizvodnji slatkiša, kolača, sladoleda, kozmetičkih proizvoda i još mnogo toga.

Edhe pse shumë njerëz mendojnë se **bajamja** është fryt arror, në fakt ajo i përket kategorisë së pemëve. Fryti i bajames është pjesa e ngrënshme e frytit që zhvillohet nga lulja e pemës së bajames. Fryti arror që ne e njohim si "bajame" është në fakt një farë brenda frytit.

Në shumë kultura, bajamet konsiderohen simbol i dashurisë dhe pjellorisë. Në Greqinë e lashtë, të porsamartuarit shpesh mbanin lule bajame në dasmat e tyre si simbol i fatit të mirë, pjellorisë dhe dashurisë së qëndrueshme. Kjo traditë ka kaluar në kultura të tjera, përfshirë edhe atë italiane.

Bajamet janë jashtëzakonisht ushqyese dhe të pasura me lëndë ushqyese. Ato janë një burim i yndyrave të shëndetshme, proteinave, fibrave, vitaminave dhe mineraleve. Konsumimi i rregullt i bajameve mund të ndihmojë në uljen e rrezikut të sëmundjeve të zemrës, diabetit dhe problemeve të tjera shëndetësore.

Qumështi i bajames është bërë një zëvendësues popullor i qumështit të lopës, veçanërisht në mesin e njerëzve që janë intolerantë ndaj laktozës ose që praktikojnë dietë vegane. Bajamet përdoren në kuzhina të ndryshme në mbarë botën. Ato mund të hahen të njoma, të pjekura, të zbardhura, të kripura ose si përbërës në gjellët ëmbla dhe të kripura. Ato përdoren gjithashtu në prodhimin e ëmbëlsirave, torteve, akullores, produkteve kozmetike dhe në shumë lëmi tjera.

bakar imenica
muškog roda
množina: bakri

bakër, i emër i
gjinisë
mashkullore
shumës: bakra, t
bakëre

(bàkar)

SRB: hemijski element (simbol Cu, atomski broj 29), crvenkasti metal, odličan provodnik toplote i struje; neophodan za formiranje crvenih krvnih zrnaca i normalno funkcionisanje nervnog sistema.

(bákër)

ALB:

1. term në kimi; metal i kuqërremë, i butë, përcjellës i mirë i nxehtësisë dhe i rrymës elektrike (simboli Cu): bakër blister; tel (enë, monedhë) bakri; ngjyrë bakri; / kripë helmuese që formohet prej këtij metali në enët e pakallajisura.

2. kuptim i figurshëm; me kuptim keqësues; gjë pa vlerë: fjalë bakri fjalë të kota.

bakterija imenica
ženskog roda
množina: bakterije

bakter, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: bakterë, t

(bàktèrija)

(baktër)

SRB: mikroskopski, jednočelijski organizmi koji se mogu naći gotovo svuda u okolini, uključujući vodu, zemlju, vazduh, i unutar tela drugih organizama. Iako većina bakterija nema štetan uticaj na ljude, neke mogu biti uzročnici bolesti.

ALB: term në biologji; organizëm shumë i vogël njëqelizor, që kalbëzon e tharbëton lëndë organike ose shkakton sëmundje të ndryshme; mikrob: bakteret e tifos.

Priça/ Tregimi

Bakterije su otkrivene tek u 17. i 18. veku, kada su naučnici kao što su Antuan Van Levenhuk i Luj Paster koristili rane mikroskope kako bi ih proučavali. Njihova otkrića označila su početak moderne mikrobiologije.

Bakterije su najobilniji i najraznovrsniji oblik života na Zemlji. Postoje milioni različitih vrsta bakterija, koje naseljavaju gotovo svaki ekosistem, uključujući i ekstremna staništa poput termalnih izvora, dubokih okeanskih rovova i ledenih pustinja.

Iako su neke bakterije uzročnici bolesti, mnoge bakterije su korisne ili čak neophodne za život na Zemlji. Na primer, bakterije u ljudskom digestivnom traktu pomažu u varenju hrane i održavaju zdravlje probavnog sistema. Takođe, bakterije su ključne u procesima poput razgradnje organskog otpada, proizvodnje hrane poput jogurta i sira, i fiksacije azota u tlu.

Jedna od zanimljivih bakterija je *Deinococcus radiodurans*, poznata i kao "ekstremofilna bakterija". Ova bakterija je poznata po svojoj izuzetnoj otpornosti na ekstremne uslove, uključujući visoke nivoe radijacije, ekstremne temperature, dehidraciju i hemijske agense.

Bakteret nuk u zbuluan deri në shekujt 17 dhe 18, kur shkencëtarët si Antoine Van Leeuwenhoek dhe Louis Pasteur i përdorën mikroskopët e hershëm për t'i studiuar ato. Zbulimet e tyre e shënuan fillimin e mikrobiologjisë moderne.

Bakteret janë forma më e bollshme dhe më e larmishme e jetës në Tokë. Ka miliona lloje të ndryshme bakteresh që banojnë pothuajse në çdo ekosistem, duke përfshirë habitatet ekstreme si burimet e nxehta, kanalet e thella të oqeanit dhe shkretëtirat e akullta.

Edhe pse disa baktere shkaktojnë sëmundje, shumë baktere janë të dobishme apo edhe të nevojshme për jetën në Tokë. Për shembull, bakteret në traktin tretës së njeriut ndihmojnë në tretjen e ushqimit dhe ruajtjen e shëndetit të sistemit tretës. Gjithashtu, bakteret janë vendimtare në procese si shpërbërja e mbetjeve organike, prodhimi i ushqimeve si kosi dhe djathi dhe fiksimi i azotit në tokë.

Një nga bakteret interesante është *Deinococcus radiodurans*, i njohur edhe si "bakteri ekstremofil". Ky bakter është i njohur për rezistencën e tij të jashtëzakonshme ndaj kushteve ekstreme, duke i përfshirë nivelet e larta të rrezatimit, temperaturat ekstreme, dehidratimin dhe agjentët kimikë.

balans imenica
muškog roda
množina: balans

balancë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: balanca, t

(bàlans)

(baláncë)

SRB: ravnoteža ili harmonija između suprotnih ili različitih stvari. Na primer, u rečenici "važno je održavati balans između posla i privatnog života", "balans" se koristi da bi se izrazila ideja o održavanju ravnoteže između poslovnih obaveza i ličnih aktivnosti.

ALB: 1. peshore: vë në balancë. 2. baraspeshë.

balega imenica
ženskog roda
množina: balege

bajgë, a emër i gjinisë
femërore

balgë, a
bagël, a
shumës: bajga, t

(bàlega)

(bájgë)

SRB: izmet od životinja.

ALB: 1. jashtëqitja e kafshëve të mëdha: gardh i lyer me bajga.
2. i ligjërimit të thjeshtë; me ngjyrim sharës; njeri i ndyrë e i pavlerë.

bal imenica muškog
roda

množina: balovi

ballo, ja emër i gjinisë
femërore

shumës: ballo, t

(bâl)

(bállo)

SRB: 1. svečani društveni ples; plesna zabava: formalni plesni događaj, kao što je maskenbal
2. kratkotrajno okupljanje ili zabava: na primer, dečji rođendanski bal
3. naglo kretanje ili ljuljanje: na primer, "sudar u punom balu"
4. jedna od dve strane ili opcije u diskusiji: na primer, "bal je sada u njihovom dvorištu" (sada je na njima red da donesu odluku ili preduzmu akciju).

ALB: mbrëmje vallëzimi; vallëzim: ballo me maska: fustan balloje.

Priča/ Tregimi

Reč **"bal"** potiče iz francuskog jezika, gde se koristi kao "bal", što znači svečani ples ili zabava. Francuska reč "bal" potiče iz latinske reči "ballare", što znači plesati.

Balovi su bili važan deo društvenog života u prošlosti, ali su se menjali tokom vremena. Na primer, tokom 18. i 19. veka, balovi su bili strogo formalni događaji koji su pratili određene društvene norme i pravila ponašanja. Bili su i važan deo visokog društva i često su se održavali u luksuznim dvorcima i salonima. Međutim, tokom 20. veka, balovi su postali manje formalni i više prilagođeni zabavi i plesu.

Na balovima se obično plešu različiti plesovi, uključujući valcer, tango, fokstrot, rumba, salsa i druge društvene plesove. Ovi plesovi često zahtevaju eleganciju, gracioznost i koordinaciju.

Balovi su često prilika za izražavanje stila i elegancije kroz odeću i nakit. Dugih godina, balovi su bili prilika za nošenje svećanih toaleta, elegantnih haljina i odela.

Mnoge velike svetske prestonice imale su svoje čuvene balske dvorane, kao što su Opéra Garnier u Parizu, Bečka opera u Beču, ili Bolšoj teatar u Moskvi. Ove dvorane su bile i ostale mesta gde se održavaju veličanstveni balski događaji.

Balovi su i danas popularni i često se održavaju kao posebne prilike za slavlje, ples i druženje.

Fjala **"ballo"** vjen nga gjuha franceze, ku përdoret si "bal", që do të thotë një valle apo festë solemne. Fjala franceze "bal" vjen nga fjala latine "ballare", që do të thotë të vallëzosh.

Ballot ishin një pjesë e rëndësishme e jetës shoqërore në të kaluarën, por ato kanë ndryshuar me kalimin e kohës. Për shembull, gjatë shekujve 18 dhe 19, ballot ishin ngjarje rreptësisht formale që ndiqnin norma të caktuara shoqërore dhe rregulla të sjelljes. Ato ishin gjithashtu pjesë e rëndësishme e shoqërisë së lartë dhe shpesh mbaheshin në kështjella dhe sallone luksoze. Megjithatë, gjatë shekullit të 20-të, ballot u bënë më pak formale dhe më shumë të përshtatura për argëtim dhe vallëzim.

Ballot zakonisht paraqesin një shumëllojshmëri vallëzimesh, duke e përfshirë vals, tangon, fokstrotin, rumban, salsën dhe vallëzimet e tjera shoqërore. Këto vallëzime shpesh kërkojnë elegancë, hijeshi dhe koordinim.

Ballot janë shpesh mundësi për ta shprehur stilin dhe elegancën përmes veshjeve dhe stolisjeve. Për shumë vite, ballot ishin rast për të veshur fustane solemne, fustane dhe kostume elegante.

Shumë krëqytete të mëdha botërore kishin sallat e tyre të famshme, si Opera Garnier në Paris, Opera e Vjenës në Vjenë ose Teatri Bolshoi në Moskë. Këto salla ishin, dhe akoma janë vende ku mbahen ngjarjet madhështore të ballove.

Ballot janë ende të njohura sot dhe shpesh mbahen si raste të veçanta për festë, vallëzim dhe shoqërim.

balkanologija

imenica ženskog roda

množina: balkanologije

ballkanologji, a

emër i gjinisë femërore

shumës: /

(bal-kanològija)

SRB: proučavanje balkanskih jezika, naroda i zemalja kao specifične istorijsko-kulturne celine.

(ballkanologji)

ALB: fushë studimi për historinë, gjuhën e kulturën e popujve të Ballkanit.

Priča/ Tregimi

Balkanologija je interdisciplinarna naučna oblast koja se bavi proučavanjem Balkanskog poluostrva, što obuhvata njegovu geografiju, istoriju, jezike, kulturu, politiku i društvo. Ono što čini ovu oblast posebno zanimljivom je raznolikost i kompleksnost Balkana kao regiona. Ova raznolikost čini Balkan izazovnim, ali i fascinantnim područjem za proučavanje, što balkanologiju čini privlačnom oblašću za istraživanje i akademsko angažovanje.

Balkanologija kao disciplina je nastala tokom 19. i 20. veka kao odgovor na interesovanje za Balkan kao geopolitički, kulturni i etnički kompleksan region. Jedan od ključnih faktora koji je doprineo razvoju balkanologije, bio je rastući interes Evrope i sveta za Balkan tokom perioda velikih promena kao što su Osmanlijsko carstvo, Prvi svetski rat, raspad Jugoslavije i posledični sukobi.

Zanimljivo je da je balkanologija postala važna ne samo kao akademska disciplina, već i kao polje koje je pomoglo u razumevanju međunarodnih odnosa, konflikata i procesa demokratizacije na Balkanu. Tokom 20. veka, balkanolozi su igrali ključnu ulogu u analizi političkih, društvenih i ekonomskih promena na Balkanu, što je doprinelo razvoju političke nauke i međunarodnih odnosa kao disciplina.

Ballkanologija është një fushë shkencore ndërdisiplinore që merret me studimin e Gadishullit Ballkanik, që përfshin gjeografinë, historinë, gjuhët, kulturën, politikën dhe shoqërinë e tij. Ajo që e bën këtë zonë veçanërisht interesante është diversiteti dhe kompleksiteti i Ballkanit si rajon. Ky diversitet e bën Ballkanin një zonë sfiduese, por edhe magjepsëse për ta studiuar, duke e bërë Ballkanologjinë një fushë tërheqëse për kërkime dhe angazhim akademik.

Ballkanologija si disiplinë u krijua gjatë shekujve 19 dhe 20 si përgjigje ndaj interesit për Ballkanin si një rajon gjeopolitik, kulturor dhe etnikisht kompleks. Një nga faktorët kryesorë që kontribuoi në zhvillimin e Ballkanologjisë ishte rritja e interesit të Evropës dhe botës për Ballkanin gjatë periudhës së ndryshimeve të mëdha si Perandoria Osmane, Lufta e Parë Botërore, shpërbërja e Jugosllavisë dhe konfliktet që pasuan.

Është interesant fakti se Ballkanologija u bë e rëndësishme jo vetëm si disiplinë akademike, por edhe si fushë që ndihmoi në kuptimin e marrëdhënieve ndërkombëtare, të konflikteve dhe procesit të demokratizimit në Ballkan. Gjatë shekullit të 20-të, ballkanologët luajtën një rol kyç në analizën e ndryshimeve politike, shoqërore dhe ekonomike në Ballkan, gjë që kontribuoi në zhvillimin e shkencës politike dhe të marrëdhënieve ndërkombëtare si disiplinë.

bend

imenica muškog

roda

množina: bendovi

bandë, a emër i

gjinisë femërore

shumës: banda, t

(bènd)

SRB: grupa muzičara koji zajedno izvode muziku, obično se sastoji od nekoliko članova koji sviraju različite instrumente ili pevaju.

(bándë)

ALB: 1. orkestër frymore: pjesë për bandë.
2. me kuptim keqësues; grup hajdutësh a keqbërësish.

barikada imenica ženskog roda

množina: barikade

barrikadë, a emër i

gjinisë femërore

shumës: barrikada, t

(barikáda)

SRB: 1. prepreke od raznih predmeta (džakovi sa peskom, grede, kamenje, prevrnuta vozila i sl.) za zaklon i odbranu, ob. u uličnim sukobima
2. vojn. balvani povezani lancima ispred luka da bi sprečili ulazak neprijateljskih brodova; demir-kapija
3. pren. izložena pozicija.

(barrikádë)

ALB: 1. pengesë prej sendesh të ndryshme që ngrihet nëpër rrugë e sheshe gjatë luftimeve: u hodh mbi barrikadë.
2. kuptim i figurshëm; pengesë e fortë për të ndaluar diçka: iu bë barrikadë; në anën tjetër të barrikadës (matanë barrikadës) në anën e kundërshtarit.

<p>baš! <i>prilog</i></p> <p>bash! <i>pjesëz</i></p>	<p>(băš)</p> <p>(bash)</p>	<p>SRB: može naglasiti ili pojačati značenje glagola ili prideva uz koje se nalazi, npr. "baš volim ovu pesmu"; označavanje preciznosti ili tačnosti u odnosu na vreme ili mesto, npr. "stigao je baš na vreme". Može označavati iznenađenje ili neočekivanost u vezi sa nečim, npr. "baš si se promenio".</p> <p>ALB: pikërisht; për këtë arsye; mu: bash mirë.</p>
<p>badža <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: badže</i></p> <p>baxhë, <i>a emër i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: baxha, t</i></p>	<p>(bádža)</p> <p>(báxhë)</p>	<p>SRB: 1. otvor za izlaženje dima na krovu kuće, pa i sam dimnjak.</p> <p>ALB: 1. dritare e vogël në çati; vend i hapur e me kapak në tavan, që shërben për t'u futur nën çati. 2. dhomë midis tavanit e çatisë.</p>
<p>badžanak/ pašenog <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: badžanaci</i></p> <p>Baxhanak, <i>u emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: baxhanakë, t</i></p>	<p>(badžanak)</p> <p>(baxhanák)</p>	<p>SRB: pašenog, pašenac (pašenozi su muževi dvaju sestara jedan drugome).</p> <p>ALB: burri i motrës së gruas, mjeshtak.</p>
<p>behar <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: behari</i></p> <p>behar, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: behare, t</i></p>	<p>(bèhâr)</p> <p>(behár)</p>	<p>SRB: 1. reg. ekspr. cvet vočke, latice takvog cveta 2. meton. prolečno cvetanje voćaka</p> <p>ALB: 1. muajt e ngrohtë të vitit; vera: shi behari; vapa (ethet) e beharit.</p>
<p>biblija <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: biblije</i></p> <p>bibël, <i>a emër i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: bibla, t</i></p>	<p>(biblija)</p> <p>(bíběl)</p>	<p>SRB: 1. zbirka knjiga (nastalih od 12. veka pre nove ere do 2. veka) religioznog, poetskog i moralističkog sadržaja koje Jevreji (Stari zavet) i hrišćani (Stari i Novi zavet) smatraju svetim; osnova većine monoteističkih religija; sastoji se od knjiga Starog zaveta: Mojsijevog Petoknjizja, knjiga istorije, psalama, knjiga mudrosti, proroka i knjiga Novog zaveta: četiri jevanđelja (prema Mateju, Marku, Luki, Jovanu), Dela Apostolska, Poslanice, Otkrivenje; Sveto pismo 2. (biblija) pren. ono što je van svake sumnje, diskusije, pitanja (ono što kapetan kaže to ti je Biblija)</p> <p>ALB: libri kryesor i fesë së krishterë ("Dhjata e vjetër" dhe "Dhjata e re").</p>
<p>beričet <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: beričeti</i></p> <p>bereqet, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: bereqet, e</i></p>	<p>(beričet)</p> <p>(bereqét)</p>	<p>SRB: 1. a) dobra žetva, bogat prinos, b) obilje 2. dobar učinak, solidan profit; korist.</p> <p>ALB: 1. drithë; të lashtat: mblodhën bereqetin. 2. kuptim i figurshëm; fryt, dobi; vlerë: punë (fjalë) pa bereqet; me bereqet!</p>
<p>boem <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: boemi</i></p> <p>bohem, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: bohemë, t</i></p>	<p>(bòëm)</p> <p>(bohém)</p>	<p>SRB: 1. osoba, intelektualac, umetnik koji se ističe svojim načinom života u kojem ne pokušava da stekne materijalna dobra i socijalnu sigurnost i udobnost. 2. nesređen, lutajući, ponekad neodgovoran čovek</p> <p>ALB: endacak e i dhënë pas qejfeve; prej bohemi: jetë boheme.</p>

Priča/ Tregimi

Reç **"boem"** potiče iz francuskog jezika. Kasnije je reč evoluirala i dobila značenje koje danas povezujemo sa slobodoumnim, umetničkim i nekonvencionalnim životnim stilom.

Boemski način života obično se povezuje sa umeticima, pesnicima, piscima i drugim kreativnim pojedincima koji se odriču konvencionalnih normi i materijalnih vrednosti u korist ispunjavanja svoje umetničke strasti i slobode izražavanja.

U mnogim gradovima širom sveta postoje "boemske četvrti" koje su poznate po svojoj umetničkoj atmosferi, nekonvencionalnim kaficima, galerijama, alternativnim klubovima i drugim mestima koja privlače ljude koji dele boemski duh.

Kroz istoriju su postojale mnoge legendarne ličnosti koje su bile poznate po svom boemskom načinu života, poput Pabla Pikasa, Ernesta Hemingveja, Džeka Keruaka i mnogih drugih. Njihova umetnost, književnost i filozofija života inspirisali su generacije ljudi širom sveta.

Važno je napomenuti da je stvarni život boema često bio težak i ispunjen ličnim izazovima i patnjama.

Fjala **"bohem"** e ka origjinën në gjuhën franceze. Më vonë, fjala evoluoi dhe e mori kuptimin që ne e lidhim sot me një mënyrë jetese të lirë, artistike dhe jokonvencionale.

Stili i jetesës bohem zakonisht lidhet me artistë, poetë, shkrimtarë dhe individë të tjerë kreativë që heqin dorë nga normat konvencionale dhe vlerat materiale në favor të përmbushjes së pasionit të tyre artistik dhe lirisë së shprehjes.

Në shumë qytete anembanë botës ekzistojnë "lagjet boheme" që shquhen për atmosferën e tyre artistike, kafenetë jokonvencionale, galeri, klube alternative dhe vende të tjera që i tërheqin njerëzit që e kanë të përbashkët shpirtin bohem.

Përgjatë historisë, kanë ekzistuar shumë figura legjendare që njiheshin për stilin e tyre bohem, si Pablo Picasso, Ernest Hemingway, Jack Kerouac e shumë të tjerë. Arti, letërsia dhe filozofia e tyre e jetës kanë frymëzuar breza njerëzish në mbarë botën.

Është e rëndësishme të theksohet se jeta reale e një bohemi ishte shpesh e vështirë dhe e mbushur me sfida dhe vuajtje personale.

bordž (dug)

imenica muškog roda

množina: bordževi

(bórdž)

SRB: dug; finansijska obaveza koju treba platiti ili vratiti.

borxh, i emër i gjinisë

mashkullore

shumës: borxhe, t

(borxh)

ALB: 1. hua; hyri në borxh; shleu (lau) borxhet.
2. kuptim i figurshëm; detyrim moral ndaj dikujt: ta paça borxh! ta shpërblefsha!

bulevar imenica

muškog roda

množina: bulevari

(bulèvâr)

SRB: široka gradska ulica s drvoredom, uređena za ublažavanje saobraćajne gužve; avenija.

bulevard, i emër i

gjinisë mashkullore

shumës: bulevarde, t

(bulevârd)

ALB: rrugë e gjerë dhe e shtruar, zakonisht në pjesë kryesore të qytetit, me këmbësore anash a në mes; shëtitore.

birokratija

imenica ženskog roda

množina: birokratije

burokraci, a emër

i gjinisë femërore

shumës: burokraci, të
burokracira, t

(birokràtija)

SRB: 1. a) upravni aparat organa izvršne vlasti ili organizacije, ob. u smislu aparata koji je superiorniji u odnosu na druge; činovništvo
2. a) komplikovana, spora i besmislena administracija b) prekomerna moć administracije

(burokraci)

ALB: 1. sistem qeverisjeje e drejtimi me shumë nëpunës, që mbivlerësojnë shkresat dhe metodat formale jo të shkathëta.
2. veprime të zgjatura zyrtare, që zvarritin punët a pengojnë zgjidhjen e çështjeve.

budžet

imenica

muškog roda

množina: budžeti

buxhet, i emër i

gjinisë mashkullore

shumës: buxhete, t

(budžet)

SRB: predračun prihoda i rashoda na određeno vreme: državni budžet, porodični budžet; godišnji budžet.

(buxhët)

ALB: 1. term në financë; plan financiar kryesor i një shteti a i një institucioni, që parashikon të ardhurat e shpenzimet sipas degëve ose fushave të ndryshme: buxheti vjetor; miratimi i buxhetit.
2. i ligjërimet bisedor; të ardhurat e një familjeje.

cilindar

imenica

muškog roda

množina: cilindri

cilindër, i emër i

gjinisë mashkullore

shumës: cilindra, t

(cilindar)

SRB: 1. geometrijsko telo: kao što sam ranije objasnio, u geometriji, cilindar je trodimenzionalno telo koje se sastoji od dve paralelne, jednake baze koje su krugovi, povezane bočnom površinom koja je zakrivljena.
2. deo motora: cilindar u ovom kontekstu se odnosi na deo unutrašnjeg sagorevanja motora koji služi za smeštaj klipa i obavljanje procesa sagorevanja goriva.
3. zaštita za bravu: u bravarskom i sigurnosnom kontekstu, cilindar je deo brave koji se okreće kako bi se otvorila ili zatvorila.
4. cilindar za gas: kontejner ili posuda u kojoj se gas skladišti pod pritiskom, kao što su cilindri sa kiseonikom za medicinsku upotrebu.
5. cilindar na biciklu: deo bicikla koji se sastoji od cevastog okvira koji povezuje prednji točak sa sedištem bicikla.

(cilindër, ri)

ALB: 1. term në gjeometri; trup gjeometrik me dy rrafshë paralele dhe i rrumbullakët, i cili përftohet nga rrotullimi i një katërkëndëshi kënddrejtë rreth njëres brinjë: sipërfaqja e cilindrit.
2. term në teknikë; pjesë e një motori me trajtë të tillë; rul për të sheshuar e për të ngjeshur dheun etj.: cilindër me avull; mulli me cilindër.
3. kapelë burrash e lartë dhe me strehë të rrumbullakët.

cista

imenica ženskog

roda

množina: ciste

cist, i emër i

gjinisë mashkullore

shumës: ciste, t

(cīsta)

SRB: tip šuplje izrasline ispunjene tečnim ili kašastim sadržajem i okruglog poput lopte (za razliku od drugih tvrdih izraslina).

(cist)

ALB: 1. term në mjekësi; fshikëz e mbushur me lëng në indet ose në organet e trupit.
2. term në biologji; fshikëz mbrojtëse e disa organizmave të thjeshtë, në të cilën mbështillen gjatë një periudhe të zhvillimit të tyre.

cisterna

imenica

ženskog roda

množina: cisterne

cisternë, i emër i

gjinisë mashkullore

shumës: cisterna, t

(cistërna)

SRB: 1. građevinska konstrukcija koja se koristi za dobijanje podzemne vode; bunar za sakupljanje kišnice (naročito u sušnim regionima);
2. specijalni vagon za prevoz benzina, nafte, kerozina itd.

(cistërn)

ALB: enë e madhe metali, zakonisht si cilindër, për lëngje (ujë, naftë etj.); mjet transporti me një enë të tillë: anije (vagon) cisternë.

šakal

imenica muškog

roda

množina: šakali

(šàkal)

SRB: vrsta divlje životinje koja spada u porodicu pasa; slični su lisicama, ali su obično manji i imaju nešto drugačiji izgled.

<p>çakall, i emër i gjinisë mashkullore shumës: çakaj, të çakej, të</p>	(çakall)	<p>ALB: 1. term në zoologji; kafshë grabitqare, më e vogël se ujku e me qime të kuqërreme, që angullin fort: tufë çakejsh; çakalli bëri kërdinë, ujkut i doli nami (fj. u.). 2. kuptim i figurshëm; me kuptim keqësues; njeri gjakpirës; ai që bërtet fort e kërcënon të tjerët.</p>
<p>çakšire imenica ženskog roda množina: çakšire</p>	(çakšire)	<p>SRB: tradicionalne pantalone koje su se nosile u nekim delovima Balkana, kao što su Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i delovi Srbije; široke su i obično se nose preko običnih pantalona ili odeće kao dodatni sloj ili zaštita od hladnoće.</p>
<p>çakçirë, pluralia tantum</p>	(çakçirë)	<p>ALB: kofsharë, tirq. pantallona burrash prej shajaku, të qëndisura me gajtanë rreth xhepave dhe në fund: veshi tirqit.</p>
<p>çardak imenica muškog roda množina: çardaci</p>	(çardak)	<p>SRB: tradicionalna balkanska arhitektonska struktura koja se obično sastoji od otvorene platforme ili terase sa stubovima, prekrivena krovom.</p>
<p>çardak, u emër i gjinisë mashkullore shumës: çardakë, t</p>	(çardak)	<p>ALB: 1. pjesë e hapët në katin e dytë të shtëpive të vjetra, ku rrimë në verë ose presim miq; rruginë e gjerë midis kthinave në katin e dytë: shtëpi me çardak.</p>

Priça/ Tregimi

Reç **"çardak"** potiče iz turskog jezika, gde se koristi kao "çardak". U turskom jeziku, "çardak" znači mala otvorena zgrada sa krovom koji se podržava stubovima.

Çardak je tradicionalna balkanska građevina koja se sastoji od prostorije ili terase sa krovom podržanim stubovima. Često se nalazi u dvorištima kuća ili kao deo seoskih domaćinstava.

Çardak se tradicionalno koristio kao mesto za odmor, druženje, ali i kao osmatračnica, odakle se pruža lep pogled na okolinu. Često je služio kao letnja prostorija za boravak zbog otvorenosti i prozračnosti.

Çardak je bio čest motiv u balkanskoj umetnosti, uključujući slikarstvo, književnost i muziku. Mnogi slikari, pesnici i kompozitori su često prikazivali çardak kao simbol ruralnog života i tradicionalne kulture Balkana.

Postoji poznata srpska izreka koja kaže: "Çardak ni na nebu ni na zemlji". Ova izreka potiče iz priče u kojoj je čovek bio neodlučan oko izgradnje svog çardaka. Alegorično označava nešto što je nedefinisano ili nedovršeno, jer çardak koji nije ni na nebu ni na zemlji nije nigde konkretno lociran.

Fjala **"çardak"** vjen nga gjuha turke, ku përdoret si "çardak". Në turqisht "çardaku" do të thotë një ndërtesë e vogël e hapur me çati të mbështetur nga shtyllat.

Çardaku është një ndërtesë tradicionale ballkanike e përbërë nga një dhomë ose tarracë me çati të mbështetur nga shtyllat. Shpesh gjendet në oborret e shtëpive ose si pjesë e ekonomive rurale.

Çardaku është përdorur tradicionalisht si një vend pushimi dhe shoqërimi, por edhe si një kuvertë vëzhgimi, nga ku shtrihet pamja e bukur e rrethinës. Shpesh shërbente si dhomë verore ndenjeje për shkak se ishte e hapur dhe e ajrosur.

Çardaku ishte motiv i shpeshtë në artin ballkanik, duke e përfshirë pikturën, letërsinë dhe muzikën. Shumë piktorë, poetë dhe kompozitorë shpesh e përshkruanin çardakun si simbol të jetës rurale dhe kulturës tradicionale të Ballkanit.

Ekziston një fjalë e urtë e njohur serbe që thotë: "Çardaku as në qiell as në tokë". Kjo thënie vjen nga një histori në të cilën një burrë ishte i pavendosur për ndërtimin e çardakut të tij. Në mënyrë alegorike do të thotë diçka e papërcaktuar ose e papërfunduar, sepse çardaku që nuk është as në qiell as në tokë nuk ndodhet askund konkretisht.

<p>čibuk <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: čibuci</p> <p>čibuk, <i>u emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i> shumës: čibukë, t</p>	<p>(čibuk)</p> <p>(čibúk)</p>	<p>SRB: 1. reg. etnol. izbušen šuplji drveni tanak štap na koji se stavlja lula kada se puši sedeći (u proseku dužine oko metar); kamiš, Cigaršpic 2. danak koji se davao u Osmanskom carstvu od ovaca i koza.</p> <p>ALB: 1. llullë duhani. 2. term në bujqësi; bisk a degë e hollë që pritet për t'u mbjellë ose për t'u shartuar: çibuk hardhie (ulliri).</p>
<p>čifut <i>imenica muškog</i> <i>roda</i> množina: čifuti</p> <p>čifut, <i>u emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i> shumës: čifutë, t</p>	<p>(čifut)</p> <p>(čifút)</p>	<p>SRB: pežorativni izraz za Jevreje; škrtica</p> <p>ALB: 1. pjesëtar i një populli që banonte në Palestinë deri në fillim të erës së re; banor vendës i kësaj popullsie në Izrael ose me prejardhje nga kjo popullsi; hebre. 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimit bisedor; me kuptim keqësues; njeri dorështrënguar, ai që shikon përfitimin e vet.</p>
<p>čip <i>imenica muškog</i> <i>roda</i> množina: čipovi</p> <p>čip, <i>i emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i> shumës: čipa, t</p>	<p>(čip)</p> <p>(čibúk)</p>	<p>SRB: komad poluprovodničkog kristala (od silicijuma, bakra ili aluminijuma) na kome je kolo ili kola koja čine elektronsko integrisano kolo (super čip; kompjuterski čip; razvodni uređaj)</p> <p>ALB: një copë kristal gjysmëpërçues (nga silikoni, bakri ose alumini) mbi të cilin është një qark ose qarqe që përbëjnë një qark të integruar elektronik (super čip; čip kompjuteri;</p>
<p>dajak <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: dajaci</p> <p>dajak, <i>u emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i> shumës: dajakë, t</p>	<p>(dājāk)</p> <p>(čibúk)</p>	<p>SRB: izraz koji se koristi za izricanje kazne fizičkim kažnjavanjem, obično udarcima; batine; batinanje.</p> <p>ALB: 1. shkop i gjatë e i trashë; hu. 2. i ligjërimit bisedor; rrahje me shkop; kuptim i figurshëm; qortim i rëndë.</p>
<p>degradacija <i>imenica ženskog</i> <i>roda</i> množina: degradacije</p> <p>degradim, <i>i emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i> shumës: degradime, t</p>	<p>(degradācija)</p> <p>(degradím)</p>	<p>SRB: 1. poniženje, vraćanje sa višeg položaja na niže kaznom (naročito u vojsci i među sveštenstvom); oduzimanje čina i zvanja; svođenje na niže stanje razvoja; 2. fiz. smanjenje na niži stepen sposobnosti za pretvaranje (energije).</p> <p>ALB: eprimi dhe gjendja sipas foljeve. 1. ia ul, ia prish shkallë-shkallë vlerën a cilësinë diçkaje: e degradoi tokën. 2. term në ushtri; i heq gradat ose e ul në gradë; antonim; gradoj. 3. i ligjërimit bisedor; e ul në detyrë. / trajta pësore; zhgradóhem.</p>
<p>dekada/ decenija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: dekade</p> <p>dekadë, <i>a emër i gjinisë</i> <i>femërore</i> shumës: dekada, t</p>	<p>(dekáda)</p> <p>(dekádë)</p>	<p>SRB: period od 10 godina; decenija</p> <p>ALB: kohë prej dhjetë ditësh ose prej dhjetë vjetësh.</p>
<p>demek! <i>gl. pridev</i></p> <p>demek! <i>pjesëz</i></p>	<p>(dêmek)</p> <p>(dêmek)</p>	<p>SRB: tur. dakle, recimo, na primer;što bi se reklo</p> <p>ALB: 1. shpreh habi, dyshim, qëndrim ironik a mospërfillës ose përforcon atë që thuhet; gjoja, kinse: demek, s'e paske ditur ti! 2. domethënë; pra: demek, do të kemi dasmë?</p>

<p>demonstracija <i>imenica ženskog roda</i> množina: demonstracije</p> <p>demonstratë, <i>a</i> <i>emër i gjinisë femërore</i> shumës: demonstrata, t</p>	<p>(<i>demonstrácija</i>)</p> <p>(<i>demonstrátë</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) javno izlaganje, prezentacija (pokazati kako nešto funkcioniše, kako se koristi, itd.) (demonstracija novog vozila b) deo nastavnog procesa, postupak ranog izlaganja i neposrednog i indirektnog predstavljanja učenicima i studentima (eksperimenti iz prirodnih nauka, vežbe iz fizičkog vaspitanja i dr.)</p> <p>2. javno ispoljavanje raspoloženja u društvu u vidu povorki, javnih govora, raznih izražavanja nezadovoljstva i sl., manifestacija (3), protest.</p> <p>ALB: manifestim nëpër rrugë e sheshe për të shprehur një kërkese politike, ekonomike a shoqërore, për të kundërshtuar diçka etj.</p>
<p>depozit <i>imenica muškog roda</i> množina: depoziti</p> <p>depozitë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: depozita, t</p>	<p>(<i>dëpozit</i>)</p> <p>(<i>depozitë</i>)</p>	<p>SRB: 1. mesto gde se nešto čuva; depo, magacin, repozitorijum</p> <p>2. stvari, novac itd., dani za skladištenje (obično u banci)</p> <p>3. ono što se daje kao delimično plaćanje unapred ili kao zalog (depozit zajma; kapara)</p> <p>4. određeni iznos novca ili papira od vrednosti poverenih poslovnoj banci da sa njom posluje na određeno vreme, uz ugovorom utvrđene uslove (kamatu)</p> <p>5. pravni ugovor kojim deponent predaje depozitaru na čuvanje neku imovinu uz obavezu da je vrati u određeno vreme.</p> <p>ALB: 1. sasi lënde, mallrash etj. që e depozitojmë diku: depozitë karburanti. 2. term në financë; shumë të hollash, letrash me vlerë etj., që i depozitojmë në një institucion financiar a që i lëmë diku si garanci: depozitë bankare.</p>
<p>dert <i>imenica muškog roda</i> množina: dertovi</p> <p>dert, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: derte, t</p>	<p>(<i>dërt</i>)</p> <p>(<i>dert</i>)</p>	<p>SRB: tur: Jad, tuga, briga.</p> <p>ALB: i ligjërimet bisedor; brengë, shqetësim, hall; gajle, merak.</p>
<p>dešifrovati <i>glagol</i></p> <p>deshifroj <i>folje</i></p>	<p>(<i>dëšifrovati</i>)</p> <p>(<i>deshifrój</i>)</p>	<p>SRB: proces tumačenja ili otkrivanja skrivenog smisla ili poruke, posebno kada je reč o kodiranim ili enigmatičnim informacijama.</p> <p>ALB: 1. arrij të lexoj një tekst të shkruar me shifra, me shenja a me alfabet të panjohur; i ligjërimet bisedor; arrij të kuptoj diçka me një shkrim shumë të keq a të palexueshëm: deshifroi radiogramin. 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimet libror; zbërthej e kuptoj diçka të paqartë, të fshehtë a të ndërlikuar.</p>
<p>dezertirati <i>glagol</i></p> <p>dezertoj <i>folje</i></p>	<p>(<i>dezertírati</i>)</p> <p>(<i>dezertójj</i>)</p>	<p>SRB: 1. pobeći iz vojske, samovoljno napustiti vojnu službu</p> <p>2. udaljiti se, pobeći od neke obaveze, dužnosti i sl.</p> <p>ALB: braktis një detyrë, ushtrinë, vendin e shërbimit, fushën e betejës që të mos kthehem më ose që të vihem në shërbim të një tjetri.</p>
<p>dijagnoza <i>imenica ženskog roda</i> množina: dijagnoze</p> <p>diagnozë, <i>u emër i gjinisë femërore</i> shumës: dijagnoza, t</p>	<p>(<i>dijagnóza</i>)</p> <p>(<i>diagnozë</i>)</p>	<p>SRB: 1. med. mišljenje i stav o prepoznatoj i utvrđenoj bolesti</p> <p>2. biol. opis koji precizno klasifikuje grupu ili pojedince, naučno određenje</p> <p>3. poruka u računarskom programu koja obaveštava o grešci u programu, sistemu ili pomoćnim uređajima</p> <p>4. mišljenje i stav o nekom složenom društvenom problemu itd. (dijagnoza stanja privrede).</p> <p>ALB: 1. term në mjekësi; përcaktimi i sëmundjes nga mjeku: i bëri diagnozën. 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimet libror; njohja e thelbit dhe e shkaqeve të një gjendjeje a të një dukurie shoqërore sipas shenjave që shfaq.</p>

dijamant imenica
muškog roda

množina: dijamanti

diamant, i emër i
gjinišë mashkullore

shumës: diamante, t

(dijámant)

(diamánt)

SRB: kristalisan ugljenik, najtvrđi, najgušći, najsjajnji i najskupoceniji dragi kamen, koji se može brusiti samo svojim sopstvenim prahom.

ALB: term në mineralogji e në miniera; gur i çmuar shumë i fortë, i tejdukshëm e me shkëlqim, që përdoret për stoli etj.; xhevahir: diamant natyror (artificial); / elmaz për të prerë xhama.

Priča/ Tregimi

Da li ste znali da je **dijamant** najtvrđa poznata supstanca na Zemlji?! Njegova tvrdoća je deset puta veća od bilo koje druge prirodne supstance. Zbog ove osobine, dijamanti se koriste u industriji za sečenje, brušenje i bušenje raznih materijala.

Dijamanti se formiraju pod veoma visokim pritiscima i temperaturama u unutrašnjosti Zemlje, duboko ispod površine. Proces formiranja dijamanata može potrajati milionima godina. Većina dijamanata formirana je izuzetno duboko, a zatim ih geološke sile guraju ka površini.

Najpoznatiji dijamantski rudnici nalaze se u Africi, posebno u zemljama poput Južne Afrike, Bocvane i Angole. Ovi rudnici proizvode značajan deo svetskih rezervi dijamanata, ali su često predmet kontroverzi zbog pitanja ljudskih prava i ekoloških problema.

Dijamanti dolaze u različitim bojama, uključujući bezbojne, plave, roze, crvene, žute i zelene. Bezbojni dijamanti su najčešći, dok su obojeni dijamanti retki i često su veoma cenjeni u nakitu i kolekcionarstvu.

Dijamanti su dugo bili simbol ljubavi, snage i prestiža. Kao rezultat toga, dijamanti su često korišćeni na vereničkim prstenovima i drugom nakitu kao simbol večne ljubavi i obaveza.

Dijamanti se klasifikuju prema "4C" standardima - boja, čistoća, karat i rez. Ovi standardi pomažu kupcima da procene kvalitet i vrednost dijamanata prema različitim faktorima, uključujući boju, čistoću, veličinu i kvalitet rezanja.

A e dini se **dijamanti** është substanca më e fortë e njohur në Tokë?! Fortësia e tij është dhjetë herë më e lartë se çdo substancë tjetër natyrore. Për shkak të kësaj vetie, diamantet përdoren në industri për prerjen, bluarjen dhe shpimin e materialeve të ndryshme.

Diamantet formohen nën presione dhe temperatura shumë të larta në brendësi të Tokës, thellë nën sipërfaqe. Procesi i formimit të diamantit mund të zgjasë miliona vjet. Shumica e diamanteve formohen jashtëzakonisht thellë dhe më pas shtyhen në sipërfaqe nga forcat gjeologjike.

Minierat më të famshme të diamanteve ndodhen në Afrikë, veçanërisht në vende si Afrika e Jugut, Botsvana dhe Angola. Këto miniera prodhojnë një pjesë të konsiderueshme të rezervave botërore të diamanteve, por shpesh janë objekt i kontroversave për shkak të çështjeve të drejtave të njeriut dhe problemeve mjedisore.

Diamantet vijnë në një larmi ngjyrash, duke i përfshirë ata të pangjyrë, blu, rozë, të kuqe, të verdhë dhe të gjelbër. Diamantet e pa ngjyrë janë më të zakonshmet, ndërsa diamantet me ngjyrë janë të rrallë dhe shpesh vlerësohen shumë në stolisje dhe koleksione.

Diamantet kanë qenë prej kohësh një simbol i dashurisë, forcës dhe prestigjit. Si rezultat, diamantet u përdorën shpesh në unazat e fejesës dhe stolisje të tjera si një simbol i dashurisë dhe angazhimit të përtjetshëm.

Diamantet klasifikohen sipas standardeve "4C" - ngjyra, pastërtia, karat dhe prerja. Këto standarde i ndihmojnë blerësit të gjykojnë cilësinë dhe vlerën e diamanteve bazuar në një sërë faktorësh, duke e përfshirë ngjyrën, pastërtinë, madhësinë dhe cilësinë e prerjes.

<p>disati <i>glagol</i></p> <p>dihat <i>folje</i> dihas</p>	<p>(<i>dísati</i>)</p> <p>(<i>dihát</i>)</p>	<p>SRB: uvlačiti u sebe (kroz nos ili usta) čist zrak, vazduh , a izbacivati nečist.</p> <p>ALB: marr frymë shpesh e me vështirësi, gulçoj (zakonisht nga lodhja).</p>
<p>dilema <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: dileme</i></p> <p>dilemë, <i>i emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: dilema, t</i></p>	<p>(<i>diléma</i>)</p> <p>(<i>dilémë</i>)</p>	<p>SRB: 1. log. dvočlana pretpostavka koja uključuje dve komplementarne premise oblika: ako je p onda k i ako je r onda s; pošto je ili p ili r, onda je ili k ili s</p> <p>2. situacija koja zahteva izbor između dve često nepovoljne mogućnosti (biti u dilemi; da se nađete u dilemi; sumnja, nedoumica).</p> <p>ALB: 1. term në logjikë; gjykim me dy teza të kundërta për të njëjtën gjë, nga të cilat duhet zgjedhur njëra. 2. i ligjërimit libror; gjendje e vështirë, kur dikush duhet të zgjedhë vetëm njërën nga dy mundësitë ose nga dy gjërat e kundërta që i paraqiten: jam në dilemë.</p>
<p>diskriminacija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: diskriminacije</i></p> <p>diskriminim, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: diskriminime, t</i></p>	<p>(<i>diskriminácija</i>)</p> <p>(<i>diskriminím</i>)</p>	<p>SRB: lat. postupak kojim se neko stavlja u neravnomeran položaj prema drugima; ograničavanje prava.</p> <p>ALB: veprimi dhe gjendja sipas foljes. i ligjërimit libror; e dalloj dikë nga të tjerët dhe e trajtoj keq, duke ia kufizuar ose duke ia mohuar fare të drejtat që i takojnë.</p>
<p>diskusija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: diskusije</i></p> <p>diskutim, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: diskutime, t</i></p>	<p>(<i>diskúsija, diskúsiya</i>)</p> <p>(<i>diskutím</i>)</p>	<p>SRB: rasprava, razgovor (na javnom skupu, sastanku, seminaru i sl.) (panel-diskusija = grupna diskusija; (iz)van svake diskusije, žarg. definitivna potvrda (čega), nema se šta više razgovarati).</p> <p>ALB:1. veprimi sipas foljeve. e rrah a e shqyrtoj një çështje bashkë me të tjerë; shkëmbej mendime dhe shpreh pikëpamjet e mia për zgjidhjen e një çështjeje: diskuton drejt (me zjarr).</p> <p>2. tërësia e mendimeve dhe e pikëpamjeve që shprehim për një çështje: diskutim i drejtë (i cekët); diskutim shkencor.</p>
<p>dobit <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: dobiti</i></p> <p>dobi, <i>i emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: dobi, të</i></p>	<p>(<i>dòbit</i>)</p> <p>(<i>dobl</i>)</p>	<p>SRB: korist koja se dobije , postigne pri raznim trgovačkim pogodbama ili pri preprodaji, profit, čar, korist, zarada; razlika između prihoda i rashoda, između prodajne i nabavne cene.</p> <p>ALB: e mira që vjen nga një punë, nga një veprim etj.; fryt; përfitim: dobia e vitaminave (e sportit); është në dobi (të dikujt a të diçkaje) është në mirë të dikujt a të diçkaje; s'bën dobi.</p>
<p>dosije <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: dosjei</i></p> <p>dosje, <i>i emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: dosje, t</i></p>	<p>(<i>dòsijē</i>)</p> <p>(<i>dósje</i>)</p>	<p>SRB: 1. zbirka spisa (dokumenata, podataka) koji se tiču jedne osobe ili predmeta</p> <p>2. folder u kojoj su takvi spisi (policijski dosije).</p> <p>ALB: mbajtëse e thjeshtë shkresash, dokumentesh etj., me dy kapakë kartoni a plastmasi të lidhur bashkë; tërësia e shkresave dhe e dokumenteve që vihen brenda saj.</p>
<p>doza <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: doze</i></p> <p>dozë, <i>i emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: doza, t</i></p>	<p>(<i>dóza</i>)</p> <p>(<i>dózë</i>)</p>	<p>SRB: 1. određena količina (naročito leka ili otrova) koja se unosi u telo (dnevna doza)</p> <p>2. međ. količina zračenja koja je ozračila deo tela</p> <p>3. fiz. mera jonizujućeg zračenja koje apsorbujee supstanca (izražena kao apsorbovana energija po jedinici mase), posebno ljudsko telo (apsorbovana doza; ekvivalentna doza; maksimalna doza).</p> <p>ALB:1. term në mjekësi; sasi e caktuar e një bari, aq sa duhet të pijë i sëmuri njëherësh: ia shtoi (ia uli) dozën.</p> <p>2. kuptim i figurshëm; masë e caktuar: e shtoi dozën e humorit.</p>

<p>drenaža <i>imenica</i> ženskog roda množina: drenaže</p> <p>drenazh, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: drenazhe, t</p>	<p>(drenáža)</p> <p>(drenázh)</p>	<p>SRB: 1. tehn. a) isušivanje podvodnog zemljišta kopanjem kanala i polaganjem cevi ili uređenje podloge za neku gradnju b) isušivanje i uređaj za isušivanje broda 2. med. vađenje, uklanjanje gnoja iz rane pomoću drenaže.</p> <p>ALB: 1. term në bujqësi; sistem drenash për kullimin e tokave. 2. term në mjekësi; trajtimi i plagëve me drena.</p>
<p>dušman <i>imenica</i> muškog roda množina: dušmani</p> <p>dushman, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: dushmanë, t</p>	<p>(düşman)</p> <p>(dushmán)</p>	<p>SRB: zakleti neprijatelj; dušmanin.</p> <p>ALB: armik; pushtues.</p>

Priča/ Tregimi

Reč "**dušman**" potiče iz turskog jezika, gde se koristi kao sinonim za neprijatelja ili protivnika.

Pojam "dušman" često je povezan sa psihološkim aspektima ljudskog ponašanja, uključujući pojam "dušmanstva", koji se odnosi na negativne emocije i stavove prema drugima. Ovo može uključivati osećaj mržnje, neprijateljstva ili prezira prema osobama ili grupama koje se smatraju "dušmanima".

Reč "dušman" i njegov koncept su često prisutni u književnosti, filmu, umetnosti i drugim kulturnim izrazima kao tema koja istražuje sukobe, moralne dileme i dinamiku između pojedinaca ili grupa koje se smatraju neprijateljima.

U celini, reč "dušman" nosi sa sobom složeno i duboko ukorenjeno značenje u ljudskoj kulturi i društvu, što je čini zanimljivom za proučavanje iz različitih perspektiva.

Fjala "**dushman**" vjen nga gjuha turke, ku përdoret si sinonim i armikut ose kundërshtarit.

Nocioni "dushman" shpesh lidhet me aspekte psikologjike të sjelljes njerëzore, duke e përfshirë termin "dushman-llëk", që i referohet emocioneve dhe qëndrimeve negative ndaj të tjerëve. Kjo mund të përfshijë ndjenjat e urrejtjes, armiqësisë ose përbuzjes ndaj personave ose grupeve që konsiderohen "dushmanë".

Fjala "dushman" dhe koncepti i saj janë shpesh të pranishme në letërsi, film, art dhe shprehje të tjera kulturore si një temë që i hulumton konfliktet, dilemat morale dhe dinamikën midis individëve ose grupeve që konsiderohen armiq.

Në tërësi, fjala "dushman" mbart me vete një kuptim kompleks dhe të rrënjësor thellë në kulturën dhe shoqërinë njerëzore, gjë që e bën atë interesante për studim nga këndvështrime të ndryshme.

<p>despot <i>imenica</i> muškog roda množina: despoti</p> <p>dhespot, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: dhespotë, t</p>	<p>(děspot)</p> <p>(dhespót)</p>	<p>SRB: 1.vladar s neograničenom vlašću, apsolutista, tiranin. 2. ist. Vladarska titula nekih srpskih vladara posle kosovske bitke. 3. fig. onaj koji prisiljava druge da rade po njihovoj volji, tiranin.</p> <p>ALB: titull fetar ndërmjet priftit dhe mitropolitit, peshkop; ai që mban këtë titull; kryetar i një dioqeze ortodokse.</p>
---	----------------------------------	--

<p>edukacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: edukacije</p> <p>edukim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: /</p>	<p>(<i>edukácija</i>)</p> <p>(<i>edukím</i>)</p>	<p>SRB: razvijanje fizičkih, mentalnih i moralnih sposobnosti; obrazovanje, vaspitanje, školovanje.</p> <p>ALB: 1. veprimi sipas foljes. i jap edukatë dikujt; antonim; çedukoj 2. edukatë.</p>
<p>efektivan/na <i>pridev</i> množina: efektívni/e</p> <p>efektiv, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>èfektívan</i>)</p> <p>(<i>efektív</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji je stvaran, istinit 2. koji je učinjen, izvršen</p> <p>ALB: 1. i frytshëm. 2. që është aq sa sasia a masa e përcaktuar; i vërtetë: gjendja efektive; vlerë efektive. 3. i përhershëm në një punë a në një detyrë: oficer efektiv.</p>
<p>eklipsa <i>imenica ženskog roda</i> množina: eklipse</p> <p>eklips, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: eklipse, t</p>	<p>(<i>eklípsa</i>)</p> <p>(<i>eklíps</i>)</p>	<p>SRB: 1. astron. potpuno ili delimično pomračenje nebeskog tela (solarna eklipsa; lunarna eklipsa) 2. pren. pad u tamu (njegova eklipsa; nestajanje, propadanje).</p> <p>ALB: term në astronomi; errësim i përkohshëm i një trupi qiellor kur zihet nga një trup tjetër qiellor: eklips i plotë (i pjesshëm); eklipsi i Diellit (i Hënës).</p>
<p>ekvivalen- tan/na <i>pridev</i> množina: ekvivalentni/e</p> <p>ekuivalent, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>eklípsa</i>)</p> <p>(<i>eklíps</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji je po vrednosti, broju, veličini ili nečemu merljivom jednak nečemu drugom; 2. mat. koji je podudaran u pogledu datog svojstva, koje je u datoj relaciji ekvivalencije sa nekim objektom.</p> <p>ALB: i barasvlershëm, që ka vlerë të barabartë me një tjetër, i njëjtë.</p>
<p>eliminacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: eliminacije</p> <p>eliminim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: eliminime, t</p>	<p>(<i>eliminácija</i>)</p> <p>(<i>eliminím</i>)</p>	<p>SRB: 1. odstranjivanje nečega (eliminacija nepravde; isključivanje, uklanjanje).</p> <p>ALB: veprim sipas foljes. i ligjërimet libror; shmang; edhe term në sport; mënjanoj: eliminoj rrezikun; eliminoj kundërshtarin (sport.).</p>
<p>električni/ elektronski <i>pridev</i></p> <p>elektrik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>elèktrični</i>)</p> <p>(<i>elektrík</i>)</p>	<p>SRB: koji se odnose na električnu energiju i elektricitet.</p> <p>ALB: që lidhet me elektricitetin, i elektricitetit; që ka ose që prodhon elektricitet; që shërben për të përcjellë elektricitetin; që punon me elektricitet: energji (rrymë) elektrike; fushë (ngarkesë) elektrike (fiz.); central elektrik; rrjeti elektrik; sobë (fshesë) elektrike.</p>
<p>emancipacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: emancipacije</p> <p>emancipim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: emancipime, t</p>	<p>(<i>eman- cipácija</i>)</p> <p>(<i>emancipím</i>)</p>	<p>SRB: 1. oslobađanje od svake zavisnosti, potčinjenosti, ugnjetavanja, dobijanje potpune samostalnosti i nezavisnosti, tj. osamostaljivanje i nezavisan život od drugog; 2. oslobađanje od zastarelih običaja i shvatanja, od pogrešnih ubedenja, predrasuda; 3. pravn. osamostaljenje dece od očinske brige, tj. njihova zrelost i potpuno punoletstvo.</p> <p>ALB: veprim sipas foljes. e çliroj dikë nga kufizimet ligjore, politike, shoqërore e morale, i jap të drejtat që i përkasin, e bëj që të flakë tej paragjykimet, besimet e kota etj. dhe të mendojë e të veprojë si pjesëtar i një shoqërie të përparuar</p>

<p>embargo <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: embargoi</i></p> <p>embargo, <i>i emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: embargo, të</i></p>	<p>(<i>embãrgo, embãrgo</i>)</p> <p>(<i>embãrgo</i>)</p>	<p>SRB: 1. zabrana izvoza iz neke zemlje ili uvoza u neku zemlju zlatne valute, robe ili vrednosti</p> <p>2. zadržavanje imovine (brodova) koja pripada nekoj državi</p> <p>3. zabrana objavljivanja vesti ili informacija ((biti) pod embargom; staviti embargo (na nešto), do određenog roka ili ispunjenja postavljenih uslova).</p> <p>ALB: term në drejtësi; masë që merr një qeveri për të mos nxjerrë jashtë shtetit ose për të mos sjellë nga jashtë mallra, valuta etj.; ndalim i tregtisë me një shtet tjetër; ndalimi i largimit të anijeve të huaja nga portet e vendit: vendosi (hoqi) embargon.</p>
<p>energija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: energije</i></p> <p>energji, <i>a emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: energji, të</i></p>	<p>(<i>enërgjija</i>)</p> <p>(<i>diagnózë</i>)</p>	<p>SRB: fiz. Sposobnost obavljanja posla; kinetička ili stvarna energija, energija kretanja, odnosno sposobnost mase da izvrši rad usled svog kretanja; potencijalna energija, sposobnost da izvrši rad koji masa ima na osnovu svog položaja, kada je podignuta sa zemlje i sposobna da padne; oblici energije su: toplotna, magnetna, električna energija. Princip (ili zakon) očuvanja energije: „priroda u celini ima zalihe energije koje ne mogu ni povećati ni smanjiti, dakle, količinu energije”.</p> <p>ALB: 1. term në filozofi; masa e përgjithshme e formave të ndryshme të lëvizjes së materies si një nga vetitë themelore të saj.</p> <p>2. term në fizikë; aftësia që ka një trup a një lëndë për të bërë një punë të caktuar a për të qenë burim i një force që vë në lëvizje diçka; vetë kjo forcë e përdorur për qëllime të ndryshme: energji elektrike (mekanike, bërthamore); energji diellore (ujore); ligji i ruajtjes dhe i shndërrimit të energjisë.</p> <p>3. fuqi, forcë: derdhi (shkriu) të gjitha energjitë.</p>
<p>anđeo <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: anđeli</i></p> <p>engjëll, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: engjaj, të</i></p>	<p>(<i>ãndeo</i>)</p> <p>(<i>ëngjëll</i>)</p>	<p>SRB: 1. duhovno biće, glasnik i službenik Božiji koji posreduje između Boga i ljudi, u tradicionalnoj se religioznoj umetnosti obično prikazuje kao krilato biće s aureolom i odeveno u dugu belu.</p> <p>2. dobra osoba bez obzira na dob, a naročito dete ili žena (pravi je anđeo).</p> <p>ALB: 1. fjalë a shprehje fetare; i dërguar i Zotit, që përfytyrohet si njeri me krahë, i veshur me të bardha.</p> <p>2. edhe si mbiemër; kuptim i figurshëm; njeri me shpirt të pastër, i butë e i dashur; njeri me bukuri të kulluar: e ka vajzën engjëll.</p>
<p>epizoda <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: epizode</i></p> <p>episod, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: episodë, të</i></p>	<p>(<i>epizóda</i>)</p> <p>(<i>episód</i>)</p>	<p>SRB: 1. deo grčke tragedije između dve horske pesme</p> <p>2. a) deo književnog teksta, stripa, TV serije i sl. koji je priča za sebe b) manji, kraći događaj u okviru šireg događaja</p> <p>3. muzika. a) u složenijim muzičkim oblicima (fuga, rondo, sonata i dr.), fragment koji uglavnom razrađuje sporedne motive, ređe motive glavne teme b.u operi samostalni deo bez dublje veze sa glavnim zapletom</p> <p>4. a) slučajni incident b) sekundarni, nebitan, nevažan događaj.</p> <p>ALB: 1. i ligjërimit libror; ndodhi e veçantë ose ngjarje e shkurtër a e rastit: episode nga jeta e shkrimtarit.</p> <p>2. term në letërsi; ngjarje që shtjellohet në një vepër letrare tregimtare dhe që ka njëfarë mëvetësie brenda saj.</p>
<p>epopeja <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: epopeje</i></p> <p>epope, <i>ja emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: epope, të</i></p>	<p>(<i>epopéja</i>)</p> <p>(<i>epopé</i>)</p>	<p>SRB: 1. niz događaja koji se opisuju u epu (Odisejeva epopeja)</p> <p>2. niz raznih neočekivanih, brojnih i zamršenih događaja kao u epu (to putovanje bilo je prava epopeja).</p> <p>ALB: 1. term në letërsi; poemë e madhe epike ose vepër e gjerë tregimtare në prozë, ku përshkruhen bëma legjendare a ngjarje të rëndësishme historike të jetës së një populli.</p> <p>2. kuptim i figurshëm; ngjarje ose varg ngjarjesh heroike e të rëndësishme në jetën e një populli: epopeja e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare.</p>

<p>esencija <i>imenica ženskog roda</i> množina: esencije</p> <p>esencë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: esenca, t</p>	<p>(<i>esencija, èsëncija</i>)</p> <p>(<i>esëncë</i>)</p>	<p>SRB: 1. glavni sadržaj (to je esencija njegove filozofije; bit, bitnost, srž) 2. a) najvažnija komponenta ekstrahovana iz raznih lekova b) ekstrakt voća (sirćetna esencija. aromatična isparljiva ulja dobijena iz biljaka destilacijom) 3. fil. ono što čini suštinsku prirodu bića.</p> <p>ALB: 1. lëng që nxirret nga disa bimë të merme dhe që përdoret në parfumeri, në industrinë ushqimore etj.: esencë trëndafili (portokalli). 2. kuptim i figurshëm; thelbi, qenësia.</p>
<p>esej <i>imenica muškog roda</i> množina: eseji</p> <p>ese, <i>ja a emër i gjinisë femërore</i> shumës: ese, të</p>	<p>(<i>èsej</i>)</p> <p>(<i>esë</i>)</p>	<p>SRB: književna forma koja se koristi za izražavanje autorskog stava, mišljenja ili analize o određenoj temi.</p> <p>ALB: term në letërsi; sprovë. studim për një çështje shkencore, shoqërore etj. me një vështrim të parë të përgjithshëm: sprovë për një gramatikë krahasuese.</p>
<p>etički <i>pridev</i></p> <p>etik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>ètički</i>)</p> <p>(<i>etfík</i>)</p>	<p>SRB: koji se odnosi na etiku (etički problem; etički seminar).</p> <p>ALB: ë lidhet me etikën, i etikës: normë etike.</p>
<p>estetika <i>imenica ženskog roda</i> množina: estetike</p> <p>estetikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: estetika, t</p>	<p>(<i>èstetika</i>)</p> <p>(<i>estetfíkë</i>)</p>	<p>SRB: 1. filozofska disciplina a) učenje o lepom (kao vrednom) u umetnosti i umetničkom stvaralaštvu b) uopšte smisao i bit umetničkoga</p> <p>2. lepota.</p> <p>ALB: 1. term në filozofi; shkenca që studion të bukurën në art, në natyrë e në jetën shoqërore; ligjet e përgjithshme të krijimtarisë artistike e të përvetësimit të figurshëm të realitetit; tërësia e pikëpamjeve që ka një krijues i veprave artistike a një dijetar për artin. 2. ana e jashtme artistike, e bukur dhe e rregullt e diçkaje; e bukura: estetika e veshjes.</p>
<p>etnički <i>pridev</i></p> <p>etnik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>ètnički</i>)</p> <p>(<i>etníf</i>)</p>	<p>SRB: koji se odnosi na narod (etnički sastav, sastav stanovništva prema nacionalnoj pripadnosti; etnički sukobi; etnička prava).</p> <p>ALB: që lidhet me etninë, i etnisë: bashkësi etnike; përbërja etnike e popullsisë.</p>
<p>evidencija <i>imenica ženskog roda</i> množina: evidencije</p> <p>evidencë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: evidenca, t</p>	<p>(<i>evideñcija</i>)</p> <p>(<i>evideñcë</i>)</p>	<p>SRB: 1. činjenice ili pokazatelji na osnovu kojih se može izvući zaključak, dokazni materijal; dokaz, očiglednost 2. pregled poslovanja, rada, delovanja i sl. (evidencija primljene robe; popis).</p> <p>ALB: fjalë a shprehje e punëve zyrtare; shënime të rregullta në një regjistër a në një fletë të posaçme për të dhëna, punë a veprimtari në një ndërmarrje etj.; regjistri a fleta ku mbahen shënime të tilla; pasqyrë: evidencë ushtarake; vë (fut) në evidencë e regjistroj; heq nga evidenca e çregjistroj; mbaj në evidencë e shënoj dhe e kam parasysh (edhe fig.).</p>
<p>fabula <i>imenica ženskog roda</i> množina: fabule</p> <p>fabul, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: fabula, t</p>	<p>(<i>fābula</i>)</p> <p>(<i>fābul</i>)</p>	<p>SRB: 1. razvoj i sled radnje književnog dela 2. žarg. kratak sadržaj te radnje 3. razg. izmišljena priča o nekom događaju; izmišljotina 4. scenska igra kod starih Rimljana; predstava.</p> <p>ALB: 1. tregim i shkurtër me personazhe kafshë, bimë ose sende, me veprime e fjalë alegorike që japin një mësim moral; përrallëz: fabulat e Ezopit. 2. subjekt i një vepre letrare.</p>

<p>familija imenica ženskog roda množina: familje</p> <p>familje, a emër i gjinisë femërore shumës: familje, t</p>	<p>(fâmilija , familija)</p> <p>(familje)</p>	<p>SRB: porodica</p> <p>ALB: 1. bashkësi e prindërve, e fëmijëve dhe e të afërmeve të tjerë, që jetojnë e banojnë së bashku; tërësia e njerëzve që rrjedhin nga një paraardhës i përbashkët: kryetari i familjes kryefamiljari; krijoi familje (bised.) u martua. 2. grup njerëzish që i bashkon puna a veprimtaria. 3. term në biologji; njësi e botës bimore a shtazore, që përfshin disa gjini: familja e trëndafiloreve; kafshë e familjes së qenit; / term në gjuhësi; grup gjuhësh të afërta, që kanë prejardhje të përbashkët: familja e gjuhëve indoevropiane. 4. varg sendesh a dukurish zakonisht të një tipi që kanë disa cilësi të përbashkëta.</p>
<p>fantazija imenica ženskog roda množina: fantazije</p> <p>fantazi, a emër i gjinisë femërore shumës: fantazi, të</p>	<p>(fântâzija)</p> <p>(fantazi)</p>	<p>SRB: 1. stvaralačka mašta 2. proizvod mašte (ima bujnu fantaziju, sklon je izmišljanju ili dodavanju priče, ne treba mu sve verovati); 3. muz. slobodno, maštovito oblikovana instrumentalna kompozicija 4. psih. pretpostavljeni događaj kojim se želja ispunjava 5. fil. sposobnost duha da odsutne stvari predstavi kao prisutne, odnosno da stvara slike nezavisno od njihovog prisustva.</p> <p>ALB: 1. imagjinatë: fantazia e shkrimtarit. 2. ëndërr; trillim: jeton me fantazira. 3. term në muzikë; pjesë muzikore instrumentale, e krijuar me një formë të lirë: fantazi për violinë e orkestër.</p>
<p>fukara imenica ženskog roda množina: fukare</p> <p>fukara, ja emër i gjinisë mashkullore shumës: fukarenj, të</p>	<p>(fukàra)</p> <p>(fukará)</p>	<p>SRB: 1. siromašni svet; sirotinja 2. propalica, niko i ništa.</p> <p>ALB: i varfër.</p>
<p>fakt imenica muškog roda množina: fakti</p> <p>fakt, i emër i gjinisë mashkullore shumës: fakte, t</p>	<p>(fâkt)</p> <p>(fakt)</p>	<p>SRB: činjenica; dokaz</p> <p>ALB: ngjarje, dukuri, veprim a diçka tjetër e vërtetë; dëshmi a provë që pranohet si e vërtetë: fakt i njohur; fakt juridik (drejt.); në fakt i ligjërimit libror; në të vërtetë; e bindi (e provoi) me fakte.</p>
<p>fauna imenica ženskog roda množina: faune</p> <p>faunë, a emër i gjinisë femërore shumës: fauna, t</p>	<p>(fâuna)</p> <p>(fakt)</p>	<p>SRB: životinjski svet jedne zemlje ili nekog kontinenta, mora ili dela mora.</p> <p>ALB: term në zoologji; bota shtazore.</p>
<p>faza imenica ženskog roda množina: faze</p>	<p>(fáza)</p>	<p>SRB: 1.oblik, stepen razvitka (uslovljen, promenom vremena i prilika) promena u stanju života; 2. stanje kretanja (kod oscilovanja) u određenom trenutku, određuje položaj i pravac kretanja tačke; istovremeno postojanje dveju faza, tj. tečnosti i čvrstog tela, npr. vode i leda 3. mesečeve mene(mesečeva faze), naziv za različite izgledje meseca i planeta koji zavise od njihovog položaja prema suncu i zemlji;</p>

<p>fazë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: faza, t</p>	<p>(fázë)</p>	<p>ALB: 1. shkallë e veçantë në zhvillimin e një veprimtarie a të një dukurie, në jetën e një organizmi etj.: fazat e sëmundjes; faza e lulëzimit (biol.); faza e fundit e kampionatit (sport.).</p> <p>2. term në astronomi; secila nga gjendjet a pamjet e veçanta të Hënës ose të një planeti, sipas dritës që marrin nga Dielli e sipas kohës së rrotullimit.</p> <p>3. term special ose në disa fusha; pjesë e veçantë e një aparati etj.: raketë me dy faza; rrymë me tri faza (elektr.).</p>
<p>federacija</p> <p>imenica ženskog roda</p> <p>množina: federacije</p>	<p>(federácija)</p>	<p>SRB: država sastavljena od više saveznih (federalnih) jedinica koje su deo svojih suverenih prava prenele na središnju (saveznu) vlast, a deo zadržale za sebe.</p>
<p>federatë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: federata, t</p>	<p>(federátë)</p>	<p>ALB: 1. shtet i përbërë nga shtete më të vogla me një autonomi të caktuar.</p> <p>2. shoqëri a organizatë qendrore, që përfshin disa shoqëri a organizata më të vogla: Federata Shqiptare e Futbollit.</p>
<p>farma imenica ženskog roda</p> <p>množina: farme</p>	<p>(fârma)</p>	<p>SRB: 1. uređeno poljsko imanje</p> <p>2. mesto gde se uzgajaju životinje (npr. goveda, svinje, ovce) ili gaje usevi (npr. žitarice, voće, povrće) u komercijalne svrhe.</p>
<p>fermë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: ferma, t</p>	<p>(fërmë)</p>	<p>ALB: ekonomi bujqësore a blegtorale.</p>
<p>file imenica muškog roda</p> <p>množina: fileti</p>	<p>(filë)</p>	<p>SRB: kuv. 1. mesni deo na kičmi životinje, pečenica. 2. mrežasto pletivo.</p>
<p>filetë, a emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: fileta, t</p>	<p>(filétë)</p>	<p>ALB: 1. term në gjellëtarë; thellë e hollë mishi a peshku pa kocka ose pa hala.</p> <p>2. term në teknikë; kanal në trajtë spiraleje.</p>
<p>filigran imenica muškog roda</p> <p>množina: filigrani</p>	<p>(filigran, filigrán)</p>	<p>SRB: 1. ukras ili ukrasni predmet od finih srebrnih ili zlatnih žica ispletenih u vidu mrežaste čipke; takav umetnički rad; tehnika izrade takvih predmeta.</p> <p>2. vodeni žig na papiru, novčanici i sl.</p>
<p>filigran, i emër i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: filigrane, t</p>	<p>(filigrán)</p>	<p>ALB: punim argjendarie si dantellë e thurur me fije të holla e të dredhura ari, argjendi etj.; telish: kuti (pipë) filigrani.</p>

Priča/ Tregimi

Reç "**filigran**" potiçe iz italijanskog jezika, i doslovno znači "fina nit" ili "tanki konac". Filigran je tehnika izrade u kojoj se tanki metalni ili drveni konci oblikuju i spajaju kako bi se stvorili složeni i detaljni uzorci. Ova tehnika je stara hiljadama godina i koristila se u različitim kulturama širom sveta, uključujući antički Egipat, Grčku, Rim i drevni Indijski podkontinent.

Ova tehnika je često povezana sa veštinom i preciznošću, ali takođe zahteva i veliku strpljivost. Filigranski rad može biti veoma detaljan i zahtevati pažljivo manipulisanje tankim metalnim ili drvenim koncima kako bi se stvorili složeni uzorci i dizajn.

Ono što je fascinantno je da su majstori filigrana, posebno oni tradicionalni, često obučeni u veštini već decenijama ili čak vekovima, prenoseći svoje znanje i veštine s kolena na koleno. Ova veština zahteva dugotrajno učenje i praksu kako bi se postigao visok nivo umeća.

Takođe, filigranski nakit se često smatra dragocenim i cenjenim, ne samo zbog lepote i sofisticiranosti dizajna, već i zbog rada i truda koji su uloženi u njegovu izradu. Svaki komad filigranskog nakita može biti jedinstven i nositi sa sobom istoriju i tradiciju majstora koji ga je stvorio. Zlatari iz Prizrena su naročito poznati po ovoj tehnici izrade nakita.

Filigranske tehnike se ne koriste samo u izradi nakita, već i u drugim umetničkim i zanatskim radovima. Na primer, filigranske tehnike se mogu koristiti u izradi detaljnih ukrasa na nameštaju, satovima, posuđu, knjigama, arhitekturi i drugim predmetima. Filigran je postao prepoznatljiv simbol elegancije, preciznosti i lepote u mnogim kulturama i umetničkim tradicijama.

Fjala **“filigran”** vjen nga gjuha italiane dhe fjalë për fjalë do të thotë “fije e hollë” ose “pe i hollë”. Filigrani është një teknikë artizanale në të cilën formohen dhe bashkohen fijet e holla prej metali ose druri për të krijuar mostra komplekse dhe të detajuara. Kjo teknikë është mijëra vjet e vjetër dhe është përdorur në kultura të ndryshme në mbarë botën, duke e përfshirë Egjiptin e lashtë, Greqinë, Romën dhe Nënkontinentin e lashtë Indian.

Kjo teknikë shoqërohet shpesh me aftësi dhe saktësi, por kërkon edhe shumë durim. Puna me filigran mund të jetë shumë e detajuar dhe të kërkojë manipulim të kujdesshëm të fijeve të holla prej metali ose druri për të krijuar mostra dhe dizajne të ndërlikuara.

Ajo që është magjepsëse është se mjeshtret e filigranit, veçanërisht ata tradicionalë, shpesh janë trajnuar në këtë zanat për dekada apo edhe shekuj, duke i përcjellë njohuritë dhe aftësitë e tyre brez pas brezi. Ky zanat kërkon studim dhe praktikë afatgjatë për të arritur një nivel të lartë aftësie. Gjithashtu, stolisjet e filigranit shpesh konsiderohen të çmuara dhe të vlerësuara, jo vetëm për shkak të bukurisë dhe sofistikimit të dizajnit, por edhe për shkak të punës dhe përpjekjeve që janë bërë për t'i krijuar ato. Çdo copë stolisjeje filigrani mund të jetë unike dhe të mbajë me vete historinë dhe traditën e mjeshtrit që e ka krijuar. Për këtë teknikë të punimit të stolisjeve janë veçanërisht të njohur argjentaret nga Prizreni.

Teknikat e filigranit nuk përdoren vetëm në bërjen e stolisjeve, por edhe në arte dhe zeje të tjera. Për shembull, teknikat e filigranit mund të përdoren për të krijuar dekorime të detajuara në mobilje, orë, enë, libra, arkitekturë dhe objekte të tjera. Filigrani është bërë një simbol i njohur i elegancës, saktësisë dhe bukurisë në shumë kultura dhe tradita artistike.

<p>filozof <i>imenica</i> muškog roda množina: filozofi</p> <p>filozof/ filozofi, <i>iemër i</i> <i>gjinišë mashkullore</i> shumës: filozofë, t</p>	<p>(filòzof)</p> <p>(filozóf)</p>	<p>SRB: 1. onaj koji proučava filozofiju 2. razg. student filozofije 3. pren. iron. onaj koji izmišlja probleme gde ih nema, onaj koji pametuje.</p> <p>ALB: 1. specialist në filozofi. 2. i ligjërimit bisedor; njeri i ditur, që gjykon thellë e me urtësi.</p>
<p>filtracija <i>imenica</i> ženskog roda množina: filtracije</p> <p>filtrim, <i>i emër i</i> <i>gjinišë mashkullore</i> shumës: filtrime, t</p>	<p>(filtrácija)</p> <p>(filtrím)</p>	<p>SRB: 1. razdvajanje smeše čvrstih i tečnih ili gasovitih materija pomoću propusnog sredstva; procedivanje 2. pren. odabiranje, selektovanje (predmeta, osoba i sl.)</p> <p>ALB: veprim sipas foljes. pastroj një lëng a një gaz me filtër; kulloj; term special ose në disa fusha; bën që të veçohen, të ndalohen a të dobësohen rrymat e ndryshme elektrike, rrezet e dritës etj.</p>
<p>fildžan <i>imenica</i> muškog roda množina: fildžani</p> <p>filxhan, <i>i emër i</i> <i>gjinišë mashkullore</i> shumës: filxhanë, t</p>	<p>(fildžān)</p> <p>(filxhán)</p>	<p>SRB: šolja za kafu, s tim što nema nikakvu dršku, kako bi se mogla „obgrliti“ celim dlanom i osetiti toplina kafe. Fildžan je deo tradicionalne opreme naroda na Balkanu za ispijanje kafe i obično se ne koristi bez džezve.</p> <p>ALB: 1. kupë e vogël prej porcelani, prej fajance etj. për kafe, për çaj etj.; sasia e lëndës sa nxë një kupë e tillë. 2. veçor prej porcelani, që ngulet në shtyllat e elektrikut.</p>

Priča/ Tregimi

Fildžan *potiče iz Turske gde se koristi kao naziv za šolju ili čašu za kafu. Tokom vremena, reč se proširila i postala deo mnogih drugih jezika, posebno u regionima koji su bili pod osmanskom vlašću.*

Fildžan je postao kulturni simbol na Balkanu i u drugim delovima sveta gde se tradicionalno konzumira turska kafa. Ova šolja, obično mala i često ukrašena različitim dekorativnim elementima, ima posebno mesto u ritualima kafenisanja i društvenim okupljanjima.

Fildžan se tradicionalno koristi za serviranje kafe, posebno turske kafe. Kafeinacija je proces u kojem se kafa kuva u vodi sa šećerom u džezvi, a zatim se služi u malim fildžanima. Ovaj proces stvara bogat, jak i aromatičan napitak koji je popularan u mnogim kulturama.

Fildžani su često predmet umetničke izrade i ukrašavanja. Majstori keramičari često stvaraju fildžane sa ručno oslikanim dekoracijama, detaljnim uzorcima i bogatim bojama. Ovi fildžani postaju predmeti kolekcionarstva i cenjeni su zbog svoje estetske vrednosti.

Iako reč "fildžan" potiče iz turskog jezika, slični koncepti i oblici kafe su prisutni u mnogim drugim kulturama širom sveta. Na primer, u Grčkoj, fildžan se naziva "κούπα" (kupa), dok u arapskom svetu sličan koncept je poznat kao "فنجان" (fenjan).

Fjala **filxhani** e ka origjinën nga Turqia ku përdoret si emër për gotën e kafesë. Me kalimin e kohës, fjala u përhap dhe u bë pjesë e shumë gjuhëve të tjera, veçanërisht në rajonet që ishin nën sundimin osman.

Filxhani është kthyer në një simbol kulturor në Ballkan dhe në vende të tjera të botës ku tradicionalisht konsumohet kafeja turke. Kjo gotë, zakonisht e vogël dhe shpesh e zbukuruar me elemente të ndryshme dekorative, zë një vend të veçantë në ritualet e pirjes së kafesë dhe takimet shoqërore.

Filxhani përdoret tradicionalisht për të shërbyer kafe, e sidomos kafenë turke. Pirja e kafesë është një proces në të cilin kafeja zihet në ujë me sheqer në xhezve dhe më pas shërbehet në filxhanë të vegjël. Ky proces krijon një pije të pasur, të fortë dhe aromatike që është e njohur në shumë kultura.

Filxhanët janë shpesh objekt i prodhimit dhe dekorimit artistik. Poçarët mjeshtër shpesh krijojnë filxhanë me dekorime të pikturuara me dorë, modele të detajuara dhe ngjyra të pasura. Këto filxhanë bëhen objekte koleksioniste dhe vlerësohen për vlerën e tyre estetike.

Edhe pse fjala "filxhan" e ka origjinën nga gjuha turke, koncepte dhe forma të ngjashme kafeje janë të pranishme në shumë kultura të tjera në mbarë botën. Për shembull, në Greqi, filxhani quhet "κούπα" (kupa), ndërsa në botën arabe një koncept i ngjashëm njihet si "فنجان" (fenjan).

finansije *imenica*
ženskog roda mn.

financë, *a emër i*
gjinisë femërore
shumës: financa, t

(finànsije)

(fináncë)

SRB: 1.državni prihodi, državno gazdinstvo, državna imovina;
2. imovno stanje pojedinca, novčane prilike, gotovina, gotov novac;
3. nauka o državnim prihodima i državnom gazdinstvu.

ALB: fushë e veprimtarisë ekonomike, që përfshin mjetet monetare dhe veprimet që kryhen me to; degë e administratës, që merret me këto mjete e veprime; kryesisht; numri shumë; mjetet monetare që ka shteti; i ligjërimit bisedor; tërësia e parave që ka dikush: Ministria e Financës.

flota *imenica ženskog*
roda
množina: flote

flotë, *a emër i*
gjinisë femërore
shumës: flota, t

(flòta, flòta)

(flótë)

SRB: svi brodovi (ratni i transportni, rečni ili morski) neke države, preduzeća i sl., brodovlje, mornarica, najviša organizaciona i operativna jedinica ratnih brodova.

ALB: tërësia e anijeve ushtarake, tregtare etj. të një vendi; term në ushtri; njësi anijesh, aeroplanësh etj. nën një komandë: flotë ajrore.

<p>formalan/na <i>pridev</i> množina: formalni/ne</p> <p>formal, e mbiemër</p>	<p>(fòrmālan)</p> <p>(formāl)</p>	<p>SRB: odnosi se na nešto što je pridržavajući se određenih pravila, procedura ili konvencija, obično u skladu sa društvenim ili profesionalnim normama; definisane strukture, ceremonije ili ponašanje koje se očekuje u određenim situacijama.</p> <p>ALB: 1. që lidhet me formën e diçkaje, i formës; që mbështetet vetëm te forma dhe lë mënjatë përmbajtjen: analizë formale. 2. që bëhet sa për formë, sa për t'u dukur: punë formale; qëndrim formal. 3. i njohur zyrtarisht; i ligjëruar: tregu formal.</p>
<p>fotokopija <i>imenica ženskog roda</i> množina: fotokopije</p> <p>fotokopje, a emër <i>i gjinisë femërore</i> shumës: fotokopje, t</p>	<p>(fotokòpija)</p> <p>(fotokópje)</p>	<p>SRB: kopija izrađena fotografskom tehnikom (rukopisa, knjige itd.); preslikavanje.</p> <p>ALB: kopje e fotografuar e një dokumenti etj.</p>
<p>frekvencija <i>imenica ženskog roda</i> množina: frekvencije</p> <p>frekuencë, a emër <i>i gjinisë femërore</i> shumës: frekuenca, t</p>	<p>(frekvèncija)</p> <p>(frekuèncë)</p>	<p>SRB: 1. fiz. fizička veličina (simbol f ili n), učestalost, broj oscilacija (nekog oscilirajućeg sastava ili talasa) po sekundi, jedinica: herc (simbol Hz) 2. često ponavljanje, česta pojava, (velika frekvencija prometa) 3. učestalost, izražena jedinicom mere ili kvantifikatorom (velika frekvencija; mala frekvencija; visoka frekvencija; niska frekvencija)</p> <p>ALB: term special ose në disa fusha; denduri. shkalla e lëkundjes, e lëvizjes etj. së diçkaje; frekuencë: denduria e përdorimit.</p>
<p>funkcija <i>imenica ženskog roda</i> množina: funkcije</p> <p>funkcion, i emër i <i>gjinisë mashkullore</i> shumës: funksione, t</p>	<p>(fùnkcija)</p> <p>(funktión)</p>	<p>SRB: 1. položaj u službi (biti na funkciji, razg. biti na (visokom) položaju; delatnost, delovanje, uloga, zadatak) 2. biol. specifičan rad organa i uopšte rad organizma (fizičke, mentalne funkcije) 3. posebna svrha zbog koje neko ili nešto postoji ili deluje (biti u funkciji služiti svojoj svrsi, namjeni; raditi, biti aktivan; staviti u funkciju pokrenuti nešto) 4. mat. preslikavanje s jednog skupa na drugi, kod kojeg je svakom elementu prvog pridružen jedinstveni element drugog skupa 5. inform. u nekim kompjuterskim jezicima izraz za rutinu, potprogram.</p> <p>ALB:1. fjalë a shprehje e punëve zyrtare; veprimtaria që kryen shteti, një organ shtetëror ose një drejtues në një institucion, në një organizatë etj. 2. term special ose në disa fusha; puna a shërbimi që bën një vegël, një mekanizëm, një organ i trupit të njeriut etj.: funksionet e motorit; funksionet e zembrës; funksioni i nyjës (i fonemës) (gjuh.). 3. mat. madhësi e ndryshueshme, vlera e së cilës varet nga vlera e një madhësie tjetër të ndryshueshme dhe që i përgjigjet asaj: seria e funksioneve.</p>
<p>garderoba <i>imenica ženskog roda</i> množina: garderobe</p> <p>garderobë, a emër <i>i gjinisë femërore</i> shumës: gardëroba, t</p>	<p>(garderóba)</p> <p>(garderóbë)</p>	<p>SRB: skupa odeće koju neko poseduje ili nosi. Može se odnositi na sve što se nalazi u nečijem ormaru ili prostoru za čuvanje odeće, uključujući haljine, pantalone, košulje, cipele, jakne i druge komade odeće.</p> <p>ALB: 1. dollap rrobash; vend i veçantë në ndërtesën e një teatri, të një biblioteke etj., ku lihen veshjet e sipërme. 2. të gjitha rrobat e sipërme vetjake të dikujt; veshjet që ka një teatër për shfaqje të ndryshme.</p>
<p>giljotina <i>imenica ženskog roda</i> množina: giljotine</p> <p>gijotinë, a emër i <i>gjinisë femërore</i> shumës: gijotina, t</p>	<p>(giljotina, giljotina)</p> <p>(gijotinë)</p>	<p>SRB: naprava za izvršenje smrtno kazne odsecanjem glave.</p> <p>ALB: term në histori; vegël me thikë të madhe, që bie me forcë për t'i prerë kokën një të dënuari me vdekje.</p>

<p>glina <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>gline</i></p> <p>glinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: /</p>	<p>(<i>glína</i>)</p> <p>(<i>glinë</i>)</p>	<p>SRB: vrsta sedimentne stene koja se sastoji od sitnih čestica minerala, organskog materijala i vode. Koristi se u različite svrhe, kao što su izrada keramičkih proizvoda, cigle, građevinski materijal, ali i u medicini (npr. za maskiranje ili pakovanje rana) i kozmetici (npr. za maske za lice). Takođe se koristi i u umetnosti kao materijal za oblikovanje skulptura.</p> <p>ALB: dhe i butë i bardhëmë a i kuqërremë, që përdoret për të bërë enë a sende të tjera.</p>
<p>globalan <i>imenica muskog roda</i> množina: <i>globalni</i></p> <p>global, <i>mbiemër</i></p>	<p>(<i>glòbàlan</i>)</p> <p>(<i>globál</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji je univerzalan (treba pronaći globalno rešenje za problem nezaposlenosti; potrebno je imati globalnu sliku o tome, a ne govoriti uopšteno; opšte, sveobuhvatno) 2. koji se odnosi na ceo svet (SAD vode globalnu politiku; širom sveta) 3. koji je kao globus; okrugli, sferni, zaobljeni.</p> <p>ALB: i përgjithshëm, tërësor a i plotë; që mbështetet në globalizëm: shuma (sasia) globale; politikë globale.</p>
<p>gostiti <i>glagol</i></p> <p>gostit, <i>folje</i></p>	<p>(<i>gòstiti</i>)</p> <p>(<i>gostít</i>)</p>	<p>SRB: a) dočekivati, primati nekoga kao gosta, častiti goste jelom i pićem. b) častiti (nekoga) jelom i pićem, plaćati jelo i piće (za nekoga).</p> <p>ALB: shtroj gjëra për të ngrënë njerëzve në një gosti; i nxjerr dikujt pije, ëmbëlsira etj., qeras.</p>
<p>grabiti, zgrabiti, ugrabiti <i>glagol</i></p> <p>grabit, <i>folje</i></p>	<p>(<i>gràbiti</i>)</p> <p>(<i>grabít</i>)</p>	<p>SRB: 1. brzim pokretima, hitro uzimati, hvatati: grabiti kofer. 2. zahvatiti, vaditi (tečnost ili neku sipku materiju): grabiti vodu iz bunara; 3. kupiti, sakupljati grabuljama (seno i sl.), grabuljati; 4. nasilno, bezobzirno uzimati, otimati; grabiti tuđe.</p> <p>ALB: 1. marr me forcë dhe e bëj timen diçka të një tjetri; rrëmbej: i grabitën bagëtinë (shtëpinë). 2. kuptim i figurshëm; i heq me dhunë mundësinë a të drejtën për të pasur diçka; i rrëmbej: u grabitën lirinë. 3. kuptim i figurshëm; bëj për vete dikë, i fitoj zemrën. / trajta pësore; grabítem.</p>
<p>graduelno <i>prilog</i></p> <p>gradualisht, <i>ndajfolje</i></p>	<p>(<i>gràduélno</i>)</p> <p>(<i>gradu-alísh</i>t)</p>	<p>SRB: nešto što se odvija postepeno ili stepenasto, u malim, postepenim koracima ili promenama.</p> <p>ALB: shkallë-shkallë; pak nga pak.</p>
<p>gramatika <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>gramatike</i></p> <p>gramatikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>gramatika, t</i></p>	<p>(<i>gramàtika</i>)</p> <p>(<i>gramatikë</i>)</p>	<p>SRB: sistem pravila koje određuju kako se jezik koristi za formiranje rečenica; pravila obuhvataju strukturu rečenica, oblike reči (kao što su imenice, glagoli, pridevi, prilozi itd.), njihove fleksije (promene oblika u zavisnosti od gramatičkog konteksta), kao i pravila za njihovo povezivanje u smislene celine; gramatika takođe obuhvata pravila za pravopis i interpunkciju.</p> <p>ALB: term në gjuhësi; tërësia e rregullave të ndryshimit të trajtave të fjalëve në gjuhë dhe të lidhjes së fjalëve në fjali; degë e gjuhësisë që studion këtë tërësi rregullash (morfologjia dhe sintaksa); libri me këto rregulla: gramatika e gjuhës shqipe.</p>
<p>gravitacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>gravitacije</i></p> <p>gravitet, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: /</p>	<p>(<i>gravitácija</i>)</p> <p>(<i>gravitët</i>)</p>	<p>SRB: prirodna sila privlačenja između svih objekata koji imaju masu. Ova sila uzrokuje da se objekti međusobno privlače prema središtu mase. Na Zemlji, gravitacija je odgovorna za to da svi predmeti padaju prema površini planete kada ih pustite u vazduh.</p> <p>ALB: term në fizikë; rëndesë. forca që tërheq gjithë trupat drejt qendrës së Tokës: ligji i rëndesës.</p>

<p>grimasa <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: grimase</p> <p>grimasë, <i>ja emër i gjinisë femërore</i> shumës: grimasa, t</p>	<p>(grimàsa)</p> <p>(grimàsë)</p>	<p>SRB: izraz lica koji izražava neugodnost, bol, ili neki drugi snažan emotivni ili fizički doživljaj.</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; ngërdheshje. pamja e fytyrës së dikujt kur ngërdheshet: ngërdheshje e shëmtuar.</p>
<p>grupa <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: grupe</p> <p>grup, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: grupe, t</p>	<p>(grùpa)</p> <p>(grup)</p>	<p>SRB: 1. a) više ljudi ili pojedinaca koji čine celinu ili deluju kao celina (radna grupa; skup b) nekoliko ljudi koji su se zatekli na istom mestu (policija rasterala grupu građana) 2. skup objekata ili čestica koji imaju zajedničke karakteristike (grupa zgrada) 3. mat. jedna od osnovnih algebarskih struktura, sa binarnom operacijom koja ima svojstva asocijativnosti, postojanjem neutralnog elementa (sa dodatnom ulogom poput nule) i postojanjem inverznog elementa za svaki element (grupa celih brojeva sa operacija sabiranja; grupa permutacija n-članog skupa sa operacijom kompozicije funkcije) 4. vojn. nekoliko formacija pod zajedničkom komandom koje ob. mora ispuniti određeni strateški cilj (armijska grupa) 5. čl. grupa figura ili predmeta koji čine celinu (Laokoontova grupa) 6. nivo na službenoj rang skali (peta grupa; šesta grupa; klasa) 7. muz. grupa muzičara i pevača koji zajedno nastupaju</p> <p>ALB: 1. disa njerëz, kafshë a sende të mbledhur në një vend: grup fëmijësh. 2. tërësi sendesh, qeniesh a dukurish të bashkuara sipas një tipari të njëjtë; tërësia e pjesëve të një makine a të një mekanizmi që kryejnë së bashku një punë, agregat: grupi i kurrizorëve (zool.); grupet e muskujve (anat.); grup gjaku (biol.) një nga katër tipat e gjakut te njeriu dhe te kafshët, me cilësi të veçanta të rruazave të kuqe dhe të serumit; grup gjuhësh (gjuh.); grupi i timonit (mek.). 3. tërësi njerëzish me pikëpamje, me ide, me qëllime etj. të përbashkëta ose me profesion të njëjtë; tërësi njerëzish të organizuar së bashku, që kryejnë të njëjtën punë a veprimtari: grup shoqëror; grup artistik (folklorik); grupi i punës. 4. term në ushtri; njësi ushtarake, zakonisht në artileri, i përbërë prej disa baterish: komanda e grupit. 5. si ndajfolje; grumbull, tufë: dolëm grup.</p>
<p>general <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: generali</p> <p>gjeneral, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: gjeneralë, t</p>	<p>(genèral)</p> <p>(gjeneral)</p>	<p>SRB: 1. vojnik. najviši oficirski čin kopnenih i vazdušnih snaga ili policije neke zemlje 2. poglavar nekih redova i kongregacija u katoličkoj crkvi (jezuiti, dominikanci, franjevci).</p> <p>ALB: term në ushtri; gradë e lartë oficeri, më e ulët se e mareshalit, që përfshin disa shkallë; ushtaraku me këtë gradë.</p>
<p>jezditi <i>glagol</i></p> <p>gjezdis, <i>ifolje</i></p>	<p>(jézditi, jèzditi)</p> <p>(gjezdís)</p>	<p>SRB: 1. jahati na konju. 2. kasati, juriti. 3. kretati se brzo, promicati; ploviti.</p> <p>ALB: shëtit, bredh. 1. endem në vende të ndryshme, shëtit andej-këtej: brodhi fshatrave (arave); bredh rrugëve; / folje kalimtare; shëtit një vend a shëtit dikë në vende të ndryshme: ka bredhur tërë botën; e brodhi nëpër qytet. 2. vrapoj, kërcëj, hidhem: brodhi me vrap.</p>

đevrek imenica
muškog roda

množina: đevreci

gjevrek, u emër i
gjinisë mashkullore

shumës: gjevrekë, t

(đèvrek)

SRB: vrsta tradicionalnog peciva koje je popularno u balkanskim zemljama, vrsta krutog peciva, obično u obliku prstena, sa karakterističnom hrskavom korom.

(gjevrek)

ALB: kulaç me miell të bardhë e pa sheqer, që mblidhet si unazë dhe piqet fort.

Priča/ Tregimi

Đevrek je potekao iz Turske, gde se koristi za pecivo koje se tradicionalno pravi od kiselog testa. Ova reč je preuzeta u mnogim drugim jezicima, uključujući i balkanske jezike, gde se takođe koristi za slične vrste peciva.

Ono po čemu je đevrek karakterističan jeste njegov oblik. Obično je prstenastog oblika, slično krofnama ili bagelima, ali je često tanje i ima hrskavu koru. Ponekad se đevrek posipa solju ili susamom pre pečenja, što mu daje dodatnu aromu i teksturu.

Đevrek je popularno pecivo u balkanskim zemljama, posebno u Turskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Severnoj Makedoniji i drugim regionima. Može se naći u pekarama, prodavnicama i na uličnim tezgama, i često se konzumira kao brzi doručak ili užina.

U Turskoj se đevrek često konzumira sa čajem ili jogurtom za doručak, dok se u drugim zemljama može poslužiti kao prilog uz razna jela ili kao deo tradicionalnih obreda.

Iako je đevrek poznat po svom klasičnom prstenastom obliku, postoje i različite varijacije ovog peciva širom Balkana. Na primer, u Srbiji postoji varijanta poznata kao "pereca", koja je slična đevreku ali je obično veća i mekša.

Fjala **gjevrek** e ka origjinën nga Turqia, ku përdoret për pjekurina të prodhuara tradicionalisht nga brumi i thartë. Kjo fjalë është përvetësuar në shumë gjuhë të tjera, duke përfshirë gjuhët ballkanike, ku përdoret edhe për lloje të ngjashme pastash.

Ajo që e bën karakteristike një gjevrek është forma e tij. Zakonisht është në formë unaze, i ngjashëm me krofne ose bagel, por shpesh është më i hollë dhe ka një kore krokante. Ndonjëherë gjevreku spërkatet me kripë ose fara susami para pjekjes, gjë që i jep shije dhe teksturë shtesë.

Gjevreku është pjekurinë e njohur në vendet e Ballkanit, veçanërisht në Turqi, Serbi, Bosnje dhe Hercegovinë, Maqedoninë e Veriut, Kosovë dhe rajonet e tjera. Mund të gjetet në furra buke, dyqane dhe tezgja në rrugë dhe shpesh konsumohet si mëngjes i shpejtë ose mes vakt.

Në Turqi, gjevreku konsumohet shpesh me çaj ose jogurt për mëngjes, ndërsa në vende të tjera mund të shërbehet si pjatë anësore me vakte të ndryshme ose si pjesë e ritualeve tradicionale.

Edhe pse gjevreku është i njohur për formën e tij klasike të unazës, në të gjithë Ballkanin ka variacione të ndryshme të kësaj pjekurinë. Për shembull, në Serbi ekziston një variant i njohur si "pereca", i cili është i ngjashëm me

halucinacija
imenica ženskog roda

množina: halucinacije

halucinacion, i u
emër i gjinisë mashkullore

shumës: halucinacione, t

(halucináci-
ja)

SRB: 1. psih. čulno iskustvo uzrokovano abnormalnim uzbuđenjem nervnog sistema bez spoljašnjeg stimulusa; čulna obmana (vid, sluh, miris) kada se nešto desi, pojavi

2. ono što se dešava tokom halucinacije, kao što su slike i vizije.

(haluci-
nación)

ALB: i ligjërimet libror; ndijim a përfytyrim i rremë, që shfaqet kur njeriu është i sëmurë ose jonormal; hije.

<p>haram <i>imenica</i> muškog roda množina: harami</p> <p>haram, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: harama, t</p>	<p>(hàrām)</p> <p>(halucínacíón)</p>	<p>SRB: 1. isl. kategorija zabranjenih dela i postupaka 2. sve ono što je grešno, nedopustivo, nepravedno 3. sve ono što je prokleta.</p>
<p>karta <i>imenica</i> ženskog roda množina: karte</p> <p>hartë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: harta, t</p>	<p>(kârta)</p> <p>(hártë)</p>	<p>SRB: 1. crtež Zemljine površine u koji se unose podaci u nekoj meri (fizička karta; politička karta; Mapa) 2. mali komad tvrdog papira sa slikama, znakovima ili brojevima; sa većim brojem njih (ob. 32, 40 ili 52) igraju se društvene ili individualne igre (poker, kanasta, pasijans i dr.) (francuske karte; mađarske karte; italijanske mape) 3. dokument ili list papira sa podacima (lična karta; članska karta; vinska karta) 4. poštanska karta za prepisku bez slike; razglednica 5. karta, kupon (karta za voz; putna karta; ulaznica za bioskop).</p> <p>ALB: vizatim në kartë i një vendi, ku paraqiten të dhëna gjeografike, topografike etj.: harta e Shqipërisë; hartë arkeologjike (yjore); hartë memecë hartë pa emra.</p>
<p>hadžija <i>imenica</i> muškog roda množina: hadžije</p> <p>haxhi, <i>a emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: haxhilerë, t</p>	<p>(hàdžija)</p> <p>(haxhi)</p>	<p>SRB: 1. a) isl. onaj koji je posetio sveta mesta islama b) pravoslavni onaj koji je posetio Hristov grob u Jerusalimu 2. pren. onaj koji je važna osoba (praviti se hadžija).</p> <p>ALB: fjalë a shprehje fetare; titull për besimtarët (zakonisht myslimanë) që shtegtojnë në vendet e shenjta; pelegrin.</p>

Priča/ Tregimi

"Hadžija" ima svoje korene u arapskom jeziku i koristi se za osobu koja je obavila hadž, što je hodočašće u Meki, jedan od pet stubova islama.

Ovaj termin je počasan i označava osobu koja je izvršila jedan od najvažnijih obreda u islamskoj veri.

Hadž je jedan od pet stubova islama i obaveza je svakog muslimana koji je fizički, mentalno i finansijski sposoban da ga obavi, da barem jednom u životu učini hadž. To je duhovno putovanje koje ima duboko značenje za muslimane, simbolizuje jedinstvo i bratstvo među muslimanima i podseća na poslušnost Alahu.

Hodočašće u Meki okuplja milione muslimana iz celog sveta svake godine. Hadž nije samo duhovno putovanje, već je i društveni događaj koji okuplja ljude različitih nacionalnosti, etničkih grupa i socio-ekonomskih statusa.

Hadž ima veliki značaj u muslimanskoj kulturi i tradiciji. Osoba koja obavi hadž stiče poseban status u zajednici i često se poštuje kao duhovni autoritet ili vođa.

Međutim, hodočašće u Jerusalimu za hrišćane je takođe svojevrsni hadžiluk. Hrišćanin koji prođe "Hristovim putem" može uzeti potvrdu i dodati svom prezimenu Hadži, što takođe daje osobi posebno poštovanje u zajednici.

Fjala **“haxhi”** i ka rrënjët në gjuhën arabe dhe përdoret për një person që e ka kryer haxhin, që është pelegrinazh në Mekë, një nga pesë shtyllat e Islamit.

Ky term është term nderi dhe tregon një person që e ka kryer një nga ritet më të rëndësishme në fenë islam.

Haxhi është një nga pesë shtyllat e Islamit dhe është detyrë e çdo myslimani që është i aftë fizikisht, mendërisht dhe financiarisht ta kryejë atë, të bëjë haxhin të paktën një herë në jetë. Është një udhëtim shpirtëror që ka kuptim të thellë për myslimanët, e simbolizon unitetin dhe vëllazërinë mes myslimanëve dhe na kujton bindjen ndaj Allahut.

Pelegrinazhi në Mekë mbledh miliona myslimanë nga e gjithë bota çdo vit. Haxhi nuk është vetëm një udhëtim shpirtëror, por edhe një ngjarje shoqërore që bashkon njerëz të kombësive, etnive dhe stutuseve të ndryshme socio-ekonomike.

Haxhi ka një rëndësi të madhe në kulturën dhe traditën myslimane. Një person i cili e kryen haxhin fiton një status të veçantë në komunitet dhe shpesh respektohet si autoritet ose udhëheqës shpirtëror.

Mirëpo, pelegrinazhi në Jeruzalem për të krishterët është gjithashtu një lloj haxhi. Një i krishterë që kalon nëpër “Rrugën e Krishtit” mund të marrë një certifikatë dhe t’i shtojë mbiemrit Haxhi, gjë që gjithashtu i jep personit respekt të veçantë në komunitet.

<p>heljda imenica muškog roda množina: heljde</p> <p>hejdë, a emër i gjinisë femërore shumës: hejda, t</p>	<p>(hëljda, hëljda)</p> <p>(héjdë)</p>	<p>SRB: jednogodišnja biljka Fagopyrumsagittatum iz familije troskota (Polygonaceae) koja se uzgaja radi jestivih semenki po sastavu sličnih žitaricama.</p> <p>ALB: term në botanikë; hikërr; bimë bishtajore që bën kokrra të vogla, të cilat përdoren zakonisht si ushqim për kafshë; grurë i zi.</p>
<p>herbarijum imenica muškog roda množina: herbarijumi</p> <p>herbarium, i emër i gjinisë mashkullore shumës: herbariume, t</p>	<p>(hèrbàri-jum)</p> <p>(herbariúm)</p>	<p>SRB: kolekcija suvih biljaka ili njenih delova, poput listova, cvetova ili stabljika, koje su sakupljene, osušene i sačuvane radi proučavanja, identifikacije ili naučnih istraživanja.</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; bimëtove. koleksion bimësh të thara për qëllime studimi; vendi ku mbahen ato.</p>
<p>hijerarhija imenica ženskog roda množina: hijerarhije</p> <p>hierarki, a emër i gjinisë femërore shumës: hierarki, të</p>	<p>(hijeràrhija)</p> <p>(hierarki)</p>	<p>SRB: odnosi na sistem organizacije ili strukture u kojem su elementi ili članovi organizovani prema stepenima važnosti, autoriteta ili kategorizacije. Ovaj koncept se može primeniti na različite oblasti, uključujući društvene strukture, organizacione sisteme, informacione arhitekture, itd.</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; rend sipas gradave ose përgjegjësive në administratë, sipas lidhjeve e varësive ndërmjet tyre; titujt, gradat ose përgjegjësitetë në këtë rend: hierarki ushtarake; / kuptim i figurshëm; shkallëzim i sendeve ose i dukurive sipas vlerës ose sipas rëndësisë.</p>
<p>higijena imenica ženskog roda množina: higijene</p> <p>higjienë, a emër i gjinisë femërore shumës: /</p>	<p>(higijèna)</p> <p>(higjièné)</p>	<p>SRB: odnosi se na skup praksi koje su usmerene na očuvanje zdravlja i sprečavanje bolesti. To uključuje redovno održavanje čistoće tela, okoline i higijenu ličnih prostorija.</p> <p>ALB: tërësia e rregullave dhe e masave praktike për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit; pastërti; degë e mjekësisë që studion mjedisin dhe mënyrën ku duhet të jetojë njeriu për të ruajtur shëndetin: higjienë vetjake; higjiena e dhëmbëve; higjiena e punës.</p>

hiperbola imenica
ženskog roda

množina: hiperbole

hiperbolë, a emër
i gjinisë femërore

shumës: hiperbola, t

(hipèrbola)

(hiperbólë)

SRB: 1. jez. knjiž. stilska figura koja se sastoji u upotrebi preteranih izraza; preuveličavanje, preterivanje
2. mat. ravna kriva sa svojstvom da je apsolutna vrednost razlike rastojanja svake njene tačke od dva data fokusa konstantna.

ALB: term në letërsi; figurë që ndërtohet mbi bazën e zmadhimit të përmasave të diçkaje, për të theksuar më shumë një ide ose për të bërë më shumë përshtypje; / i ligjëritimit libror; zmadhim tej mase i diçkaje: flet me hiperbola.

hipnoza imenica
ženskog roda

množina: hipnoze

hipnozë, a emër
i gjinisë femërore

shumës: hipnoza, t

(hipnóza)

(hipnózë)

SRB: 1. psih. stanje nalik snu koje je veštački izazvano sugestijom
2. pravn. u krivičnom pravu stanje smanjene uračunljivosti pa se pravno posebno tretira.

ALB: gjendje e afërt me gjumin, që krijohet duke e magjepsur a duke e sugjestionuar dikë; forca sugjestionuese, mjeshtëria dhe mënyrat që përdoren për këtë qëllim: / kuptim i figurshëm; gjendje e njeriut të ndikuar fort nga diçka; magjepsje; shtangie.

humanista imenica
muškog roda

množina: humaniste

humanist, i emër
i gjinisë mashkullore

shumës: humanistë, t

(humànist)

(humaníst)

SRB: osoba koja sledi filozofiju ili ideale humanizma. Humanisti veruju u važnost obrazovanja, kritičkog razmišljanja, slobode izražavanja, kao i u poštovanje prema svim ljudskim bićima.

ALB: përfaqësues ose përkrahës i humanizmit; humanitar.

idealan imenica
muškog roda

množina: idealni

ideal, e mbiemër

(ideālan)

(ideál)

SRB: nešto što je savršeno ili najbolje moguće u određenom kontekstu, npr. idealan kandidat za posao je onaj koji ispunjava sve potrebne kvalifikacije i ima odgovarajuće veštine.

ALB: 1. term në psikologji; term në logjikë; term në filozofi; që lidhet me idealin, me idenë a me ndërgjegjen; që përfityrohet mendërisht; antonim; material: figurë (qenie) ideale; përfityrim ideal.
2. që është model i mishërimit të vlerave, të tipareve e të vetive më të mira, i përsosur, i përkryer: grua (bukuri) ideale; kushte ideale.

iguman imenica
muškog roda

množina: igumani

igumen, i emër
i gjinisë mashkullore

shumës: igumenë, t

(igumān)

(ideál)

SRB: pravosl. poglavar ili vođa manastirske zajednice.

ALB: kryetari i murgive të një manastiri ortodoks.

ilustracija imenica
ženskog roda

množina: ilustracije

ilustrim, i emër
i gjinisë mashkullore

shumës: ilustrime, t

(ilustrácija)

(ilustrím)

SRB: vizuelno umetničko delo koje se koristi kako bi dopunilo ili pojasnilo tekst ili ideju. To može biti crtež, slika, grafika ili fotografija koja prati tekst ili priču u knjizi, časopisu, novinama ili drugim publikacijama.

ALB: 1. veprimi sipas foljes. a) pajis me vizatime, me skica ose me fotografi etj. një libër, një revistë etj.: ilustrroj një tregim (një përrallë). b) sjell shembuj a të dhëna konkrete për ta bërë më të qartë një mendim, një përfundim etj.: ilustrroj fjalët (idetë); e ilustrroi me shifra.
2. vizatim, skicë a fotografi që ilustron një libër ose një revistë: ilustrime me ngjyra.
3. shembull ose e dhënë për të qartësuar një mendim, një përfundim etj.: ilustrime bindëse.

<p>iluzija <i>imenica ženskog roda</i> množina: iluzije</p> <p>iluzion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: iluzione, t</p>	<p>(ilūzija, ilūzija)</p> <p>(iluzión)</p>	<p>SRB: 1. psih. pogrešna percepcija stvarnog spoljašnjeg nadražaja, netačno objašnjenje podataka koje daju čula, obmana u percepciji (npr. šuštanje lišća se čuje kao glasovi); uzrok, izgled 2. neobjektivno prosuđivanje stvarnosti nastalo nenamernim pogrešnim tumačenjem nekih činjenica, stvarnih podataka (životne iluzije; mladalačke iluzije; zanosi se iluzijama; luči iluzije; obmana, fantom) 3. umetn. iluzija koju stvara umetničko delo.</p> <p>ALB: 1. perceptim i shtrembëruar a i gabuar i sendeve, i dukurive etj. për shkak të të metave të shqisave ose të rrethanave të jashtme: iluzion pamor (optik). 2. kuptim i figurshëm; përfytyrim i shtrembër ose mendim i gabuar për dikë a për diçka, kur nuk e njohim mirë të vërtetën; / shpresë e kotë që na gënjen, ëndërr e zbrazët: iluzionet e rinisë; s'ka iluzione.</p>
<p>individua <i>imenica ženskog roda</i> množina: individue</p> <p>individ, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: individë, t</p>	<p>(individua)</p> <p>(individ)</p>	<p>SRB: osoba; pojedinac. U biološkom kontekstu, individua se odnosi na jedno živo biće, kao što je jedan organizam ili jedinka unutar populacije.</p> <p>ALB: një njeri më vete, çdo pjesëtar i shoqërisë: individ mashkull (femër). / term special ose në disa fusha; një kafshë ose një bimë e veçantë, e vështruar në lidhje me llojin e vet: individë racorë.</p>
<p>industrija <i>imenica ženskog roda</i> množina: industrije</p> <p>industri, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: industri, të</p>	<p>(industrija)</p> <p>(industri)</p>	<p>SRB: sektor privrede koji se bavi proizvodnjom robe ili pružanjem usluga u velikim razmerama, obično uz pomoć mašina, tehnologije i organizovane radne snage; proizvodnja hrane, automobila, tekstila, elektronike, kao i usluge poput transporta, telekomunikacija, zdravstvene zaštite, itd. Industrija igra ključnu ulogu u ekonomiji mnogih zemalja, doprinoseći rastu BDP-a, stvaranju radnih mesta i razvoju tehnologije.</p> <p>ALB: degë e ekonomisë që përfshin nxjerrjen e pasurive nëntokësore, shfrytëzimin e burimeve energjetike, përpunimin e lëndëve të para dhe gatitjen e prodhimeve të ndryshme; tërësia e uzinave, e kombineve, e minierave etj. në këtë degë të ekonomisë: industria e rëndë industria e mjeteve të prodhimit; industria e lehtë industria e sendeve të përdorimit të gjerë; degët e industrisë.</p>
<p>instinkt <i>imenica muškog roda</i> množina: instinkti</p> <p>instinkt, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: instinkte, t</p>	<p>(instinkt)</p> <p>(instíntk)</p>	<p>SRB: 1. biol. urođene sklonosti koje određuju specifične i nepromenljive radnje zajedničke svim pripadnicima iste vrste u životinjskom svetu 2. psih. a) predosećaj dobrih ili loših okolnosti i sl. u razvoju događaja i uzročno-posledičnih veza bez procesa razmišljanja, nesvesno, „nešto što unapred govori“; intuicija, predosećanje b) jak podsticaj ili motivacija (niski instinkti; nagon).</p> <p>ALB: 1. term në biologji; aftësia e lindur dhe e trashëguar e qenieve të gjalla për t'iu përshtatur mjedisit dhe ndryshimeve të tij; shtysë e vetvetishme për veprime të pavetëdijshme te njerëzit dhe te kafshët; shfaqja e një aftësie a shtyse të tillë: instinkti i të ushqyerit (i vetëmbrojtjes); instinktete e bletëve. 2. prirje a dëshirë e vetvetishme dhe e fortë për të vepruar në një mënyrë të caktuar; kuptim i figurshëm; nuhatje: instinkt i lartë; instinkti i gjahtarit (i artistit).</p>
<p>inteligencija <i>imenica ženskog roda</i> množina: inteligencije</p>	<p>(inteligèncija)</p>	<p>SRB: 1. psih. sposobnost razumevanja i lakog snalaženja u novim situacijama, sposobnost otkrivanja zakonitosti u odnosima između činjenica i rešavanja problema; oštroumnost, pamet, bistrina uma 2. sociol. društveni sloj formiran uglavnom na osnovu visokog obrazovanja; intelektualci 3. ukupnost sposobnosti razumevanja i uočavanja činjenica u neposrednom suočavanju i borbi za opstanak živih bića (inteligencija insekata; riblja inteligencija)</p>

<p>inteligjencë, <i>a</i> emër i gjinisë femërore</p> <p>shumës: inteligjencia, t</p>	<p>(<i>inteligjéncë</i>)</p>	<p>ALB: 1. term në psikologji; aftësia për të kuptuar dhe menaxhuar lehtësisht në situata të reja, aftësia për të zbuluar ligshmërinë në marrëdhëniet midis fakteve dhe zgjidhjes së problemeve; mendjemprehtësia, zgjuarsia, të pasurit e mendjes së kthjellët.</p> <p>2. sociol. klasa shoqërore e formuar kryesisht në bazë të arsimit të lartë; intelektualët.</p> <p>3. tërësia e aftësive për të kuptuar dhe vëzhguar faktet në ballafaqim dhe luftë të drejtpërdrejtë për mbijetesën e qenieve të gjalla (inteligjenca e insekteve; inteligjenca e peshkut)</p>
<p>intenzitet <i>imenica</i> muškog roda</p> <p>množina: intenziteti</p>	<p>(<i>intenzitét</i>)</p>	<p>SRB: 1. snaga, jačina, žestina</p> <p>2. fiz. a) stepen jačine fizičkog dejstva; veličina neke sile ili energije po jedinici površine naelektrisanja ili mase b) mera prenosa energije u jedinici vremena kroz jedinicu površine.</p>
<p>intensitet, <i>i emër</i> i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: intensitete, t</p>	<p>(<i>intensitét</i>)</p>	<p>ALB: shkallë e lartë e forcës, e energjisë, e vrullit etj. të dikujt a të diçkaje; të qenët intensiv; term special ose në disa fusha; forca, denduria ose shpejtësia e lëvizjes së diçkaje; fuqia e një mase që lëviz; term në fizikë; forca e rrymës elektrike, e fushës elektrike a magnetike; sasia e ngarkesës elektrike brenda qarkut në një njësi kohe: intensiteti i zhvillimit; intensiteti i zërit (i tingullit); intensiteti i reshjeve.</p>
<p>interesovanje <i>imenica srednjeg roda</i></p> <p>množina: interesovanja</p>	<p>(<i>in-tereso-vánje</i>)</p>	<p>SRB: želja ili sklonost prema određenoj temi, aktivnosti ili oblasti. To je stanje uma koje nas motiviše da istražujemo, učimo ili se angažujemo u nečemu što nas zanima ili privlači.</p>
<p>interesim, <i>i emër</i> i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: interesime, t</p>	<p>(<i>interesím</i>)</p>	<p>ALB: 1. veprimi sipas foljeve: interesim i vazhdueshëm. Më ngjall interes dikush a diçka, kam interes për të, më tërheq; është me interes për mua, më sjell përfitim; më intereson arti; i interesonte ky zbulim. 2. vëmendje e kujdes i veçantë për dikë a për diçka; pjesëmarrje e gjallë e me dëshirë në diçka: ndjek me interesim; e priti me interesim (propozimin).</p>
<p>jorgovan <i>imenica</i> muškog roda</p> <p>množina: jorgovani</p>	<p>(<i>jörgòvân, jörgovân</i>)</p>	<p>SRB: bot. Syringa vulgaris uz familije Oleaceae s mirisnim cvetovima ljubičaste ili bele boje.</p>
<p>jargavan, <i>i emër</i> i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: jargavanë, t</p>	<p>(<i>jargaván</i>)</p>	<p>ALB: term në botanikë; shkurre a dru i vogël, me lule të merme në ngjyrë vjollcë të çelët ose të bardha, ngjyra vjollcë e çelët.</p>
<p>janičar <i>imenica</i> muškog roda</p> <p>množina: janičari</p>	<p>(<i>janičar</i>)</p>	<p>SRB: elitna vojna jedinica Osmanskog carstva, osnovana u 14. veku. Janjičari su bili poznati po svom visokom nivou obuke i disciplini, kao i po tome što su bili regrutovani iz hrišćanskih porodica u Osmanskom carstvu, a zatim su prelazili na islam i bili odani sultanu.</p>
<p>jeniçer, <i>i emër</i> i gjinisë mashkullore</p> <p>shumës: jeniçerë, t</p>	<p>(<i>janiçér</i>)</p>	<p>ALB: term në histori; ushtar këmbësor i trupave të zgjedhura të Perandorisë Osmane: komandanti i jeniçerëve.</p>
<p>jubilaran <i>imenica</i> muškog roda</p> <p>množina: jubilarni</p>	<p>(<i>jübilāran</i>)</p>	<p>SRB: koji se odnosi na jubilej, poseban godišnji datum koji se obeležava kao važan jubilej, obično svake desete godišnjice nečega.</p>
<p>jubilar, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>jubilár</i>)</p>	<p>ALB: që lidhet me një jubile; që bëhet me rastin e një jubileu: vit jubilar; festë jubilarë.</p>

<p>jurisdikcija <i>imenica ženskog roda</i> množina: jurisdikcije</p> <p>juridiksion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: juridiksione, t</p>	<p>(jurisdikcija)</p> <p>(juridiksión)</p>	<p>SRB: pravn. sudska nadležnost, pravo na suđenje, obim na koji se pravo prostire; pravda, sudstvo.</p> <p>ALB: fjalë a shprehje e punëve zyrtare; e drejta e një organi për të bërë një gjyq, për të zgjidhur një çështje ose për të ushtruar një veprimtari në përputhje me ligjin; fusha a vendi ku ushtrohet e drejta ose veprimtaria sipas ligjit: juridiksioni ndërkombëtar (gjyqësor, civil, ushtarak); ushtroj (shtrij) juridiksionin.</p>
<p>šampion <i>imenica muškog roda</i> množina: šampioni</p> <p>kampion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kampione, t</p>	<p>(šampiōn)</p> <p>(kampiōn)</p>	<p>SRB: borac, pobornik za neku stvar, branilac, zaštitnik; sp. Veštak u borbi, prvak, pobednik (na utakmicama u rvanju, boksu, trčanju, plivanju i dr.).</p> <p>ALB: 1. term në sport; ai që fiton ose që zë vendin e parë në një garë a në një lojë; titulli që jepet me këtë rast: kampion kombëtar (botëror). 2. term special ose në disa fusha; mostër, gjedhe: kampion minerali.</p>
<p>kandidat <i>imenica muškog roda</i> množina: kandidati</p> <p>kandidat, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kandidatë, t</p>	<p>(kandidāt)</p> <p>(kandidát)</p>	<p>SRB: a) onaj koji konkuriše ili se prijavljuje za neki položaj, službu, zvanje i sl.; b) pol. onaj koji se predlaže ili bira u sastav kakvog društvenog ili političkog tela, organizacije i sl. c). učenik ili student koji izlazi na polaganje ispita.</p> <p>ALB: i që është propozuar për t'u zgjedhur si drejtues, si anëtar i një organi shtetëror etj.: kandidat i shkencave; kandidat për deputet (për president).</p>
<p>kandilo <i>imenica srednjeg roda</i> množina: kandila</p> <p>kandil, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kandila, t</p>	<p>(kàndilo)</p> <p>(kandil)</p>	<p>SRB: mala staklena posuda u kojoj gori žižak u ulju.</p> <p>ALB: enë e vogël me vaj a me vajgur dhe me fitil, që përdoret si mjet ndriçimi.</p>
<p>karantin <i>imenica muškog roda</i> množina: karantini</p> <p>karantinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: karantina, t</p>	<p>(karantin)</p> <p>(karantinë)</p>	<p>SRB: 1. privremena izolacija bolesnih ili potencijalno bolesnih osoba, životinja i biljaka da se spreči širenje zaraze ili prenošenje štetočina (kod biljaka) 2. izolovan boravak sportista pre važnog susreta.</p> <p>ALB: masë mbrojtëse për të ndaluar përhapjen e një epidemie, duke mbajtur të veçuar përkohësisht të sëmurët ose ata që dyshohen si të tillë; vendi i veçuar ku mbahen këta të sëmurë ose ku bëhet kontrolli i tyre: karantinë veterinare; vë (heq) karantinën.</p>
<p>kardiolog <i>imenica muškog roda</i> množina: kardiolozi</p> <p>kardiolog, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kardiologë, t</p>	<p>(kardiòlog)</p> <p>(kardiolog)</p>	<p>SRB: lekar specijalizovan za dijagnostiku, lečenje i prevenciju bolesti srca i krvnih sudova.</p> <p>ALB: mjek i specializuar për sëmundjet e zemrës.</p>
<p>karneval <i>imenica muškog roda</i> množina: karnevali</p>	<p>(karnèvāl)</p>	<p>SRB: tradicionalna svečanost koja se održava širom sveta. Ova manifestacija obuhvata različite događaje poput maskenbala, povorki, koncerata i drugih veselih aktivnosti. Karnevali su poznati po šarenim kostimima, maskama, muzici i plesu, a svaki region ili grad ima svoje specifičnosti i tradicije u vezi sa karnevalskim proslavama.</p>

karnaval, i emër i gjinisë mashkullore

shumës: karnavale, t

(karnavál)

ALB: 1. kryesisht; numri shumë; festë popullore, në të cilën njerëzit dalin në rrugë me maska dhe vallëzojnë; ai që merr pjesë në këtë festim: karnavalet e Korçës.

2. kuptim i figurshëm; punë a veprimtari qesharake; / me ngjirim mospërfillës; palaço.

Priça/ Tregimi

Karneval je tradicionalno vreme zabave i slavlja koje prethodi Vaskrsu i označava period izobilja hrane i veselja pre početka posta.

Reč "karneval" potiče iz latinskog izraza "carne vale", što znači "zbogom mesu".

Karnevali su prisutni širom sveta i predstavljaju jedan od najvećih i najpoznatijih festivala na svetu. Najpoznatiji karnevali održavaju se u Rio de Žaneiru (Brazil), Veneciji (Italija), Nottingham Hillu (London), Trinidadu i Tobagu, Nici (Francuska) i mnogim drugim mestima.

Karnevali su često povezani sa maskiranjem i kostimiranjem. Ljudi se oblače u raznobojne kostime, nose maske različitih oblika i boja, i izražavaju svoju kreativnost kroz izbor kostima. Ovo je prilika da se ljudi oslobode svakodnevnih identiteta i uživaju u izražavanju svoje mašte.

Karnevali su višedimenzionalni događaji koji slave život, kulturu i zajedništvo. Kroz svoje raznolike oblike i izraze, karnevali predstavljaju jedinstveno iskustvo koje se pamti i voli širom sveta.

Karnavalet janë kohë tradicionale argëtimi dhe festimi që i paraprin Pashkëve dhe shënojnë një periudhë ushqimi dhe argëtimi të bollshëm përpara fillimit të Kreshmës.

Fjala "karnaval" vjen nga shprehja latine "carne vale", që do të thotë "lamtumirë mishit".

Karnavalet janë të pranishme në të gjithë botën dhe përfaqësojnë festivalet më të mëdha dhe më të famshme në botë. Karnavalet më të famshme mbahen në Rio de Zhaneiro (Brazil), Venedik (Itali), Nottingham Hill (Londër), Trinidad dhe Tobago, Nice (Francë) dhe në shumë vende të tjera.

Karnavalet shpesh ndërlidhen me maskimin dhe kostumet. Njerëzit vishen me kostume shumëngjyrëshe, mbajnë maska të formave dhe ngjyrave të ndryshme dhe e shprehin kreativitetin e tyre përmes zgjedhjes së kostumeve. Kjo është një mundësi që njerëzit të çlirohen nga identitetet e tyre të përditshme dhe të kënaqen duke e shprehur imagjinatën e tyre.

Karnavalet janë ngjarje shumëdimensionale që e festojnë jetën, kulturën dhe unitetin. Nëpërmjet formave dhe shprehjeve të tyre të ndryshme, karnavalet përfaqësojnë një përvojë unike që mbahet mend dhe pëlqehet në mbarë botën.

katastrofa
imënicë zënskog roda
množina: katastrofe

katastrofë, a
emër i gjinisë femërore
shumës: katastrofa, t

(katastrófa)

(katastrófë)

SRB: 1. fatalni događaj ili sled događaja sa najtežim posledicama prema govornikovom shvatanju, iznenadna nesreća (ratna katastrofa; propast, slom)

2. promašeno ostvarenje, potpuni neuspeh (pozorišna predstava je prava katastrofa; fijasko)

3. knjiž. obrt u dramskom zapletu pred tragični kraj.

ALB: fatkeqësi e madhe dhe e papritur, me pasoja shumë të rënda (me viktima e me shkatërrime të mëdha); kataklizëm: katastrofë ajrore; / tronditje e madhe në jetën shoqërore, familjare etj.: katastrofë ekonomike.

<p>katedra imenica ženskog roda množina: katedre</p> <p>katedër, a emër i gjinisë femërore shumës: katedra, t</p>	<p>(kâtëdra)</p> <p>(katédër)</p>	<p>SRB: 1. predavačka ili nastavnička govornica u učionici ili predavaonici 2. nastavno-naučna jedinica, grupa predavača, jedan ili više srodnih predmeta na univerzitetima 3. simbol autoriteta biskupa ili nadbiskupa; biskupska ili nadbiskupska stolica.</p> <p>ALB: 1. vend i ngritur në krye të një klase a të një salle, me një tryezë të posaçme për folësin; foltore: flet nga katedra. 2. përmbledhës; grup pedagogësh të një lënde a të lëndëve të afërta në një universitet; zyra a dhoma e këtyre pedagogëve; departament: katedra e</p>
<p>kategorija imenica ženskog roda množina: kategorije</p> <p>kategori, a emër i gjinisë femërore shumës: kategori, të</p>	<p>(kategorija)</p> <p>(kategorif)</p>	<p>SRB: 1. red sličnih pojmova ili predmeta (gramatička kategorija; grupa, klasa, razred, vrsta) 2. fil. a) fundamentalni koncept koji sadrži najopštija svojstva, veze i odnose postojanja i misli (kategorija prostora b) najviši rodni koncept koji se, po mnogim logičarima, ne može definisati (supstanca, kvalitet, odnos, itd.); 3. ljudi ili pojave koje se odlikuju nekom zajedničkom osobinom ili kvalitetom (on pripada kategoriji većitih optimista) 4. a) sportska težinska grupa u borilačkim veštinama i dizanju tegova b) šahovska početna titula u nizu šahovskih naslova; ima ih 4 (četvrti je najniži), a slede viši (master kandidat, magistar itd.)</p> <p>ALB: 1. term në filozofi; nocion i përgjithshëm, i formuar gjatë procesit të njohjes, që pasqyron vetitë, anët e lidhjet më thelbësore të dukurive të realitetit objektiv: kategoria e hapësirës (e kohës). 2. term special ose në disa fusha; emërtim i përgjithshëm për një klasë sendesh me tipare të përbashkëta ose me veti të ngjashme: kategori gramatikore (gjuh.) kuptimi gramatikor i shprehur me një formë të caktuar; / klasë sendesh a prodhimesh që kanë të njëjtën vlerë etj.; lloj: stof i kategorisë së ulët; / grup njerëzish a lojtarësh me kualifikim a me aftësi të njëjtë: skuadër futbollit e kategorisë së dytë (sport.); rrogë sipas kategorisë.</p>
<p>kijamet imenica muškog roda množina: kijameti</p> <p>kiamet, i emër i gjinisë mashkullore shumës: kiamete, t</p>	<p>(kijámet)</p> <p>(kiamét)</p>	<p>SRB: 1. sudnji dan, smak sveta 2. a) nesreća, uzbuna, metež b) žurba, hitnja c) mnogo sakupljenih ljudi; mnoštvo 3. nevreme, vremenska nepogoda.</p> <p>ALB: 1. shtrëngatë, furtunë; shi i madh: ditë kijameti. 2. katastrofë; kërdi: u bë kijameti; s'u bë kijameti s'ka gjë; bëri kijametin (fig.) bëri gjëmën. 3. dita e gjykimit; dita e kijametit.</p>

Priča/ Tregimi

Kijamet je koncept u islamskoj veri koji označava poslednji dan sveta, kada će se dogoditi fizička i duhovna obnova sveta i kada će svakom pojedincu biti suđeno prema njegovim delima u životu. Reč "kijamet" potiče iz arapskog jezika i koristi se u islamskoj veri da označi Sudnji dan, kraj sveta prema islamskom verovanju.

Koncept Sudnjeg dana nije jedinstven samo za islam. Slična verovanja o kraju sveta nalaze se i u drugim svetskim religijama, kao što su hrišćanstvo i judaizam, gde se očekuje da će se desiti konačno sudjenje ili obnova sveta.

Prema islamskom učenju, postoji niz znakova koji će prethoditi Sudnjem danu, uključujući dolazak Dajdzala (lažnog mesije), izlazak sunca na zapadu, izlazak Zul-Karnaina (vođe koji će putovati po svetu) i drugi znakovi.

Jedan od ključnih događaja na Sudnjem danu u islamskoj veri je oživljavanje mrtvih. Prema verovanju, svi ljudi će biti oživljeni i suđeno će im biti prema njihovim delima, a oni koji su živeli pravedno biće nagrađeni, dok će oni koji su činili zlo biti kažnjeni.

Kijamet je duboko ukorenjen koncept u islamskoj veri i ima značajnu ulogu u duhovnom životu muslimana. Međutim, kako to biva kada različiti narodi žive zajedno, neke reči dobijaju i novo značenje. Rečju „kijamet“ se u narodu označava i neko veliko nevreme. Simbolika verovatno potiče od haosa koje bi izazvao Sudnji dan, pa samim tim i podseća na veliko nevreme.

Kiameti është një koncept në fenë islame që e nënkupton ditën e fundit të botës, kur do të ndodhë ripërtëritja fizike dhe shpirtërore e botës dhe kur çdo individ do të gjykohet sipas veprave të tij në jetë. Fjala "kiamet" vjen nga gjuha arabe dhe përdoret në fenë islame për ta treguar Ditën e Gjykimit, fundin e botës sipas fesë islame.

Koncepti i Ditës së Gjykimit nuk është unik vetëm për Islamin. Besime të ngjashme për fundin e botës gjenden në fe të tjera botërore, si krishterimi dhe judaizmi, ku pritet të ndodhë një gjykim përfundimtar ose ripërtërimi i botës.

Sipas mësimave islame, ka një sërë shenjash që do t'i paraprijnë Ditës së Gjykimit, duke e përfshirë ardhjen e Dëshpërimit (mesiut të rremë), lindjen e diellit në perëndim, lindjen e Zul-Karnejit (udhëheqësit që do të udhëtojnë nëpër botë) dhe shenjat e tjera.

Një nga ngjarjet kryesore të Ditës së Gjykimit në fenë islame është ringjallja e të vdekurve. Sipas besimit, të gjithë njerëzit do të ringjallen dhe do të gjykojnë sipas veprave të tyre, dhe ata që jetuan drejtë do të shpërblehen, ndërsa ata që bënë keq do të ndëshkohen.

Dita e Kiametit është një koncept i rrënjësor thellë në fenë islame dhe luan një rol të rëndësishëm në jetën shpirtërore të myslimanëve. Megjithatë, siç ndodh kur popujt e ndryshëm jetojnë së bashku, disa fjalë marrin një kuptim të ri. Me fjalën "kiamet" gjithashtu shënohet një stuhi e madhe. Simbolika ndoshta e ka origjinën nga kaosi që do të shkaktonte Dita e Gjykimit, duke kujtuar kështu një stuhi të madhe.

<p>klasičan <i>pridev</i> množina: <i>kalasični</i></p> <p>klasik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>klásičan</i>)</p> <p>(<i>klasík</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) koji je priznat kao uzoran (Kafkin »Proces« je klasičan roman svetske književnosti; izvrstan, prvorazredan) b) koji je (trajno) svojstven nekome ili nečemu (klasičan primer; klasičan odgovor; tipičan) c) koji pripada grčko-rimskoj antici</p> <p>2. koji sadrži klasiku, koji se bavi klasikom (klasična muzika)</p> <p>3. koji je uobičajen (to je njegovo klasično ponašanje) .</p> <p>ALB: 1. term në letërsi; art. që është krijuar në periudhën e klasicizmit ose prej një autori të klasicizmit; / që lidhet me botën ose me kulturën e vjetër greke a romake ose që ngjan me të; antonim; modern: letërsia klasike (romake); balet klasik; muzikë klasike.</p> <p>2. që lidhet me një periudhë zhvillimi të lartë në të kaluarën; që është bërë model dhe ka krijuar traditë: metodë klasike.</p>
<p>kljijent <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: <i>kljijenti</i></p> <p>klient, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>klientë, t</i></p>	<p>(<i>kljijent</i>)</p> <p>(<i>kliént</i>)</p>	<p>SRB: osoba, organizacija ili entitet koji koristi usluge ili proizvode neke druge osobe, organizacije ili entiteta.</p> <p>ALB: ai që shërbehet zakonisht në të njëjtin dyqan, në të njëjtën klinikë mjekësore etj.; blerës: klient i rregullt.</p>
<p>kolega <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: <i>kolege</i></p> <p>koleg, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>kolegë, t</i></p>	<p>(<i>koléga</i>)</p> <p>(<i>kolég</i>)</p>	<p>SRB: 1. prijatelj po učenju ili zanimanju, onaj koji ide u školu, fakultet ili zajedno radi u istoj profesiji (moj kolega; moje kolege; došle su moje kolege; stručni saradnik)</p> <p>2. reč kojom se (međusobno) oslovljava u nekim zanimanjima (izvolite kolega!)</p> <p>3. u akademskim krugovima obraćanje starijeg mlađem (ne obrnuto) ili međusobno oslovljavanje ravnopravnih (asistent, docent i profesor se obraćaju studentu, a ne student njima).</p> <p>ALB: ai që punon në të njëjtën fushë të veprimtarisë me një tjetër; shok pune: kolegët e mi gjuhëtarë.</p>
<p>kolekcija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: <i>kolekcije</i></p> <p>koleksion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>koleksione, t</i></p>	<p>(<i>kolèkcija</i>)</p> <p>(<i>koleksióñ</i>)</p>	<p>SRB: 1. prema nekom smislu ili ideji sakupljeno i sređeno više predmeta iste vrste (skupiti kolekciju; zbirka)</p> <p>2. izbor uzoraka.</p> <p>ALB: grumbullim e sistemim sendesh, bimësh etj., me veçori të njëjta a të afërta: koleksion pullash.</p>

<p>kolektiv <i>imenica muškog roda</i> množina: kolektivi</p> <p>kolektiv, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kolektiva, t</p>	<p>(kòlektív)</p> <p>(kolektív)</p>	<p>SRB: 1. grupa ljudi okupljena na nekom zajedničkom projektu, poslu, zadatku, promovisanju neke ideje (glumački kolektiv; stranački kolektiv) 2. ljudi koji čine organizaciju; organizacija, radna zajednica ili jedinica (radni kolektiv).</p> <p>ALB: grup njerëzish a kolegësh, që punojnë bashkë në një ndërmarrje a në një institucion: kolektivi i fabrikës; kolektivi i institutit.</p>
<p>komedija <i>imenica ženskog roda</i> množina: kòmedija</p> <p>komedij, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: komedi, të</p>	<p>(kòmedija)</p> <p>(komedi)</p>	<p>1. knjiž. dramska vrsta šaljivog sadržaja (komedija situacije; komedija karaktera) 2. događaj suprotan očekivanju, takav koji je morao biti ozbiljan, a nije; zbrka, natezanje bez potrebe; zbunjjuća situacija (ispala je komedija).</p> <p>ALB: term në letërsi; art. lloj i gjinisë dramatike, që përfshin vepra me subjekt gazmor, ku vihen në lojë njerëz ose sjelljet e tyre: komedi muzikore; / ndodhi a veprimtari që të bën të qeshësh: çfarë komedie!?</p>
<p>komentar <i>imenica muškog roda</i> množina: komentari</p> <p>koment, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: komente, t</p>	<p>(komèntār)</p> <p>(komént)</p>	<p>SRB: 1. objašnjenje ili tumačenje nekog teksta (komentar Biblije) 2. osvrt na neki tekst, događaj ili osobu (duhovit komentar; primedba) 3. tekst u kojem autor izražava svoje mišljenje, ocenu o nekom političkom, kulturnom, ekonomskom ili društvenom događaju, kretanju, stanju, pojavi.</p> <p>ALB: analizë, shpjegim e vlerësim për një ngjarje politike, shoqërore, kulturore etj.: koment letrar analizë dhe vlerësim për një vepër letrare.</p>
<p>kompozicija <i>imenica ženskog roda</i> množina: kompozicije</p> <p>kompozicion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kompozicion, t</p>	<p>(kompozícija)</p> <p>(kompozición)</p>	<p>SRB: 1. način na koji su složeni elementi nekog umetničkog dela (alegorijska kompozicija, lik). 2. muz. a) delo koje je rezultat muzičkog stvaranja (višeglasna kompozicija) b) teorija pisanja kompozicije (učiti kompoziciju) 3. rezultat aranžiranja, dovođenja u red, raspored unutar neke celine (kompozicija novinskog članka; kompozicija železničkih vagona; niz, poredak) 4. kombinacija različitih supstanci (sastav zemljišta; mešavina, komponenta, smeša.)</p> <p>ALB: 1. veprimi sipas foljes. Krijoj një vepër arti a një vepër muzikore; i bëj muzikën një kënge. 2. vepër arti ose muzikore. 3. term në gjuhësi; mënyrë formimi fjalësh të reja, nga bashkimi i dy a më shumë temave.</p>
<p>komunikacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: komunikacije</p> <p>komunikim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: komunikime, t</p>	<p>(komunikácija)</p> <p>(komunikím)</p>	<p>SRB: 1. davanje i primanje informacija (usmena komunikacija; pismena komunikacija); 2. čin komuniciranja 3. saobraćajna veza između dva mesta (putem, železnicom, brodom itd.).</p> <p>ALB: 1. veprimi sipas foljes. a) njoftoj; kumtoj; i komunikoi largimin nga puna. b) ndërlidhem, hyj në lidhje me dikë; merrem vesh mirë me dikë: di të komunikojë; komunikoj me letra (me telefon); komunikojnë me lexuesin. 2. ajo çka komunikohet; mënyra e komunikimit; kumtim.</p>
<p>konstatacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: konstatacije</p> <p>konstatim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: konstatime, t</p>	<p>(konstatácija)</p> <p>(konstatím)</p>	<p>SRB: utvrđena činjenica (doći do konstatacije; izreći konstataciju; tvrdnja, zaključak).</p> <p>ALB: 1. veprimi sipas foljes; vë re një fakt etj.; vërtetoj të qenët e diçkaje; 2. ajo çka konstatohet; vërtetjje.</p>

<p>konstruktivan <i>pridev</i> množina: konstruktivni</p> <p>konstruktiv, e <i>mbiemër</i></p>	<p>(kōnstruk-tivan)</p> <p>(konstruktív)</p>	<p>SRB: 1. koji je svojstven konstrukciji 2. koji gradi, koji deluje stvaralački, koji unapređuje, koji ima smisla za saradnju (konstruktivan čovek).</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; dashamirës, i frytshëm e i dobishëm: kritikë konstruktive.</p>
<p>kontigent <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: kontigenti</p> <p>kontingjent, i <i>emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kontingjente, t</p>	<p>(kontigent)</p> <p>(kontingjént)</p>	<p>SRB: 1. određena grupa vojnika ili jedinica koje su raspoređene za određenu misiju ili zadatak. 2. određena količina robe ili proizvoda koja se isporučuje ili kupuje 3. određena suma novca koja je određena za specifičnu svrhu ili potrebu 4. kvote ili određene količine koje su dodeljene ili odobrene za neku svrhu, kao što su kontigenti za izbeglice ili kvote za uvoz robe.</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; grup njerëzish që kanë të njëjtën përgatitje dhe bëjnë të njëjtën punë: kontingjent i ri ushtarësh; / sasi e caktuar sendesh, mallrash etj.: arriti kontingjenti i parë i ndihmës.</p>
<p>konjak <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: konjaci</p> <p>konjak, u <i>emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: konjakë, t</p>	<p>(kōnjāk, kōnjāk)</p> <p>(konjāk)</p>	<p>SRB: a) vrsta jakog alkoholnog pića koje se dobija destilacijom vina. b) razg. Količina konjaka koja zaprema određenu posudu (čaušu, flašu i sl.).</p> <p>ALB: pije e fortë alkoolike me ngjyrë, që nxirret nga distilimi i verës së rrushit: konjak "Skënderbeu".</p>

Priča/ Tregimi

Napoleon Bonaparta, francuski imperator, bio je veliki ljubitelj ovog pića. Legenda kaže da je tokom svoje vladavine naredio svojim vojnicima da uvek nose konjak sa sobom u boci koja se može nositi u džepu, kako bi im pružio dodatnu hrabrost i toplinu na bojnopolju. Ova priča doprinela je popularnosti konjaka i njegovom statusu kao pića povezanog s elitom i moći.

Konjak je francuski brendi napravljen od belog grožđa iz regiona Konjak (fra.Cognac) u Francuskoj. Ovaj brendi ima dugu istoriju proizvodnje koja seže unazad vekovima. Za konjak se smatra da je nastao u 17. veku.

Da bi se kvalifikovao kao pravi konjak, piće mora biti proizvedeno u određenom geografskom području u Francuskoj, po strogim pravilima koja definiše Agencija za kontrolu konjaka (Bureau National Interprofessionnel du Cognac - BNIC). Ovo područje obuhvata regione Šarente i Šarente-Martime (fra. Charente i Charente-Maritime).

Proces proizvodnje konjaka uključuje destilaciju belog vina u bakarnim kazanima, što rezultira dobijanjem jakog alkoholnog pića koje se zatim stavlja u hrastove bačve radi sazrevanja. Ovaj proces doprinosi bogatom ukusu i kompleksnosti konjaka.

Konjak se obično klasifikuje prema starosti. Na primer, "VS" označava "very special" i ukazuje na konjak koji je star najmanje dve godine, dok "VSOP" označava "very superior old pale" i ukazuje na konjak star najmanje četiri godine.

Konjak je postao simbol luksuza i prestiža širom sveta. Često se povezuje s visokim društvenim položajem i često se koristi kao piće za posebne prilike i ceremonije.

Napoleon Bonaparte, perandori francez, ishte adhurues i madh i kësaj pije. Legjenda thotë se gjatë mbretërimit të tij, ai urdhëroi ushtarët e tij të mbanin gjithmonë konjak me vete në një shishe që mund të mbahej në xhep, për t'iu dhënë atyre kurajë dhe ngrohtësi shtesë në fushën e betejës. Kjo histori kontribuoi në popullaritetin e konjakut dhe statusin e tij si një pije e lidhur me elitë dhe fuqi.

Konjaku është brendi francez i bërë nga rrushi i bardhë nga rajoni i quajtur Konjak në Francë (frëngjisht Cognac). Ky brendi ka një histori të gjatë prodhimi që zgjatë me shekuj. Konjaku konsiderohet të jetë krijuar në shekullin e 17-të.

Për t'u kualifikuar si një konjak i vërtetë, pija duhet të prodhohet në një zonë të caktuar gjeografike në Francë, sipas rregullave të rrepta të përcaktuara nga Agjencia e Kontrollit të Konjakut (Bureau National Interprofessionnel du Cognac - BNIC). Kjo zonë i përfshin rajonet e Charente dhe Charente-Maritime.

Procesi i prodhimit të konjakut e përfshin distilimin e verës së bardhë në kazanë bakri, duke rezultuar në një pije të fortë alkoolike që më pas vendoset në fuçi lisi për maturim. Ky proces kontribuon në shijen e pasur dhe kompleksitetin e konjakut.

Konjaku zakonisht klasifikohet sipas moshës. Për shembull, "VS" do të thotë "very special" ("shumë i veçantë") dhe e tregon konjakun që është të paktën dy vjeçar, ndërsa "VSOP" do të thotë "very superior old pale" ("shumë superior i vjetër i zbehtë") dhe e tregon konjakun që është të paktën katër vjeçar.

Konjaku është bërë simbol i luksit dhe prestigjit në mbarë botën. Shpesh shoqërohet me status të lartë shoqëror dhe shpesh përdoret si pije për raste dhe ceremoni të veçanta.

<p>kostim <i>imenica</i> muškog roda množina: kostimi</p> <p>kostum, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kostume, t</p>	<p>(kòstīm)</p> <p>(kòstúm)</p>	<p>SRB: 1. odeća u kojoj nastupaju glumci 2. ženska odeća koja se sastoji od sakoa (kaputa) i donjeg dela (suknje ili pantalona) 3. posebna odeća u nekim sportovima (brzo klizanje, automobilizam i sl.); kombinezon.</p> <p>ALB: veshje e sipërme, që përbëhet nga një xhaketë dhe nga pantallonat (për burra) ose nga fundi (për gra e për vajza), me të njëjtën ngjyrë: kostum kafe; / veshje karakteristike ose e posaçme: kostum popullor (kombëtar); kostum banje rroba banje.</p>
<p>kozmetika <i>imenica ženskog roda</i> množina: kozmetike</p> <p>kozmetikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: kozmetika, t</p>	<p>(kòzmètika)</p> <p>(kòzmetíkë)</p>	<p>SRB: 1. veština negovanja i ulepšavanja kože lica i tela 2. sredstva koja služe tome.</p> <p>ALB: përdorimi i mjeteve dhe i mënyrave për të zbukuruar fytyrën ose trupin, duke lyer lëkurën, flokët etj.; mjetet që përdoren për këtë qëllim: sallon i kozmetikës.</p>
<p>krajina <i>imenica ženskog roda</i> množina: krajine</p> <p>krahinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: krahina, t</p>	<p>(krājina)</p> <p>(krahínë)</p>	<p>SRB: 1. pogranična državna oblast, granično područje, granica. 2. naziv za neku od pograničnih oblasti (u višičlanim nazivima): Timočka krajina; 3. kraj, predeo, pejzaž.</p> <p>ALB: pjesë e një vendi, me kushte e karakteristika të veçanta klimaterike, etnografike etj.; zonë që ndodhet larg nga kryeqyteti; rajon: krahinë malore (fushore); / njësi administrative e territoriale, me njëfarë autonomie</p>
<p>kriterijum <i>imenica muškog roda</i> množina: kriterijumi</p> <p>kriter, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: kriterë, t</p>	<p>(krītērijum)</p> <p>(krítër)</p>	<p>SRB: način kojim se meri vrednost nečega, nađena odlika ili svojstvo po kojem se ocenjuje, odlučuje, raspoređuje itd. (visoki kriterijumi; on je bez kriterijuma; merilo).</p> <p>ALB: parim i përcaktuar qartë, sipas të cilit jepet një gjykim ose bëhet një veprim a klasifikim; normë a rregull ku mbështetemi për të vlerësuar dikë a diçka: kriter i drejtë.</p>

kvadrat imenica
muškog roda
množina: kvadrati

(kvàdràt)

SRB: 1. četvorougaoNIK sa četiri jednake stranice i četiri unutrašnja ugla od 90 stepeni.
2. u matematici, kvadrat nekog broja je rezultat množenja tog broja sa samim sobom
3. kvadratni metar (m²) je mera površine koja se koristi za izražavanje površine prostora.

kuadrat, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: kuadrate, t

(kuadrát)

ALB:
1. term special ose në disa fusha; katror. a) term në gjeometri; katërkëndësh kënddrejtë me brinjë të barabarta: sipërfaqja e katrorit. b) mat. prodhimi që del nga shumëzimi i një numri me veten: katrori i numrit tre është nëntë.
2. grup njerëzish të rreshtuar në trajtën e një katrori: parakalojnë kuadratet e marinarëve.

kučka imenica
ženskog roda
množina: kučke

(kùčka)

SRB: 1. ženka psa; kučka, kuja
2. žena sklona intrigama i podmuklim postupcima; kučka, kuja.

kuçkë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: kuçka, t

(kúčkë)

ALB: femra e qenit, bushtër; / kuptim i figurshëm; thjeshtligj. me kuptim keqësues; grua e përdalë.

kuku! uzvik

(kùkù)

SRB: 1. izraz kojim se izražava velika žalost, strah, zabrinutost, npr. "Kuku meni, šta ću sada?".

kuku!, pasthirmë

(kukù)

ALB: shpreh dhembje, hidhërim, habi etj.: kuku, ç'më gjeti!

kultura imenica
ženskog roda
množina: kulture

(kultúra)

SRB: 1. ukupnost materijalnih i duhovnih dobara, etičkih i društvenih vrednosti, koje je stvorilo čovečanstvo
2. ukupnost duhovnih, moralnih, društvenih i proizvodnih aktivnosti jednog društva ili epohe (mikenska kultura; renesansna kultura)
3. ukupnost obrazovanja, znanja, veština, etičkih i društvenih osećanja, društvenog ponašanja i ponašanja pojedinca u odnosu na drugu (opšta kultura)
4. agr. gajenje i prerada biljke na predviđenoj površini (kultura jabuke)
5. biol. mikroorganizmi zasađeni u istraživačke svrhe (biljne kulture; bakterijska kultura; kulture tkiva).

kulturë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: kultura, t

(kultúra)

ALB: 1. tërësia e arritjeve të një populli a të njerëzimit në fushat e veprimtarisë shoqërore, shpirtërore e mendore (në arsim, në art, në letërsi etj.); cilësia e këtyre arritjeve dhe shkalla e zhvillimit sipas fushave: kultura kombëtare; kultura shëndetësore; kultura e gjuhës; kulturë fizike fizikulturë; / tërësia e njohurive dhe e shprehive të mirësjelljes a të edukatës: njeri me kulturë.
2. term në bujqësi; bima që kultivohet dhe puna që bëhet për kultivimin e saj: kultura e grurit (e misrit); tokë nën kulturë arë ose tokë e mbjellë.

kombinacija
imenica ženskog roda
množina: kombinacije

(kombináci-ja)

SRB: 1. spajanje, veza dva ili više istih ili različitih elemenata koji daju nešto novo, bolje, savršenije; 2. plan, namera, zamisao: imati kombinaciju u glavi.
3. šah i sport; vise međusobno povezanih poteza u šahu ili nekoj sportskoj igri.

kombinim, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: kombinime, t

(kombiním)

ALB: veprimi dhe gjendja sipas foljes; bashkoj a lidh sipas një kriteri sende me tipare të afërta; gërshetoj gjëra që shkojnë me njëra-tjetrën: kombinoj ngjyrat.

lakom, a, o
pridev

(lâkom)

SRB: a) koji se odlikuje jakom željom, strašću da se domogne nečega (često tuđeg), da za sebe prigrabi, stekne što više, kojem nikad nije dosta nečega, pohlepan, gramziv; b) koji žudi za nekim ili nečim, stalno željan nekoga, nečega.

lakmitar, e
mbiemër

(lakmitár)

ALB: që ka lakmi; që shpreh lakmi, lakmues: njeri lakmitar; lakmitar i madh.

legenda imenica
ženskog roda
množina: legende

(lêgênda)

SRB: 1. knjiž. narativ u prozi ili stihu u kome se istorijsko-bibliografski podaci prepliću sa fantastičnim događajima; priča o neobičnom događaju (prema predanju; razbiti legendu)
2. priča o životu osobe ili o događaju, obično izmišljena ili obogaćena maštom
3. mandat. tekst koji tumači znakove na karti, slici, planu itd.
4. muz. instrumentalna, vokalno-instrumentalna, pa i dramska kompozicija čija su tema legendarni događaji.

legjendë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: legjenda, t

(legjêndë)

ALB: 1. gojëdhënë; kallëzim popullor për një ngjarje të së kaluarës, për një figurë historike etj., që mund të nisë nga një e vërtetë, por që është shtuar e është zbukuruar nga fantazia e popullit; legjendë: sipas gojëdhënës.
2. kuptim i figurshëm; trillim i përhapur me qëllime të caktuara; diçka që nuk i ngjan fare së vërtetës, diçka e pabesueshme: e bëri legjendë (diçka) e zgjati shumë tregimin për të, duke e shtuar edhe gjëra të paqena e duke e zbukuruar me trillime.
3. shpjeguese: legjenda e hartës.
4. mbishkrim në një monedhë a në ndonjë figurë.

lekcija imenica
ženskog roda
množina: lekcije

(lêkcija)

SRB: 1. a) usmeno izlaganje predavača; obučavanje, predavanje b) nastavna jedinica u obuci
2. a) jedinica gradiva u udžbenicima b) čas nastave
3. javno čitanje, predavanje o nekoj temi
4. pouka, opomena ili sl. (očitati lekciju; to mi je dobra lekcija).

leksion, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: leksione, t

(leksión)

ALB: i ligjërimit libror; mësim në shkollat e larta për një temë të caktuar; ligjëratë nga një specialist; teksti i shkruar i një mësimi a i një ligjërate të tillë: salla e leksioneve; cikël leksionesh; mbaj leksione.

liberalan pridev
množina: liberalni

(liberālan)

SRB: 1. a) koji se zalaže za opštu slobodu; slobodarski, slobodnomislilački, slobodouman b) koji je bez predrasuda (osoba liberalnih nazora; napredan)
2. koji se odnosi na liberale i liberalizam, koji je svojstven liberalizmu (liberalna stranka).

liberal, e mbiemër

(liberál)

ALB: që vepron në frymën e liberalizmit a që përkrah liberalizmin; që karakterizohet nga liberalizmi; që është karakteristik për liberalizmin a për liberalin; që përbëhet prej liberalësh: borgjezia liberale; njeri (mësues) liberal; qëndrim liberal; partia liberale.

liberalizacija imenica
ženskog roda
množina: liberalizacije

(liberalizáci-ja)

SRB: 1. ekon. uvođenje liberalnih ideja u poslovanje (liberalizacija tržišta)
2. pol. postupak oslobođanja od ograničenja (liberalizacija društva).

liberalizim, i
emër i gjinisë mashkullore
shumës: liberalizime, t

(liberalizím)

ALB: veprimi sipas foljes: liberalizimi i politikës; e lë më të lirë diçka; ia heq kufizimet; i lejoj të ketë hapësirë veprimi: liberalizoj jetën (çmimet); liberalizoj arsimin e lartë.

likvidacija*imenica ženskog roda**množina: likvidacije***likuidim**, *i emër i**gjinisë mashkullore**shumës: likuidime, t**(likvidácija)*

SRB: 1. ekon. obustava delatnosti društva i srodni postupci
 2. uklanjanje, ukidanje
 3. fizičko uništenje;

(likuidím)

ALB:1. shlyerje;
 2. zhdukje, asgjësim.

limun*imenica**muškog roda**množina: limuni***limon**, *i emër i**gjinisë mashkullore**shumës: limonë, t**(limūn)*

SRB: 1. bot. zimizeleno južno voće (Citrus limonum), agrumi iz porodice Rutaceae
 2. okrugli, kiselo žuti plod ovog voća, bogat vitaminom C; citron.

(limón)

ALB:1. term në botanikë; agrume, që bën kokrra vezake në ngjyrë të verdhë të çelur; kokrra e kësaj agrumeje, e merme dhe me lëng të thartë: brezare me limonë; ngjyrë limoni ngjyra e verdhë e çelur; çaj me limon; s'prishet dasma për një limon (fj. u.).
 2. si mbiemër; i limontë; shumë i thartë: ngjyrë (fustan) limon; u bë limon në fytyrë.
 3. si ndajfolje; shumë: limon i verdhë; limon i thartë.

lingvista*imenica**muškog roda**množina: lingviste***linguist**, *i emër i**gjinisë mashkullore**shumës: linguistë, t**(lingvista)*

SRB: stručnjak koji proučava jezike i jezičke strukture, istražuju različite aspekte jezika, uključujući njegovu strukturu, poreklo, evoluciju, semantiku, fonetiku, gramatiku i druge karakteristike.

(linguíst)

ALB: gjuhëtar; studiues në gjuhësi.

lista, *imenica ženskog**roda**množina: liste***listë**, *a emër i**gjinisë femërore**shumës: lista, t**(lista)*

SRB: popis imena, proizvoda, artikala; prema jednokratnoj neposrednoj svrsi (biti na listi; lista putnika; lista proizvoda; lista čekanja).

(listë)

ALB: 1. fletë letre me një varg emrash, emërtimeve ose njoftimeve të ndryshme; dokument me të dhëna për diçka: lista emërore (e emrave); lista e zgjedhësve; listat e zeza lista të fshehta, me emrat e njerëzve të padëshirueshëm për regjimin.
 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimit bisedor; varg i gjatë veprimesh a pësimesh

liturgija*imenica**ženskog roda**množina: liturgije***liturgji**, *a emër i**gjinisë femërore**shumës: liturgji, të**(litùrgija)*

SRB: bogosluženje ili služba u hrišćanskom bogoslužnju. To je formalizovani obred ili ceremonija koja se obavlja u skladu sa određenim liturگیjskim pravilima i redosledom.

(liturgjí)

ALB: fjalë a shprehje fetare; shërbesa kryesore në kishë, zakonisht paradreke.

logika, *imenica**ženskog roda**množina: logike**(lògika)*

SRB: 1. filozofska disciplina, nauka o mišljenju, o metodi rasuđivanja, proučava oblike, zakone i uslove dekomponovanih misli i opšte metode saznanja istine.

2. način mišljenja, rasuđivanja, u skladu ili ne sa zakonima logike (dečija logika; po toj logici; protiv svake logike)

3. zakonitost po kojoj se odvijaju određene pojave, događaji (logika tržišta; logika politike).

logjikë, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: logjika, t

(logjikë)

ALB: 1. term në filozofi; pasqyrimi i sendeve dhe i dukurive nga pikëpamja e ligjeve të zhvillimit të tyre, e domosdoshmërisë së tyre historike: lidhja ndërmjet logjikes dhe historikes.

2. shkencë që studion format dhe ligjet e mendimit; logjika dialektike shkencë që studion format dhe ligjet e të menduarit në zhvillim e në lidhjet e tyre të ndërsjella; logjika formale shkencë që studion format dhe ligjet e të menduarit, pa lënë mënjane përmbajtjen konkrete të tij; logjika matematike shkencë që përdor metodat formale të matematikës në fushën e të menduarit; zbatim i logjikës dhe i veprimeve logjike në fushën e matematikës; kategoritë (ligjet) e logjikës.

3. aftësia për të gjykuar drejt; diçka që është në pajtim me arsyen; arsye; mënyra si arsyeton dikush: logjikë e shëndoshë (e hekurt); flet (gjykon) me logjikë.

4. lidhja e brendshme, e rregullt dhe e domosdoshme ndërmjet sendeve, ngjarjeve e dukurive: logjika e ngjarjeve (e fakteve).

lokalitet, *imenica muškog roda*
množina: lokaliteti

(lokalitët)

SRB: 1. mesto, oblast, kraj s obzirom na njegove posebne prilike, položaj i sl.; lokacija

2. mesto gde se nešto traži, gde se nešto nalazi (arheološko nalazište).

lokalitet, *i emër i gjinisë mashkullore*
shumës: lokalitete, t

(lokalitët)

ALB: 1. i vjetruar; ndarje administrative brenda rrethit, që përfshinte disa fshatra; qendra e kësaj ndarjeje administrative;

2. qendër e vogël banimi.

lüksuz, *imenica muškog roda*
množina: luksuzi

(lüksuz
(lüksus))

SRB: 1. raskoš, sjaj

2. ono što je nepotrebno, suvišno; ekstravagancija

3. ekon. skupa i prestižna, ali ne nužno i kvalitetna roba.

luks, *i emër i gjinisë mashkullore*
shumës: lukse, t

(luks)

ALB: shkëlqim i mjedisit; jetesë me shpenzime të mëdha, me veshje e me stoli të shtrenjta etj.: sende luksi; rronte (jetonte) në luks.

laf, *imenica muškog roda*
množina: lafovi

(lâf)

SRB: tur. izraz koji označava priču, šalu ili dosetku. Može se koristiti na sličan način kao i reč "fora" u srpskom jeziku.

llaf, *i emër i gjinisë mashkullore*
shumës: llafe, t

(llaf)

ALB: 1. fjalë: të të them një llaf; llafe të kota; bëri llafe u grind me fjalë; e bënë me llaf.

2. kuvendim; bisedë; / numri shumë; thashetheme, shpifje: që ta ngas llafin... meqë e solli biseda...; e mbajti me llafe i premtoi dhe nuk ia zgjidhi punën; nuk di llafe i bie shkurt, ta thotë copë; merret me llafe; mos i dëgjo llafet e botës!

magma, *imenica ženskog roda*
množina: magme

(magma)

SRB: geol. užarena, usijana tečna masa u unutrašnjosti Zemlje, između kore i centralnog jezgra.

magmë, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: /

(magmë)

ALB: term në gjeologji; lëndë shkëmbore e shkrirë dhe e trashë, që gjendet në thellësi të Tokës.

<p>magjia <i>imenica ženskog roda:</i> množina: magije</p> <p>magji, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: magji, të magjira, t</p>	<p>(<i>màgija</i>)</p> <p>(<i>magji</i>)</p>	<p>SRB: 1. tajanstvena natprirodna moć; čarolija, čudotvorstvo; 2. veština vraćanja, bajanje.</p> <p>ALB: 1. tërësi veprimesh të shoqëruara me fjalë a me fraza të pakuptueshme, të cilat mendohet se kanë fuqi çudibërëse: bënte magji; u krye si me magji. 2. kuptim i figurshëm; aftësi, forcë a bukuri e jashtëzakonshme dhe e çuditshme: magjia e fjalës (e gjuhës) së poetit.</p>
<p>mandolina <i>imenica ženskog roda:</i> množina: mandoline</p> <p>mandolinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: mandolina, t</p>	<p>(<i>mandolína</i>)</p> <p>(<i>mandolinë</i>)</p>	<p>SRB: vrsta žičanog muzičkog instrumenta s kruškastim telom, kratkim vratom i četiri para žica.</p> <p>ALB: term në muzikë; vegël më e vogël se kitara, me katër palë tela.</p>
<p>mart <i>imenica muškog roda</i> množina: martovi</p> <p>mars, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: /</p>	<p>(<i>mārt</i>)</p> <p>(<i>mars</i>)</p>	<p>SRB: treći mesec u godini.</p> <p>ALB: muaji i tretë i vitit, që vjen pas shkurtit.</p>
<p>matematika <i>imenica ženskog roda</i> množina: matematike</p> <p>matematikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: matematika, t</p>	<p>(<i>matemàtika</i>)</p> <p>(<i>matematikë</i>)</p>	<p>SRB: nauka koja proučava brojeve, količine, strukture, prostor i promene. Ona se bavi apstraktnim konceptima kao što su brojevi, oblici, geometrija, algebarske strukture, kao i primenom ovih koncepta u svakodnevnom životu i drugim naučnim disciplinama.</p> <p>ALB: shkenca që studion madhësitë, raportet dhe format hapësinore: matematika teorike (e zbatuar).</p>
<p>materijal <i>imenica muškog roda</i> množina: materijali</p> <p>material, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: materiale, t</p>	<p>(<i>materijāl</i>)</p> <p>(<i>material</i>)</p>	<p>SRB: 1. sirovina od koje se nešto gradi ili se pravi (pogonski materijal; građevinski materijal; materija), 2. oprema, pribor (sanitarni materijal; kancelarijski materijal) 3. spisi, dokumenti itd. (sudski materijal) 4. a) vojn. ljudi shvaćeni kao snaga i količina (ljudski materijal) b) šahovske figure shvaćene kao prednost (prednost u materijalu).</p> <p>ALB: 1. diçka konkrete që kapet me anë të shqisave, lëndë; send a lëndë që përdoret për të prodhuar diçka: material ndërtimi; material drusor (i fortë). 2. të dhëna, dokumente etj., të cilat shërbejnë për të hartuar një studim, për të vërtetuar diçka etj.: material faktik (teorik); material gjuhësor (propagandistik).</p>
<p>materijalizovati <i>glagol</i></p> <p>materializoj, <i>folje</i></p>	<p>(<i>materijalizovati</i>)</p> <p>(<i>material-</i>)</p>	<p>SRB: učiniti da nešto poprimi opipljiv oblik, da se posmatra kao činjenica koja se može posmatrati, koja se prima čulima, oblikovati/uobličiti ideju u pravila, zakone, tekst itd.</p> <p>ALB: e bëj material a lëndor; i jap karakter material; lëndëzoj; konkretizoj.</p>

<p>matrijarhat imenica muškog roda množina: matrijarhati</p>	<p>(<i>matri-jàrhât</i>)</p>	<p>SRB: 1. sociol. sistem društvenih odnosa zasnovan na važnom, ključnom položaju žene u društvu, odnosno vladavini žene 2. prioritet u nasljeđivanju i društveni položaj dobijen po ženskoj liniji.</p>
<p>matriarkat, i emër i gjinisë mashkullore shumës: matriarkate, t</p>	<p>(<i>matriarkât</i>)</p>	<p>ALB: term në histori; periudhë e bashkësisë primitive, ku rolin drejtues në jetën ekonomike, shoqërore e familjare e luante gruaja.</p>
<p>mehaniçar imenica muškog roda množina: mehaniçari</p>	<p>(<i>mehàniçâr</i>)</p>	<p>SRB: onaj koji sklapa i održava mašine, upravlja mašinama, koji se bavi primjenom mehanikom.</p>
<p>mekanik, u emër i gjinisë mashkullore shumës: mekanikë, t</p>	<p>(<i>mekaník</i>)</p>	<p>ALB: teknik që ndreq makina ose aparate të ndryshme</p>
<p>melanholja imenica ženskog roda množina: kvadrati</p>	<p>(<i>melanhòli-ja</i>)</p>	<p>SRB: 1. stanje tuge, žalosti i potištenosti, osećaja krivice, samooptuživanja, neodlučnosti, u osnovi depresivno; neretko sa suicidalnim namerama 2. stanje opšte potištenosti, gubitka volje, neambicioznosti.</p>
<p>melankoli, a emër i gjinisë femërore shumës: melankoli, të</p>	<p>(<i>melankolí</i>)</p>	<p>ALB: gjendje shpirtërore e zymtë dhe e trishtuar; trishtim i thellë: ra në melankoli.</p>
<p>meritum imenica muškog roda množina: meritumi</p>	<p>(<i>mëritum</i>)</p>	<p>SRB: 1. pravn. a) glavni predmet sudskog spora. b) suština, srž odluke, presude, rešenja i sl.; fig. uopšte suština, bit, srž nečega; 2. zasluga, vrednost, odlika, vrlina.</p>
<p>meritë, a emër i gjinisë femërore shumës: merita, t</p>	<p>(<i>merítë</i>)</p>	<p>ALB: sjellje, punë a veprim që e bën dikë të denjë për t'u nderuar ose për t'u çmuar nga të tjerët: shpërblim sipas meritës; / vlerësim i drejtë; vlerë.</p>
<p>metabolizam imenica muškog roda množina: metabolizimi</p>	<p>(<i>metaboli-zam</i>)</p>	<p>SRB: 1. biol. ukupnost hemijskih i fizičkih procesa uključenih u održavanje života 2. fiziol. proces promene supstanci u telu, sastoji se od anabolizma i katabolizma, promene supstanci (baznog metabolizma).</p>
<p>metabolizëm, i emër i gjinisë mashkullore shumës: metabolizma, t</p>	<p>(<i>me-tabolizëm</i>)</p>	<p>ALB: term në biologji; tërësia e shndërrimeve që kryhen në organizëm gjatë shkëmbimit të lëndëve: metabolizmi i njeriut (i bimës).</p>
<p>metafora imenica ženskog roda množina: metafore</p>	<p>(<i>metàfora</i>)</p>	<p>SRB: stilski figura u kojoj reč, mesto svog prvobitnog značenja, dobija drugo, zbog toga što je govornik u svom duhu uporedio dva predmeta; skraćeno poređenje u kome nije izričito kazano da je neka stvar poređena sa drugom, pa je umesto reči koja treba da se poređi, došla reč sa kojom se ona poređi, npr. "društveni talog" (umesto ološ), "glava države" (umesto vladar), "čelična volja" (umesto nepokolebljiva volja) itd.; slikovit izraz, prenešeno značenje.</p>
<p>metaforë, a emër i gjinisë femërore shumës: metafora, t</p>	<p>(<i>metafórë</i>)</p>	<p>ALB: term në letërsi; term në gjuhësi; përdorimi i figurshëm i emërtimit të diçkaje për një tjetër nëpërmjet krahasimit sipas ngjashmërisë në një tipar kryesisht të jashtëm; shprehje me këtë kuptim; figurë e ndërtuar në këtë mënyrë (p.sh. bajame për "dy gjëndra në grykën e njeriut", ditë e bardhë për "ditë e lumtur" etj.).</p>

metamorfoza

imenica ženskog roda

množina: metamorfoze

metamorfozë,

a emër i gjinisë femërore

shumës: metamorfoza, t

(metamorfóza)

(meta-morfózë)

SRB: gr. "promena oblika".

1. bio. proces promene oblika ili strukture organizma tokom različitih faza njegovog života.
2. fig. dramatična promena ili transformacija, kao što je promena u mišljenju, verovanjima, ili ličnosti.

ALB: 1. term në biologji; ndryshim i rëndësishëm në organizëm dhe në mënyrën e jetesës së disa kafshëve gjatë zhvillimit të tyre: metamorfozat e bretkosës.

2. kuptim i figurshëm; ndryshim i madh i dikujt në qëndrim e në pikëpamje: metamorfozat e opozitës.

migrena

imenica ženskog roda

množina: migrene

migrenë,

a emër i gjinisë femërore

shumës: migrena, t

(migréna)

(migénë)

SRB: neurološki poremećaj koji karakteriše intenzivan pulsirajući bol u glavi, obično na jednoj strani, mučnina, povraćanje, osetljivost na svetlost i zvuk, kao i probleme sa vidom.

ALB: dhembje therëse e kronike në anët e kokës: kam migrenë.

mikroorganizam

imenica muškog roda

množina: mikroorganizmi

mikroorganizëm,

i emër i gjinisë mashkullore

shumës: mikroorganizma,

(mikroorganizam)

(mikroorganizëm)

SRB: biol. sitan biljni ili životinjski organizam koji se može videti samo pomoću mikroskopa; mikrob.

ALB: term në biologji; qenie shtazore a bimore shumë e vogël, që mund të shihet vetëm me mjete zmadhuese; organizëm mikroskopik; antonim; makroorganizëm: mikroorganizëm i dëmshëm

mimika

imenica ženskog roda

množina: mimike

mimikë,

i emër i gjinisë femërore

shumës: mimika, t

(mimika)

(mimikë)

SRB: sposobnost izražavanja emocionalnih stanja izrazima lica i pokretima tela; u pozorišnoj umetnosti jedan od faktora glume.

ALB: tërësia e lëvizjeve të pjesëve të fytyrës dhe e gjeleve, me të cilat shoqërojmë të folurit ose shprehim diçka: ndryshoi mimikën.

ministar

imenica muškog roda

množina: ministri

ministër,

i emër i gjinisë mashkullore

shumës: ministra, t

(ministar)

(ministër)

SRB: visoki zvaničnik u vladi ili drugoj upravnoj organizaciji koji je odgovoran za upravljanje određenim sektorom ili resorom, npr. ministar finansija je odgovoran za upravljanje finansijskim poslovima države, dok je ministar zdravlja odgovoran za zdravstveni sektor.

ALB: anëtar i qeverisë, i cili drejton punën e një ministrie a të një dikasteri: ministri i shëndetësisë; ministër shteti (pa portofol) anëtar i qeverisë, por pa ministri; ministër fuqiptotë (dipl.) përfaqësues i qeverisë në një shtet tjetër, me detyrë më të ulet se ambasadori; Këshilli i Ministrave kryeministria; qeveria.

misija

imenica ženskog roda

množina: misije

(misija)

1. zadatak od većeg značaja koji je od opšteg interesa (imati misiju)
2. politička ili vojna delegacija sa posebnim zadacima (za izvršavanje misije). dipl. trajanje službe diplomatskog agenta u diplomatskoj misiji
3. a) iskupiteljski zadatak Crkve i Isusa u svetu b) zadatak Crkve i hrišćana da objavljuju vest i Hristovo spasonosno prisustvo van hrišćanske zajednice c) pojačan period propovedničkih i pastirskih aktivnosti među članovima Crkve (katolička misija)

<p>mision, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: misione, t</p>	<p>(<i>misió</i>n)</p>	<p>ALB: 1. i ligjërimit libror; detyrë e posaçme që i ngarkohet dikujt për ta kryer jashtë vendit të tij të punës: mision sekret; / kuptim i figurshëm; shërbim, detyrë: misioni i lartë i mësuesit (i mjekut). 2. term në diplomaci; përfaqësi e një shteti në një vend tjetër ose pranë një organizate ndërkombëtare; / përmbledhës; njerëzit që shërbejnë në këtë përfaqësi. 3. fjalë a shprehje fetare; grup i organizuar klerikësh, që dërgohen me punë në vende të ndryshme; organizata e këtyre klerikëve: misioni i protestanëve (i evangjelistëve).</p>
<p>misteriozan <i>imenica muškog roda</i> množina: kvadrati</p>	<p>(<i>mìsteriòzan</i>)</p>	<p>SRB: osoba, događaj ili situacija koji izaziva osećaj tajnovitosti, nepoznanice ili intrige, obično zbog nedostatka informacija ili jasnih objašnjenja.</p>
<p>misterioz, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>mìsteriòz</i>)</p>	<p>ALB: i ligjërimit libror; që lidhet me një mister; shumë i fshehtë dhe i pashpjegueshëm: njeri misterioz; dukuri misterioze.</p>
<p>mito <i>imenica muškog roda</i> množina: mita</p>	<p>(<i>míto</i>)</p>	<p>SRB: a) novac ili neka druga vrednost kao dar, nagrada kojom se neko (obično ko je na vlasti, položaju ili ima uticaja i sl.) pridobija da udovolji davaočevoj molbi (najčešće kršeći zakone, propise, moralne norme i sl.). b) podmićivanje, potkupljivanje.</p>
<p>mitë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: mita, t</p>	<p>(<i>mítë</i>)</p>	<p>ALB: i ligjërimit libror; ryshfet: ka marrë mitë.</p>
<p>moderan <i>pridev</i> množina: moderni</p>	<p>(<i>mòdèran</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji je u modi, u skladu s modom (moderan šešir) 3. koji je u duhu ovoga vremena; današnji, nov, savremen.</p>
<p>modern, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>modérn</i>)</p>	<p>ALB: 1. i kohës së sotme, bashkëkohor; antonim; klasik; i vjetër: historia (koha, epoka) moderne. 2. që ka a që përmban tipare më të përparuara të kohës, që përfaqëson këtë kohë; modernist: art modern; metoda moderne; pikëpamje (dije) moderne; karakter modern.</p>
<p>monogamija <i>imenica ženskog roda</i> množina: monogamije</p>	<p>(<i>monogâmi-ja</i>)</p>	<p>SRB: oblik braka ili partnerskog odnosa u kojem osoba ima samo jednog partnera u isto vreme.</p>
<p>monogami, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: monogami, të</p>	<p>(<i>monogamí</i>)</p>	<p>ALB: bashkëjetesë ose martesë e një burri vetëm me një grua.</p>
<p>monolog <i>imenica muškog roda</i> množina: monolozi</p>	<p>(<i>monòlog</i>)</p>	<p>SRB: razgovor sa samim sobom; 1. lit. deo drame u kome neko lice samo sa sobom govori i upoznaje slušaoce sa svojim duševnim stanjem i pobudama. 2. duži govor, dosadno izlaganje.</p>
<p>monolog, <i>u emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: monologë, t</p>	<p>(<i>monológ</i>)</p>	<p>ALB: term në letërsi; term në teatër; të folur ose kuvendim me vetveten (në</p>

<p>moral <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: morali</i></p> <p>moral, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: morale, t</i></p>	<p>(<i>mòrāl</i>)</p> <p>(<i>morál</i>)</p>	<p>SRB: 1. razumevanje odnosa prema dobru i zlu u najširem smislu; ukupnost nepisanih društvenih načela, normi, ideala, običaja o ponašanju i odnosima među ljudima koji se nameću savesti pojedinca i zajednice, u skladu sa opštim kriterijumima dobra koji vladaju u određenom društvu</p> <p>2. specifične norme grupe, organizacije, religije, zajednice koje su obaveza za njene članove (plemenski moral; hrišćanski moral; partijski moral; viktorijanski moral)</p> <p>3. svest o dužnosti, pošten i savestan odnos prema svojoj profesiji, zadatku (profesionalni moral; medicinska etika; poslovna etika)</p> <p>4. spremnost i volja za učešće u nekom poduhvatu, entuzijazam (borbeni moral; visok moral pobjedničkog tima)</p> <p>5. lično poštenje u najširem smislu; moral, ispravnost, vrlina</p> <p>6. poruka, "prirodno učenje" književnog, muzičkog ili slikarskog dela; iskustveni zaključak ličnog iskustva ili opšteg događaja.</p> <p>ALB:1. tërësia e parimeve dhe e normave të sjelljes në punë e në shoqëri; sjellja sipas këtyre parimeve: morali dhe shoqëria.</p> <p>2. mësim a përfundim logjik që nxjerrim nga një ngjarje, nga një fabul etj.: morali i regimit (i përrallës).</p> <p>3. ndershmeri; nder: u ndanë për çështje morali.</p> <p>4. gjendje a forcë e brendshme shpirtërore: morali i ushtrisë është i lartë.</p>
<p>na! <i>uzvik</i></p> <p>na! , <i>pasthirrmë</i></p>	<p>(<i>na</i>)</p> <p>(<i>na</i>)</p>	<p>SRB: kada se nudi ili pruža (smatra se nepristojnim u građanskom ponašanju) (na hleba).</p> <p>ALB: merre!, urdhëro!: na librin.</p>
<p>nacionalni <i>pridev</i></p> <p>nacional, <i>e</i> <i>mbiemër</i></p>	<p>(<i>nācionālī</i>)</p> <p>(<i>nacionāl</i>)</p>	<p>SRB: koji pripada naciji, koji se odnosi na naciju.</p> <p>ALB: kombëtar; që lidhet me kombin a me kombësinë, i kombit a i kombësisë; që shpreh veçori të kombit a të kombësisë; nacional: gjuha (kultura) kombëtare; çështja kombëtare; flamur (simbol) kombëtar; me karakter kombëtar; ndërgjegje kombëtare; konferencë kombëtare; pakicë kombëtare popullsi e huaj në një shtet, ku shumicën e përbëjnë pjesëtarët e një kombi tjetër.</p>
<p>nafora <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: nafore</i></p> <p>naforë, <i>a emër i</i> <i>gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: nafora, t</i></p>	<p>(<i>nāfora</i>)</p> <p>(<i>naforë</i>)</p>	<p>SRB: osvećeni, osveštani hleb (u komadićima) koji se u pravoslavnoj crkvi deli vernicima posle liturgije.</p> <p>ALB: fjalë a shprehje fetare; copë e vogël nga mesha që u jepet besimtarëve (në kishën ortodokse).</p>
<p>naivan <i>pridev</i></p> <p><i>množina: naivni</i></p> <p>naiv, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>nāivan</i>)</p> <p>(<i>naiv</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) koji suviše lako veruje u ono što čuje; lakoveran b) prostodušan, bezazlen</p> <p>2. neiskusan</p> <p>3. neizveštačen, neiskvaren</p> <p>4. pren. priglup, ograničen.</p> <p>ALB: 1. edhe si emër; i patëkeq, i padjallëzuar; i papërvojë; që shpreh çiltëri e padjallëzi: njeri (fëmijë) naiv; buzëqeshje naive.</p> <p>2. tepër i thjeshtë e i vetvetishëm: pyetje naive; sjellje naive.</p>

<p>namaz (molitva) <i>imenica</i> muškog roda množina: <i>namazi</i></p> <p>namaz, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>namaze, t</i></p>	<p>(<i>nàmáz</i>)</p> <p>(<i>namáz</i>)</p>	<p>SRB: isl. muslimanska molitva koja se obavlja pet puta na dan u određeno doba klanjanjem i izgovaranjem rečenica i molitava (dova) iz Kurana (klanjati namaz; moliti se).</p> <p>ALB: fjalë a shprehje fetare; falje që bëhet disa herë në ditë nga myslimanët.</p>
<p>narkotik <i>imenica</i> muškog roda množina: <i>narkotici</i></p> <p>narkotik, <i>u emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>narkotikë, t</i></p>	<p>(<i>narkòtik</i>)</p> <p>(<i>narkotík</i>)</p>	<p>SRB: opojna supstanca biljnog ili sintetičkog porekla; menja telesne i duševne reakcije, upotrebljava se kao sredstvo za ublaživanje napetosti, boli i za uspavljivanje.</p> <p>ALB: lëndë që nxirret nga disa bimë si hashashi etj., e cila vepron mbi sistemin nervor qendror dhe shkakton një lloj dehjeje a gjumi të përkohshëm e me ëndrra.</p>
<p>narkoman <i>imenica muškog roda</i> množina: <i>narkomani</i></p> <p>narkoman, <i>i u emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>narkomanë, t</i></p>	<p>(<i>narkòmān</i>)</p> <p>(<i>narkomán</i>)</p>	<p>SRB: onaj koji uzima narkotike, onaj ko je zavisnik od narkotika, narkos.</p> <p>ALB: që është i dhënë pas lëndëve narkotike; i sëmurë nga narkomania: mjekimi i narkomanëve.</p>
<p>negativan <i>pridev</i> množina: <i>negativni</i></p> <p>negativ, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>nègativān</i>)</p> <p>(<i>negatív</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji izražava negaciju, neslaganje, odbijanje, protivrečnost (negativan odgovor; odričan) 2. nepovoljan, loš, neprihvatljiv (negativno delovanje).</p> <p>ALB: 1. mohues; që nuk e miraton diçka; antonim; pozitiv: përgjigje negative. 2. që ndikon keq mbi dikë a mbi diçka, pengues: kushte negative; shembull negativ. 3. që nuk jep përfundimin e dëshiruar; i padobishëm: notë negative notë pakaluese në shkollë. 4. që ka cilësi të këqija, qëndrim dhe sjellje të dobët: njeri negativ; personazhe negative (let.). 5. term në fizikë; që ka rrymë të përbërë prej elektronesh; antonim; pozitiv: ngarkesë negative; pol negativ. 6. mat. që është më i vogël se zeroja (që ka shenjën - (minus) përpara); antonim; pozitiv: numër negativ. 7. term në mjekësi; që nuk ka baktere, mikrobe etj. në analizat e laboratorëve; i paprekur nga një sëmundje.</p>
<p>neutralan <i>pridev</i> množina: <i>neutralni</i></p> <p>neutral, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>nèutrālan</i>)</p> <p>(<i>neutrál</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji se ne slaže ni sa jednom stranom, koji ne želi da odlučuje; nepristrasan 2. hem. koji ne daje ni alkalnu (baznu) ni kiselu reakciju 3. fiz. koji nema električni naboj.</p> <p>ALB: i ligjërimet libror; asnjans: shtet (qëndrim) neutral.</p>
<p>nikotin <i>imenica</i> muškog roda množina: <i>nikotini</i></p> <p>nikotinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>nikotina, t</i></p>	<p>(<i>nikòtīn</i>)</p> <p>(<i>nikotínë</i>)</p>	<p>SRB: hemijsko jedinjenje koje se prirodno javlja u biljkama duvana i predstavlja jedan od glavnih uzročnika zavisnosti od pušenja; narkotik.</p> <p>ALB: lëndë e helmët që gjendet në gjethet e duhanit.</p>

nikotin imenica
muškog roda
množina: nikotini

(*nikòtin*)

SRB: hemijsko jedinjenje koje se prirodno javlja u biljkama duvana i predstavlja jedan od glavnih uzročnika zavisnosti od pušenja; narkotik.

nikotinë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: nikotina, t

(*nikotinë*)

ALB: lëndë e helmët që gjendet në gjethet e duhanit.

nimfa imenica
ženskog roda
množina: nimfe

(*nimfa*)

SRB: 1. (mn) mit. brojne grčke poluboginje, uglavnom lepotice i device, koje su naseljavale okeane (okeanide), izvore i reke (najade), šume i drveće (drijade), planine (oreade); njihovi saputnici bili su satiri i Pan; bile su sklone ljudima

2. lepa devojka vitke i nežne figure

3. zool. druga faza metamorfoze insekata, polno nezreli oblik koji se razvija na kopnu i u vodi.

nimfë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: nimfa, t

(*nimfë*)

ALB: 1. mit. perëndeshë, në mitologjinë e lashtë greke e romake, si një vajzë e bukur, e cila banonte në ujërat, në pyjet e në malet.

2. term në zoologji; fazë zhvillimi e larvave të disa insekteve, kur ato mbështillen me një cipë në mëshikëz.

nomenklatura
imenica ženskog roda
množina: nomenklature

(*nomenkla-
tura*)

SRB: 1. a) popis termina, šifara i ostalih znakova potrebnih u nekoj delatnosti (linearne nomenklature; hemijske nomenklature; terminologija) b) metode sistematizacije tih termina

2. a) popis imena (inventar, katalog, sadržaj) b) pol. predviđen redosled u nekoj hijerarhiji, ljudi koji su u kombinaciji za raspodelu položaja i funkcija (politička nomenklatura).

nomenklaturë,
a emër i gjinisë femërore
shumës: nomenklatura, t

(*nomenkla-
turë*)

ALB: emërtesë; tërësia e emërtimeve që përdoren në një fushë të shkencës, të prodhimit etj.

normalan pridev
množina: normalni

(*nòrmālan*)

SRB: 1. koji je uobičajen ili redovan (normalna temperatura za ovo doba godine; tipičan)

2. ono što je kako treba da bude, kako to zahtevaju zakoni i običaji (normalno funkcionisanje pravosudnog sistema; redovan, propisan)

3. koji je duševno i telesno zdrav (normalan čovek).

normal, e mbiemër

(*normāl*)

ALB: 1. që është ose që bëhet në përputhje me zhvillimin e rregullt të gjërave; që nuk shmanget nga norma; i zakonshëm; antonim; anormal: zhvillim normal; temperaturë normale temperaturë as e ftohtë, as e nxehtë; anatomia normale e njeriut anatomia e trupit të njeriut të shëndoshë.

2. i shëndoshë nga ana mendore: nuk është normal.

3. pingul: drejtëz normale (geom.).

4. i vjetruar; pedagogjik: shkollë normale.

norma imenica
ženskog roda
množina: norme

(*nòrma*)

SRB: 1. pravilo, propis, oblik, kriterijum po kome se određuje kako nešto treba da bude (pravna norma; moralna norma)

2. lingv. ukupnost leksičkih, gramatičkih i pravopisnih propisa za pravilnu upotrebu jezika (jezička norma; gramatička norma; leksička norma; govorna norma; norma izgovora)

3. utvrđena mera ili količina nečega (dnevna norma potrebnih vitamina)

4. fil. vrednost zasnovana na principu „trebalo bi“ (po Kantu), odnosno kako bi trebalo da bude, bez obzira na to kako zaista jeste (logička norma; estetska norma)

5. antrop. lingv. standardni položaj ili oblik prema kojem se nešto određuje (npr. u medicini ili jeziku).

<p>normë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: norma, t</p>	<p>(<i>nórmë</i>)</p>	<p>ALB: 1. rregull ligjore a morale për sjelljen, e pranuar përgjithësisht; diçka e detyrueshme për t'u ndjekur; rregullat që përcaktojnë jetën e brendshme të një organizate: normat morale (juridike). 2. masë e caktuar ose sasia e duhur për diçka; gjendja e rregullt dhe e zakonshme për diçka; sasia e punës ose e prodhimit brenda një kohe të caktuar: normë e lartë (e ulët); normat e shpenzimit (e harxhimit); është brenda normës. 3. term në gjuhësi; tërësia e rregullave, që përcaktojnë përdorimin e mjeteve të gjuhës standarde njëloj për të gjithë pjesëtarët e një kombi; mjetet gjuhësore që janë ngulitur a janë pranuar prej tyre: norma gramatikore (drejtshkrimore). 4. term në sport; numri i ushtrimeve me shkallë vështirësie dhe me kohë të caktuar, që duhet të kryhet për të merituar një titull sportiv etj.: normat e mjeshtrit të sportit.</p>
<p>njušiti <i>glagol</i></p> <p>nuhat , <i>folje</i></p>	<p>(<i>njušiti, njušiti</i>)</p> <p>(<i>nuhát</i>)</p>	<p>SRB: 1. Njuhom dodirivati nekoga ili nešto da bi se osetio miris; njuhom ispitivati, tražiti. 2. fig. naslućivati, predosećati.</p> <p>ALB:1. marr erë me hundë. 2. kuptim i figurshëm; marr vesh a kuptoj diçka tërthorazi, duke u nisur nga disa shenja që mezi kapen, e parandiej: e nuhati rrezikun.</p>
<p>objekat <i>imenica muškog roda</i> množina: objekti</p> <p>objekt, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: objekte, t</p>	<p>(<i>òbjekat</i>)</p> <p>(<i>objékt</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) ono na što je usmerena radnja ili delatnost; predmet, stvar b) cilj, svrha, zadatak 2. ono što je izgrađeno; gradnja, zgrada (stambeni objekat; industrijski objekat; turistički objekat) 3. gram. rečenični deo na koji je usmerena glagolska radnja 4. fil. ono što postoji nezavisno od svesti bilo kog pojedinačnog subjekta; sadržaj na koji je usmerena voljna ili misaona aktivnost 5. pravni predmet na koji se odnose ovlašćenja i obaveze subjekata na koje se odnosi pravni odnos (predmet ugovora o kreditu je novac) 6. inform. posebna jedinica u objektno-orijentisanom programu, koja se sastoji od određene strukture podataka i povezanih rutina za obradu i interakciju.</p> <p>ALB: 1. çdo gjë që rroket nga organet e shqisave si diçka më vete; send, mjet, përdorëse etj. që hyn në punë për diçka, që ka vlera arkeologjike, etnografike etj.: objekt i gjallë; objektet e natyrës; objekte pune (zbukurimi). 2. ndërtesë ku prodhohet diçka ose kryhet një veprimtari industriale, bujqësore etj.: objekt ekonomik (ushtarak). 3. term në filozofi; sendet dhe dukuritë e botës materiale, që ekzistojnë jashtë nesh e pavarësisht nga ne dhe që i nënshtrohen veprimtarisë njohëse të njeriut: objekti i njohjes. 4. qenie, send a dukuri që i nënshtrohet një studimi, një vëzhgimi ose një veprimi; ajo me të cilën merret shkenca, arti etj.; qëllimi ku synon një veprimtari, objektiv: objekt kërkimi (studimi, vëzhgimi); objekti i diskutimit (i mbledhjes); objekti i filozofisë (i fizikës, i gjuhësisë).</p>
<p>oficir <i>imenica muškog roda</i> množina: oficiri</p> <p>oficer, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: oficerë, t</p>	<p>(<i>oficir</i>)</p> <p>(<i>oficér</i>)</p>	<p>SRB: vojni činovnik koji obično ima odgovornost za vođenje vojnih operacija, komandovanje vojnicima i donošenje odluka u vojnim situacijama.</p> <p>ALB: term në ushtri; ushtarak me gradë nga nëntogeri e lart, që kryen detyra drejtuese në komandat e në shtabet e forcave të armatosura: oficer i ushtrisë (i policisë).</p>

<p>oka imenica ženskog roda množina: oke</p> <p>okë, a emër i gjinisë femërore shumës: okë, t</p>	<p>(òka)</p> <p>(òkë)</p>	<p>SRB: stara mera za tečnost, zapreminu i težinu (1,28 kg).</p> <p>ALB: njësi e vjetër peshe rreth një kilogram e një çerek e deri një kilogram e gjysmë (sipas krahinave): okë e vogël okë prej 1250 gramësh; okë e madhe okë prej 1408 gramësh; dy okë miell (vaj, sheqer, raki).</p>
<p>operacija imenica ženskog roda množina: operacije</p> <p>operacion, i emër i gjinisë mashkullore shumës: operacione, t</p>	<p>(operácija)</p> <p>(operación)</p>	<p>SRB: 1. med. mehanička intervencija na obolelom tkivu i organima tela u cilju sprečavanja širenja bolesti ili otklanjanja uzroka 2. vojn. složena aktivnost velikih vojnih formacija (operacija „Barbarosa“; operacija vojne policije) 3. inform. specifična radnja koju računar obavlja prilikom izvršavanja programa (operacija pisanja) 4. izvršenje finansijskih, komercijalnih, matematičkih, kreditnih i dr. poslova.</p> <p>ALB: 1. term në mjekësi; ndërhyrja me thikë e kirurgut në trupin e të sëmurit për t'i shëruar plagën a një sëmundje; operim: operacion plastik; bëj operacion operoj. 2. term në ushtri; veprimet luftarake të njësive të mëdha për zgjidhjen e detyrave operative e strategjike: operacion mësymës; operacion spastrimi. 3. term special ose në disa fusha; veprim për të prodhuar a për të përpunuar diçka, për të ndrequr një send etj.; term në financë; veprim: operacionet kryesore (teknike); operacion i gjelbër (bujq.) krasitje e lastarëve për t'u rritur më mirë bima ose për të dhënë më shumë prodhim: operacione financiare (bankare, tregtare); operacionet e prodhimit (e punës).</p>
<p>opera imenica ženskog roda množina: opere</p> <p>operë, i emër i gjinisë mashkullore shumës: opera, t</p>	<p>(òpera òpera)</p> <p>(òperë)</p>	<p>SRB: a) muzičko dramsko delo koje se izvodu na pozorištu pevanjem dramskog teksta uz pratnju orkestra, muzička drama. b) pozorišna zgrada ili sala u kojoj se izvode operška dela.</p> <p>ALB: term në muzikë; vepër dramatike, që luhet në skenë me këngëtarë e me orkestër dhe ndërthuret edhe me pjesë baleti; shfaqje e kësaj vepre; ndërtesa e teatrit për shfaqje të tilla: operë gazmore (komike); operë me një akt; Teatri i Operës dhe i Baletit.</p>
<p>opozicija imenica ženskog roda množina: opozicije</p> <p>opozitë, a emër i gjinisë femërore shumës: opozita, t</p>	<p>(opozicija)</p> <p>(opozitë)</p>	<p>SRB: 1. suprotno ili drugačije mišljenje; opozicija; opiranje 2. partija ili stranka koja se protivi vladajućem mišljenju ili radnji 3. ono što je na suprotnim stranama istog pravca, različite vrednosti po funkciji ili po značenju; opozicija 4. astron. položaj dva nebeska tela čije se geografske dužine u koordinatnom sistemu ekliptike razlikuju za 180°.</p> <p>ALB: veprimtari politike kundër pikëpamjeve a qëndrimeve të një partie, të një qeverie etj. ose kundër pikëpamjeve të shumicës në një parti, në një parlament, në një organizatë etj.; grupi i njerëzve, i rrymave, i partive a i organizatave politike që zhvillon një veprimtari të tillë: opozitë politike (parlamentare, demokratike).</p>
<p>opservacija imenica ženskog roda množina: kvadrati</p>	<p>(opservácija)</p>	<p>SRB: proces pažljivog posmatranja i beleženja fenomena, događaja, ili informacija. Ovaj proces može biti sistematičan, gde se pažljivo prate određeni parametri ili karakteristike, ili može biti neformalan, gde se samo primeti nešto što privuče pažnju.</p>

<p>observim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>observime, t</i></p>	<p>(<i>observím</i>)</p>	<p>ALB: vëzhgim; veprim sipas foljes. a) edhe folje jokalimtare; e ndjek me sy dikë a diçka, e vështroj me vëmendje; përgjoj e gjurmoj dikë; hetoj: vëzhgonin lëvizjet e armikut; vëzhgon ditë e natë; / ndjek si kryhet një punë a një detyrë; vështroj: vëzhgo si zbatohen rregullat! b) ndjek me vëmendje e sistematikisht një çështje a një dukuri për qëllime studimi a kërkimi shkencor; hulumtoj; studioj: vëzhgojnë tërmetet (ndryshimet e klimës); vëzhgon dukuritë shoqërore.</p>
<p>optimalan <i>pridev</i> množina: <i>optimalni</i></p>	<p>(<i>öptimālan</i>)</p>	<p>SRB: koji najbolje odgovara (optimalno rešenje; najbolji, najpovoljniji).</p>
<p>optimal, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>optimál</i>)</p>	<p>ALB: i ligjërimit libror; më i mirë, më i përshtatshëm; më i madh etj.: koha (kushtet) optimale; caku (kufiri) optimal.</p>
<p>orijentacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>orijentacije</i></p>	<p>(<i>orijentáci-ja</i>)</p>	<p>SRB: 1. položaj prema nekoj tački u prostoru, usmerenost, smer prema željenom cilju 2. usmeravanje delatnosti na nešto, opredeljenje za nešto, stav posebne pažnje prema nečemu (profesionalna orijentacija) 3. ideološko opredeljenje, politički stav 4. rel. praksa kod nekih religija da se moli licem okrenutim prema suncu 5. psih. u psihijatriji autopsihičko ili alopsihičko stanje svesti 6. mat. relacija koja generalizuje pojam dve suprotne orijentacije na pravog uvodi se korišćenjem orijentisanih koordinatnih sistema (npr. levi i desni koordinatni sistemi u trodimenzionalnom prostoru).</p>
<p>orientim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>orientime, t</i></p>	<p>(<i>orientím</i>)</p>	<p>ALB: 1. veprimi sipas foljeve: orientimi në një mjedis të panjohur (në pyll); orientimi në punë; a) i tregoj dikujt vendin ku është ose në ç'drejtim duhet të shkojë; drejtoj; antonim; çorientoj. b) kuptim i figurshëm; i jap udhëzime a porosi dikujt, që t'i ketë si drejtime të përgjithshme në një veprimtari; i tregoj rrugën e i caktoj detyrat themelore; e ndihmoj për të kuptuar diçka e për të vepruar si duhet; antonim; çorientoj: orientoi njerëzit (popullin, rininë). 2. pikë, vend, drejtim a qëllim drejt të cilit synojmë; objektivi: pikat e orientimit; përcaktoi (ndërroi, humbi) orientimin. 3. udhëzim a këshillë që jepet si drejtim i përgjithshëm në një punë; udhëzime e porosi për vijat themelore se ku duhet synuar në një veprimtari: orientime të përgjithshme (të qarta).</p>
<p>orkestar <i>imenica muškog roda</i> množina: <i>orkestri</i></p>	<p>(<i>örkestar</i>)</p>	<p>SRB: 1. muz. grupa muzičara koji zajedno izvode muzička dela pod upravom dirigenta (simfonijski orkestar; kamerni orkestar) 2. u starogrčkom pozorištu, kružni prostor između scene i gledališta, gde se hor kretao i plesao.</p>
<p>orkester, <i>ra emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>orkestra, t</i></p>	<p>(<i>orkéstër</i>)</p>	<p>ALB: term në muzikë; tërësia e veglave, me të cilat luhet një pjesë a një vepër muzikore; muzikantët që luajnë së bashku me vegla të ndryshme: orkester frymore (simfonike); orkestra e harqeve; koncert për violinë e orkester.</p>
<p>pedikir <i>imenica muškog roda</i> množina: <i>pedikiri</i></p>	<p>(<i>pedikír</i>)</p>	<p>SRB: postupak nege stopala koji obuhvata različite tretmane kako bi se poboljšao izgled i zdravlje stopala.</p>
<p>pedikyre, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>pedikyre, t</i></p>	<p>(<i>pedíkyrě</i>)</p>	<p>ALB: një procedurë për kujdesin ndaj këmbëve që përfshin tretmane të ndryshme për të përmirësuar pamjen dhe shëndetin e këmbëve.</p>

<p>palma <i>imenica</i> ženskog roda množina: palme</p> <p>palmë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: palma, t</p>	<p>(pālma)</p> <p>(pālmë)</p>	<p>SRB: bot. biljka iz porodice Palmae tropskih i suptropskih krajeva, često visokog stabla, s krunom lepezastog ili perastog lišća (kokosova palma; palmino ulje).</p> <p>ALB: term në botanikë; emërtim i përgjithshëm për disa drurë të vendeve të nxehta, me trung të drejtë e pa degë, me gjethe të mëdha si pendë, të grumbulluara në majë; emërtim i përgjithshëm për disa bimë zbukuruese që u ngjajnë këtyre drurëve: palma e hurmës; palmë uji; kokrrat e palmës; vaj palme.</p>
<p>panika <i>imenica</i> ženskog roda množina: kvadrati</p> <p>panik, <i>,, u emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: panikë, t</p>	<p>(pānika)</p> <p>(paník)</p>	<p>SRB: iznenadni i nekontrolisani strah, najčešće bez razloga, uznemirenost, zbunjenost, uzbuna koja pogađa i pojedinca i grupu, izbezumljenost od straha (upasti u paniku; bez panike).</p> <p>ALB: frikë e madhe që zë një njeri a që përhapet menjëherë; rrëmuja që shkakton kjo frikë: mos ngjallni panik!; u tërhoqën në panik.</p>
<p>parada <i>imenica</i> ženskog roda množina: parade</p> <p>paradë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: parada, t</p>	<p>(paráda)</p> <p>(parádë)</p>	<p>SRB: 1. svečana povorka; svečanost 2. vojn. ceremonija prikazivanja vojne discipline, veštine i organizacije jedinica 3. sport a) svečana povorka sportskih organizacija itd. b) vešt, požrtvovan skok za loptu c) poseban pokret u mačevanju 4. pren. svako nepotrebno naglašavanje.</p> <p>ALB: 1. parakalim i trupave ushtarake dhe i mjeteve luftarake. 2. procesion ceremonial; ceremoni.</p>

Priča/ Tregimi

Da li ste znali da su se u drevnim civilizacijama parade često održavale kao deo verskih obreda i ceremonija, kao i da bi se proslavile pobjede u ratovima ili važni događaji u društvu. Tokom srednjeg veka, parade su bile sredstvo za prikazivanje moći i autoriteta vladara, dok su u moderno doba postale sredstvo za promociju nacionalnog ponosa, kulturne raznolikosti i zajedništva. Parade su se često koristile i kao platforma za promociju političkih ili društvenih ciljeva, kao i za izražavanje protesta ili podrške određenim idejama ili pokretima.

Reč **"parada"** potiče iz latinskog jezika, od izraza "parare", što znači "pripremiti". U osnovi, "parada" je izraz koji se koristi za opisivanje ceremonijalnog prikaza ili procesije, često javnog karaktera, koja može uključivati vojne snage, muzičke ansamble, plesače, vozila ili druge učesnike.

Neke od najpoznatijih i najvećih parada na svetu su, na primer Mejsijeva parada povodom Dana zahvalnosti (eng. Macy's Thanksgiving Day Parade). Ova parada se održava u Njujorku svake godine na Dan zahvalnosti. Počela je 1924. godine i postala je jedna od najprepoznatljivijih parada na svetu, sa velikim balonima, karikaturama, šarenilom i muzikom.

Naravno, kada pričamo o paradama, ne možemo a da ne spomenemo Karneval u Rio De Žaneiru (port. Carnaval do Rio de Janeiro). Ovaj karneval se održava svake godine u Rio de Žaneiru, u Brazilu, i smatra se jednim od najvećih i najpoznatijih karnevala na svetu. Poznat je po šarenim kostimima, plesu samba, muzici i spektakularnim paradama.

Ovo su samo neke od najpoznatijih parada, ali svaki grad i region imaju svoje tradicionalne parade koje su važne za lokalnu kulturu i zajednicu.

A e dini se në qytetërimet e lashta, paradat shpesh mbaheshin si pjesë e riteve dhe ceremonive fetare, si dhe për të festuar fitoret në luftëra apo ngjarje të rëndësishme në shoqëri. Gjatë mesjetës, paradat ishin një mjet për ta shfaqur fuqinë dhe autoritetin e sundimtarëve, ndërsa në kohët moderne ato janë bërë mjet për të promovuar krenarinë kombëtare, llojlojshmërinë kulturore dhe bashkimin. Paradat shpesh përdoren gjithashtu si një platformë për promovimin e qëllimeve politike ose sociale, si dhe për të shprehur protestë ose mbështetje ndaj ideve ose lëvizjeve të caktuara.

Fjala **“paradë”** vjen nga fjala latine “parare”, që do të thotë “të përgatitësh”. Në thelb, “parada” është një term i cili përdoret për të përshkruar një shfaqje ceremoniale ose procesion, shpesh të një natyre publike, e cila mund të përfshijë forca ushtarake, ansamble muzikore, valltarë, automjete ose pjesëmarrës të tjerë.

Disa nga paradat më të famshme dhe më të mëdha në botë janë, për shembull, Parada e Ditës së Falënderimeve të Macy’s. Kjo paradë mbahet në Nju Jork çdo vit në Ditën e Falënderimeve. Filloi të mbahet në vitin 1924 dhe është bërë një nga paradat më të njohura në botë, me balona të mëdha, karikatura, gjëra shumëngjyrëshe dhe muzikë.

Sigurisht, kur flasim për parada, nuk mund të mos përmendim karnavalet në Rio de Zhaneiro (portugalisht Carnaval do Rio de Janeiro). Ky karnaval mbahet çdo vit në Rio de Zhaneiro në Brazil, dhe konsiderohet si një nga karnavalet më të mëdhenj dhe më të famshëm në botë. Është i njohur për kostumet e tij shumëngjyrëshe, vallen samba, muzikën dhe paradat spektakolare.

Këto janë vetëm disa nga paradat më të famshme, por çdo qytet dhe rajon i ka paradat e veta tradicionale që janë të rëndësishme për kulturën dhe komunitetin vendas.

<p>paralela <i>imenica</i> <i>zënskog roda</i> množina: paralele</p> <p>paralele, <i>a emër i</i> <i>gjinisë femërore e</i> shumës: paralele, t</p> <p>paralel, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i> shumës: paralelë, t</p>	<p>(paralëla (paralëla))</p> <p>(paralële)</p>	<p>SRB: 1. uopšte a) poređenje, (praviti paralelu, uporedi) b) analogija 2. mat. prava ili kriva čije su tačke jednako udaljene od date prave ili krive; uporedni grafikon 3. geogr. zamišljena linija na globusu, čije su sve tačke jednako udaljene od ekvatora (od 0° na ekvatoru do 90° na polovima); određuje geografsku širinu; uporedni grafikon 4. sport u stonom tenisu i tenisu, šut paralelan sa stranicama stola ili terena za igru; paralelni udarac.</p> <p>ALB: 1. term në gjeometri; vijë paralele me një tjetër. 2. klasë paralele në një shkollë. 3. term në sport; vegël gjimnastikore me dy drunj paralelë, të mbështetur në katër këmbë: paralele e shkallëzuar; ushtrime në paralele.</p> <p>Në gjininë mashkullore: term në gjeografi; secili nga rrrathët e përfytyruar të lëmshit të Tokës, që shkojnë paralelisht me ekuatorin në të dyja anët e tij deri te polët dhe që shërbejnë për të caktuar gjerësinë geografike: në paralelin pesëdhjetë gradë të gjerësisë veriore</p>
<p>pandemija <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: pandemije</p> <p>pandemi, <i>a emër i</i> <i>gjinisë femërore</i> shumës: pandemi, të</p>	<p>(pandemija)</p> <p>(pandemí)</p>	<p>SRB: term. epidemija velikih razmera, zahvata više zemalja, kontinent ili ceo svet.</p> <p>ALB: epidemi në shkallë të gjerë, që prek disa vende, ndonjë kontinent ose</p>
<p>partner <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: partneri</p> <p>partner, <i>a emër i</i> <i>gjinisë femërore</i> shumës: partnerë, t</p>	<p>(pärtner)</p> <p>(pärtner)</p>	<p>SRB: 1. a) onaj koji zajedno sa nekim učestvuje u izvođenju nečega u paru (plesni partner) b) protivnik u sportu, kartanju itd. (šahovski partner; kartaški partner; saigrač) 2. supružnik ili onaj koji deli intimnost sa drugim (bračni partner; ljubavni partner) 3. saradnik u zajedničkom poslu, ulaganju i sl.; pratilac, ortak.</p> <p>ALB: i ligjërimit libror; ai që merr pjesë së bashku me të tjerë në një ndeshje a në një veprimtari.</p>

<p>patriota <i>imenica</i> muškog roda</p> <p><i>množina: patriote</i></p> <p>patriot, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: patriotë, t</i></p>	<p><i>(patriota</i> <i>(patriōta))</i></p> <p><i>(patriōt)</i></p>	<p>SRB: 1. onaj koji voli otadžbinu i narod; rodoljub, domoljub 2. onaj koji je iz istog kraja; zemljak.</p> <p>ALB: 1. edhe si mbiemër; atdhetar: patriot i flaktë; popull patriot. 2. i ligjërimet bisedor; bashkatdhetar.</p>
<p>patrijarhat <i>imenica</i> muškog roda</p> <p><i>množina: patrijarhati</i></p> <p>patriarkat, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: /</i></p>	<p><i>(patrijârhat)</i></p> <p><i>(patriarkât)</i></p>	<p>SRB: društveni sistem u kojem muškarci imaju dominirajuću ulogu u političkom, ekonomskom, društvenom i porodičnom životu.</p> <p>ALB: term në histori; periudha e fundit e rendit shoqëror të komunës primitive, pas matriarkatit, që karakterizohej nga sundimi i plotë i burrit në familje e në marrëdhëniet shoqërore.</p>
<p>provokacija <i>imenica</i> ženskog roda</p> <p><i>množina: provokacije</i></p> <p>provokim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: provokime, t</i></p>	<p><i>(provokâci-ja)</i></p> <p><i>(provokim)</i></p>	<p>SRB: 1. a) izazov, izazivanje b) dipl. izazovno ponašanje neke države ili njenog predstavnika, čiji je cilj da navede drugu državu da počini protivzakonit čin ili međunarodni delikt 2. postupak provokatora 3. med. a) izazivanje simptoma neke bolesti radi dijagnoze i terapije b) veštačko izazivanje porođaja.</p> <p>ALB: 1. veprimi sipas foljes. a) e nxit dikë me qëllim të keq që të veprojë haptas e të zbulojë veten; ngjallmoj. b) bëj provokacion kundër një vendi. 2. ajo që i thuhet a që i bëhet dikujt kur e provokojmë.</p>
<p>pedijatar <i>imenica</i> muškog roda</p> <p><i>množina: pedijatri</i></p> <p>pediatër, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: pediatër, rit</i></p>	<p><i>(pedijâtar</i> <i>(pedijâtar))</i></p> <p><i>(pediâtër)</i></p>	<p>SRB: lekar specijalizovan za lečenje dece, od novorođenčadi do adolescenata.</p> <p>ALB: mjek për fëmijë; specialist në pediatri.</p>
<p>perspektiva <i>imenica</i> ženskog roda</p> <p><i>množina: kvadrati</i></p> <p>perspektivë, <i>a emër i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: perspektiva, t</i></p>	<p><i>(perspekti-va)</i></p> <p><i>(perspektivë)</i></p>	<p>SRB: 1. Lik. a) umeće prikazivanja trodimenzionalnih objekata na ravnoj površini, pri čemu se uspostavlja odnos između udaljenosti objekta i veličine njegovog prikaza; ukupnost pravila o predstavljanju tela itd. posmatrano sa jedne određene tačke ili mesta b) Crtež ili slika nečega posmatranog iz daljine 2. tačka gledišta sa koje se nešto posmatra (iz moje perspektive; iz ptičje perspektive odozgo, sa visine ptičjeg leta, odozgo; iz perspektive žabe) a) odozdo b) pejor. bez pravih uvida, prizeman, sitno, malograđanski 3. daleki pogled odnekud 4. pren. budućnost, izgledi, nade, uslovi za budućnost (loša perspektiva; glupa perspektiva) .</p> <p>ALB: 1. vizatim perspektiv i një sendi; figurë e bërë në mënyrë perspektive: perspektiva e rrugës (e ndërtesës). 2. kuptim i figurshëm; e ardhmja e dikujt a e diçkaje; e ardhme e mirë: perspektiva e zhvillimit të vendit; njeri me perspektivë</p>
<p>peškir <i>imenica</i> muškog roda</p> <p><i>množina: peškiri</i></p> <p>peshqir, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: peshqirë, t</i></p>	<p><i>(pèškîr)</i></p> <p><i>(peshqîr)</i></p>	<p>SRB: komad tkanine 1. (od platna, frotira) za brisanje ruku, lica i tela 2. ukras u posebnim prilikama (svadba, sahrana).</p> <p>ALB: copë e trashë katërkëndëshe prej pambuku, e butë dhe me push, që e përdorim për t'u fshirë.</p>

patrijarh *imenica*
muškog roda
množina: patrijarsi

patriark, *u emër i*
gjinisë mashkullore
shumës: patriarkë, t

(*patrijarh*
patrijārhh)

(*patriárk*)

SRB: 1. vođa ili najviši duhovni lider određene verske zajednice, obično u okviru pravoslavnih crkava.
2. muški vođa ili starešina porodice ili zajednice.

ALB: 1. term në histori; kryetar i fisit në shoqërinë e bashkësive primitive; kryetar i familjeve të mëdha të dikurshme, që kishte të drejta të plota mbi anëtarët e tjerë të fisit: pushteti i patriarkut.
2. sundimtar me pushtet të pakufizuar; me kuptim keqësues; ai që sillet si sundimtar: qëndrim patriarku.
3. fjalë a shprehje fetare; patrik.

percepcija *imenica*
ženskog roda
množina: percepcije

perceptim, *i*
emër i gjinisë mashkullore
shumës: perceptime, t

(*percèpcija*)

(*perceptím*)

SRB: način na koji ljudi tumače i shvataju informacije iz okoline putem čula, kao što su vid, sluh, dodir, miris i ukus; prepoznavanje, organizovanje, interpretacija i davanje smisla senzornim informacijama.

ALB: 1. veprimi sipas foljes. a) term në psikologji; pasqyroj në tërësi në vetëdijen time, nëpërmjet organeve të shqisave, anën e jashtme të sendeve dhe të dukurive, përkap: percepton ngjyrën (zhurmën). b) i ligjërimet libror; arrij të kap a të kuptoj; e rrok në një mënyrë të caktuar; përkap, kap.
2. term në psikologji; pasqyrimi i sendeve ose i dukurive në vetëdijen e njeriut kur i perceptojmë; formë e njohjes shqisore të botës; përkapje: aftësia e perceptimit; ndijimi e perceptimi.
3. i ligjërimet libror; mënyra se si dikush e percepton diçka; përkapje, kapje: perceptim i drejtë (i gabuar).

privilegija *imenica*
ženskog roda
množina: privilegije

privilegj, *i emër i*
gjinisë mashkullore
shumës: privilegje, t

(*privilègija*)

(*privilégj*)

SRB: prednost, povlastica ili korist koju osoba ili grupa ljudi ima u odnosu na druge, a koja proizlazi iz njihovog položaja, statusa, moći ili neke druge karakteristike.

ALB: e drejtë e veçantë që gëzon dikush; përfitim që nuk e gëzojnë të tjerët: nuk kanë asnjë privilegj.

pištolj *imenica*
muškog roda
množina: pištolji

pistoletë, *a emër i*
gjinisë femërore
shumës: pistoleta, t

(*pištōlj*)

(*pistolétë*)

SRB: 1. vatreno oružje kratke cevi koje se puca iz ruke (bez oslonca u ramenu); revolver, autokres
2. svaki uređaj koji ima takav oblik (za zabijanje eksera, prskanje boje itd.).

ALB: 1. armë zjarri automatike e vogël, që mbahet në brez.
2. mjet në këtë trajtë për punë të ndryshme: e spërkat me pistoletë.
3. term në teknikë; çekiç automatik me një turjelë shpuese, që vihet në veprim me ajër të ngjeshur: shpojnë shkëmbin me pistoletë.

pidžama *imenica*
muškog roda
množina: pidžame

pizhame, *t emër i*
gjinisë femërore e
pluralia tantum

(*pidžáma*)

(*pizháme*)

SRB: odevni predmet namenjen nošenju tokom spavanja.

ALB: veshje nate prej basme, prej fanellate etj., që ka pantallonat dhe xhakatën.

plagijat *imenica*
muškog roda
množina: plagijati

plagjiat, *i emër i*
gjinisë mashkullore
shumës: plagjiatë, t

(*plagiját*)

(*plagjiát*)

SRB: književno, naučno ili drugo delo nastalo prepisivanjem u celini, u bitnim ili u prepoznatljivim delovima i prisvajanjem tuđeg rada uložnog u to delo.

ALB: i ligjërimet libror; plagjiator. Paraqitja nga dikush e një vepre të një tjetri sikur është e vetja; vepra e vjedhur në këtë mënyrë: e dënuan për plagjiaturë.

<p>plagjator <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: plagjatori</i></p> <p>plagjiator, <i>i emër</i> <i>i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: plagjiatorë, t</i></p>	<p><i>(plagijátor</i> <i>(plagijátor))</i></p> <p><i>(plagjiator)</i></p>	<p>SRB: onaj koji čini ili je učinio plagijat, čovek koji prisvaja tuđe ideje, koji prepisuje tuđa dela.</p> <p>ALB: i ligjërimet libror; ai që bën plagjiaturë</p>
<p>plastika <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: plastike</i></p> <p>plastikë, <i>a emër</i> <i>i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: plastika, t</i></p>	<p><i>(plastika)</i></p> <p><i>(plastikë)</i></p>	<p>SRB: 1. grupa materijala koji se sastoje od polimera, koji su dugi lanci molekula koji se mogu oblikovati i oblikovati 2. med. oblast hirurgije koja se bavi rekonstrukcijom ili popravkom delova tela koji su oštećeni ili deformisani, kao što su rekonstruktivna ili estetska hirurgija.</p> <p>ALB: 1. lëndë organike, e cila, pas përpunimit me ngrohje ose shtypje, e ruan formën që i jepet: prodhime prej plastike. 2. art. mjeshtëria e krijimit të veprave artistike me ngjizje; skulptura. 3.art.. mjeshtëria e lëvizjeve të bukura, ritmike e të zhdërvjellëta të trupit: plastika koreografike.</p>
<p>policija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: policije</i></p> <p>polici, <i>a emër</i> <i>i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: polici, të</i></p>	<p><i>(policija)</i></p> <p><i>(polici)</i></p>	<p>SRB: 1. služba javne uprave kojoj je povereno čuvanje javnog mira i poretka (gradska policija; državna policija; vojna policija; pozvati policiju) 2. zgrada u kojoj se nalazi ta uprava (otići u policiju).</p> <p>ALB: organ ekzekutiv i armatosur i pushtetit, që mbron rendin juridik, sigurinë e shtetasve dhe pronën private e shtetërore, parandalon e zbulon krimet etj.; tërësia e punonjësve të këtij organi: rajoni i policisë.</p>
<p>oprašiti <i>glagol</i></p> <p>prashit , <i>folje</i></p>	<p><i>(oprašiti)</i></p> <p><i>(prashit)</i></p>	<p>SRB: okopati (kukuruz, vinograd i dr.) sitneći zemlju.</p> <p>ALB: rrëmoj tokën rreth bimëve dhe qëroj barërat e këqija; mbath bimët me dhe: prashit misrin (vreshtin, ullinjët).</p>
<p>princ <i>imenica</i> <i>muškog</i> <i>roda</i></p> <p><i>množina: prinčevi</i></p> <p>princ, <i>i emër</i> <i>i gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: princa, t</i> <i>princër, it</i></p>	<p><i>(prīnc)</i></p> <p><i>(princ)</i></p>	<p>SRB: 1. pripadnik kraljevske porodice (obično sin krunisanog vladara); titula koju on nosi. 2. idealan muškarac, čovek kojega devojke zamašljaju kao svog budućeg supruga.</p> <p>ALB:1. titull i birit të një mbreti, të një perandori ose të një anëtarit të familjes mbretërore; ai që mban këtë titull; term në histori; sundimtari i një principate (në shoqërinë feudale): princ trashëgimtar; princat e Arbrit. 2. kryetar shteti (në një vend të vogël me regjim monarkik); monarku: princi i Monakos.</p>
<p>procedura <i>imenica</i> <i>ženskog</i> <i>roda</i></p> <p><i>množina: procedure</i></p> <p>procedurë, <i>a emër</i> <i>i gjinisë femërore</i></p> <p><i>shumës: procedura, t</i></p>	<p><i>(procedúra)</i></p> <p><i>(procedurë)</i></p>	<p>SRB: 1. postupak 2. ustanovljen, propisan ili ustanovljen tradicijom niz radnji, u radu i izvodenju.</p> <p>ALB: 1. ecuri: procedurë demokratike; procedura e votimit. 2. term në drejtësi; tërësia e rregullave dhe e normave juridike që janë caktuar nga një shtet për hetimin dhe gjykimin e çështjeve civile e penale: kodi e procedurës civile (penale).</p>

<p>produkt <i>imenica</i> muškog roda množina: produkti</p> <p>produkt, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: produkte, t</p>	<p>(<i>pròdukt</i>)</p> <p>(<i>prodùkt</i>)</p>	<p>SRB: 1. predmet, materija kao rezultat çoveçijeg rada, proizvod. b) tvorevina umnog rada, umetniço, književno, nauço delo. c) materija koja se dobija, stvara hemijskim ili drugim putem iz druge materije. 2. neko ili nešto što je rezultat, posledica određenih društvenih, ekonomskih i dr. Uslova.</p> <p>ALB: 1. prodhimi i një dege të ekonomisë, i një ndërmarrjeje etj.; çdo gjë që prodhohet, prodhim: produkt i gatshëm; produkte industriale (bujqësore, blegtorale); produkti shoqëror (ek.); produktet e punës (ek.).</p>
<p>profesija <i>imenica</i> ženskog roda množina: profesije</p> <p>profesion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: profesione, t</p>	<p>(<i>profësija</i>)</p> <p>(<i>profesiòn</i>)</p>	<p>SRB: 1. glavna delatnost za koju neko ima određenu pripremu i zarađuje za život; zanimanje ((biti) po zanimanju (stolar)) 2. sve osobe koje se bave istom profesijom (cela profesija je na njenoj strani) 3. otvorena deklaracija (obično neka verska poruka).</p> <p>ALB: veprimtaria kryesore e njeriut në një fushë të caktuar; puna a mjeshtëria e dikujt; zanat: profesioni i mjekut.</p>
<p>projekat <i>imenica</i> muškog roda množina: projekti</p> <p>projekt, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: projekte, t</p>	<p>(<i>pròjekat</i>)</p> <p>(<i>projékt</i>)</p>	<p>SRB: 1. razrađen način izrade neçega (projekat zgrade; projekat puta) 2. pripremi tekst, nacrt nekog dokumenta (projekat zakona) 3. svaki zaokružen, celovit i složen posao çije se karakteristike i cilj mogu definisati i zahteva koordinisane napore nekoliko ili veçeg broja ljudi, službi, preduzeća i sl. (naučni projekat; pozorišni projekat).</p> <p>ALB: 1. plani i një ndërtese a i ndonjë vepre tjetër; skema a vizatimi teknik i diçkaje; fleta ku është paraqitur ky plan: projekti i makinerisë. 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimet libror; plani i një pune të ardhshme; ide a mendim për diçka; shestim: kam ca projekte në mendje. 3. teksti i parë i një dokumenti, i një plani etj., që parashtrohet për shqyrtim a për miratim: projekti i kushtetutës.</p>
<p>promocija <i>imenica ženskog roda</i> množina: promocije</p> <p>promovim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: promovime, t</p>	<p>(<i>pròmocija</i>)</p> <p>(<i>promovím</i>)</p>	<p>SRB: 1. sveçana dodela akademske počasti (npr. za profesora, doktora) 2. prelazak iz nižeg položaja u viši; unapređenje, napredovanje 3. a.prvo predstavlanje neçega (filma, knjige i sl.) b.jedan od 4 elementa marketinškog rada, ima za cilj da stvori svest o postojanju proizvoda na tržištu, da izazove interesovanje za njega, da razvije sklonost potrošaça/k-upaca za to, itd. c) promocija ideje, životnog stava.</p> <p>ALB:1. dhënie ceremoniale e një nderi akademik (p.sh. për profesor, doktor) 2. kalim nga një pozitë më e ulët në një më të lartë; promovim, avancim 3. a) paraqitja e parë e diçkaje (filmi, libri etj.) b) një nga 4 elementët e punës së marketingut, synon të krijojë vetëdije për ekzistencën e produktit në treg, të zgjojë interesim për të zhvilluar preferencat e konsumatorit/klientit për të, etj. c) promovimi i një ideje, një qëndrimi ndaj jetës.</p>
<p>publika <i>imenica</i> ženskog roda množina: publike</p> <p>publik, <i>u emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: /</p>	<p>(<i>pùblika</i>)</p> <p>(<i>publík</i>)</p>	<p>SRB: 1. ukupnost onih koji neçemu prisustvuju kao gledaoci ili slušaoci 2. a) grupa ljudi koji imaju zajednički interes ili sličan ukus (publika će pozdraviti novi CD) b) oni koji su obavesteni i upućeni u neku stvar, koji formiraju opšte mišljenje; javno mnjenje (stručna publika) 3. široki slojevi koji su svedoci ili pratioci događaja putem medija; narod, opština, publika.</p> <p>ALB: tërësia e njerëzve të një vendi, të një qyteti etj., të cilëve u bëhet e njohur diçka; populli; tërësia e njerëzve në një shfaqje, në një miting etj.: publiku shqiptar (botëror); duartrokjetet e publikut; iu drejtua publikut.</p>

<p>Ćao! <i>uzvik</i></p> <p>Ćao! , <i>pasthirmë</i></p>	<p>(ćao)</p> <p>(ćao)</p>	<p>SRB: neformalni usmeni pozdrav, koji može značiti i zdravo i dovidenja koji je srpski jezik preuzeo iz italijanskog jezika</p> <p>ALB: përhëndetje joformale verbale, e cila mund të nënkuptojë edhe përhëndetje edhe lamtumirë, të cilën gjuha shqipee mori nga gjuha italiane.</p>
<p>ćelija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> <i>množina: ćelije</i></p> <p>qeli , <i>a emër i gjinisë femërore</i> <i>shumës: qeli, të</i></p>	<p>(ćelija)</p> <p>(qelí)</p>	<p>SRB: 1. bio. osnovna jedinica građe i funkcije svih živih bića 2. a) soba u zatvoru ili manastiru (manastirska ćelija) b) samica u zatvoru (zatvorska ćelija) 3. inform. u kompjuterski generisanim tabelama, presek reda i kolone b) najmanja jedinica memorije u kojoj se može uskladištiti jedan bit 4. osnovna jedinica nekih političkih organizacija, ob. komunističkih partija (partijska ćelija) 5. ćelije u pčelinjem saću.</p> <p>ALB:1. kthinë e vogël në një manastir, ku banon murgu ose murgesha. 2. kthinë e vogël në burg ku veçohet një i burgosur; birucë. 3. bimsë, qilar, bodrum.</p>
<p>keramika <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> <i>množina: keramike</i></p> <p>qeramikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> <i>shumës: qeramika, t</i></p>	<p>(keràmika)</p> <p>(qeramikë)</p>	<p>SRB: 1. hem. naziv za tvrde, ali krhke i lomljive materijale dobijene pečenjem nemetalnih minerala, kao što su glina, kaolin i dr. 2. a)predmet izrađen od keramike b)umetnost i tehnika izrade predmeta od keramike.</p> <p>ALB: deltinë e mbrujtur për sende të ndryshme, të cilat piqen në furrë për t'u ngurtësuar; përmbledhës; enë, tjegulla etj. që bëhen prej kësaj deltine: qeramikë e zakonshme tulla, tjegulla etj.; qeramikë e hollë sende porcelani; enë (bojë) qeramike.</p>
<p>ćevap <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> <i>množina: ćevapi</i></p> <p>qebap, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> <i>shumës: qebapë, t</i></p>	<p>(ćèvâp)</p> <p>(qebáp)</p>	<p>SRB: 1. mleveno meso (jagnjeće, govede ili ne svinjsko) formirano u rolnice i pečeno na roštilju 2. jelo i uobičajena narudžbina u pečenjarama i gostionicama (ćevapi u somunu).</p> <p>ALB: term në gjellëtari; copëra të vogla mishi të pjekura në hell të hollë; mish i grirë e i skuqur me qepë, me pak oriz e me erëza, i cili mbështillet me rizë dhjami dhe piqet në furrë; qofte të gjata të pjekura në skarë.</p>

Priča/ Tregimi

Reč **"ćevap"** potiče iz turskog jezika, gde se izvorno koristila kao "kebab". Kroz različite kulinarske tradicije, ova reč se razvila i prilagodila u raznim zemljama Balkana, gde se sada koristi za opisivanje tradicionalnog jela od mlevenog mesa.

Iako je poreklo reči tursko, jelo ćevapi postalo je poznato i omiljeno širom Balkana, u zemljama poput Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije i Albanije. Svaka od ovih zemalja ima svoju varijantu ovog jela, sa specifičnim začinima, načinom pripreme i serviranjem.

Tradicionalno, ćevapi se pripremaju od mlevenog mesa, obično jagnjetine ili govedine, koje se mesi sa začinima kao što su so, biber, luk i često drugi začini prema lokalnom ukusu. Ova smesa se oblikuje u male valjkaste oblike i peče na roštilju ili u tiganju.

Ćevapi su omiljeni obrok mnogih ljudi na Balkanu i često se serviraju sa lepinjom, lukom, ajvarom, kajmakom ili pavlakom. Ovo jelo je postalo simbol društvenih okupljanja, roštiljanja i porodičnih ručkova na Balkanu.

Zbog svoje jednostavnosti, ukusa i raznolikosti, ćevapi su postali popularni i van Balkana. Danas se mogu naći u restoranima širom sveta, posebno u gradovima sa velikim brojem stanovnika iz zemalja bivše Jugoslavije i Turske.

Ćevapi su ne samo ukusno jelo, već i deo kulturnog identiteta Balkana, koji se neguje i voli širom sveta.

Fjala **“qebap”** vjen nga gjuha turke, ku fillimisht është përdorur si “kebab”. Nëpërmjet traditave të ndryshme të kuzhinës, kjo fjalë është zhvilluar dhe përshtatur në vende të ndryshme të Ballkanit, ku tani përdoret për të përshkruar një pjatë tradicionale nga mishi i grirë.

Edhe pse origjina e fjalës është turke, gjella qebap u bë e njohur dhe e preferuar në të gjithë Ballkanin, në vende si Serbia, Bosnja dhe Hercegovina, Kroacia, Mali i Zi, Maqedonia, Shqipëria dhe Kosova. Secili prej këtyre vendeve e ka variantin e vet të kësaj gjelle, me erëza specifike, mënyrën e përgatitjes dhe të shërbimit.

Tradicionalisht qebapët përgatiten nga mishi i bluar, zakonisht mish qengji ose viçi, i cili përzihet me erëza si kripa, piperi, qepa dhe shpesh erëza të tjera sipas shijes lokale. Kjo përzierje formohet në forma të vogla cilindrike dhe piqet në skarë ose në tigan.

Qebapët janë ushqimi i preferuar i shumë njerëzve në Ballkan dhe shpesh shërbehen me simite, qepë, ajvar, kajmak ose salcë kosi. Kjo gjellë është kthyer në simbol të tubimeve shoqërore, pjekjes në skarë dhe drekave familjare në Ballkan.

Për shkak të thjeshtësisë, shijes dhe shumëllojshmërisë, qebapët janë bërë të njohur edhe jashtë Ballkanit. Sot ata mund të gjenden nëpër restorante në mbarë botën, veçanërisht në qytetet me një numër të madh banorësh nga vendet e ish-Jugosllavisë dhe Turqisë.

Qebapët nuk janë vetëm një gjellë e shijshme, por edhe pjesë e identitetit kulturor të Ballkanit, i cili kultivohet dhe preferohet në të gjithë botën.

<p>kirija imenica ženskog roda množina: kirije</p>	(kirija)	SRB: novčani iznos koji stanar plaća vlasniku stana, kuće ili neke druge vrste nekretnine kao naknadu za korišćenje te nekretnine u određenom vremenskom periodu.
<p>qira, ja emër i gjinisë femërore shumës: qira, të</p>	(qirá)	ALB: sasi parash që paguhet për një banesë, për një dyqan, për një mjet a për një mjedis tjetër; të cilin e marrim në përdorim: paguaj qiranë; qiraja mujore; shtëpi me qira; makinë me qira; e dha me qira.
<p>citrus imenica muškog roda množina: citrusi</p>	(cītrus)	SRB: porodica voćaka koja uključuje različite vrste voća kao što su limun, narandža, grejpfrut, limeta, mandarina i dr. Ova voća su poznata po visokom sadržaju vitamina C, kao i drugim korisnim nutrijentima.
<p>qitro, ja emër i gjinisë femërore shumës: qitro, t</p>	(qítro)	ALB: term në botanikë; agrume që bën kokrra të mëdha e të verdha, me lëkurë të trashë e me lëng të athët; kokrra e kësaj peme: reçel qitroje.
<p>ćufta imenica ženskog roda množina: ćufte</p>	(ćufte)	SRB: jelo od mešanog mlevenog ili seckanog mesa oblikovano u kuglice, ob. priprema se sa sosom (ćufte u sosu).
<p>qofte, ja emër i gjinisë femërore shumës: qofte, t</p>	(qófte)	ALB: term në gjellëtari; gatesë me mish të grirë, me qepë, me vezë dhe me erëza, në trajtë të rrumbullakët a të zgjatur dhe e pjekur a e skuqur; gatesë e tillë me perime të grira: qofte të skarës (të furrës).

<p>ćumur <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: ćumuri</i></p> <p>qymyr, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: qymyre, t</i></p>	<p>(ćumur)</p> <p>(qymýr)</p>	<p>SRB: drevni ugalj, ugljen.</p> <p>ALB: 1. lëndë djegëse e ngurtë, që del nga djegia e ngadaltë e me pak ajër e drurit; i ligjërimit bisedor; qymyrgur: qymyr druri (guri); / i ligjërimit bisedor; prush i padjegur mirë; thëngjill. 2. si mbiemër; shumë i zi.</p>
<p>racionalan <i>pridev</i></p> <p><i>množina: racionalni</i></p> <p>racional, <i>e pridev</i></p>	<p>(ràcionālan)</p> <p>(racionál)</p>	<p>SRB: 1. koji se zasniva na razumu; razuman, razborit, odmeren 2. koji je dobro osmišljen; praktičan b.koji je umeren u potrošnji vremena, materijala, novca, prostora itd.</p> <p>ALB: 1. që mbështetet në arsyen e shëndoshë, i menduar e i peshuar mirë; i arsyeshëm: metodë (zgjidhje) racionale. 2. mat. që mund të jepet në trajtën e një thyese me numra të plotë (për numrat); që nuk përmban rrënjor (për shprehjet algjebrike). 3. term në filozofi; që bëhet me anë të arsyes: njohja racionale.</p>
<p>rasista <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: rasiste</i></p> <p>racist, <i>i emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i></p> <p><i>shumës: racistë, t</i></p>	<p>(ràsista)</p> <p>(racíst)</p>	<p>SRB: onaj koji podstiče ili usvaja rasizam, pristalica rasizma.</p> <p>ALB: ithtar i racizmit: racist i tërbuar; bandë racistësh.</p>
<p>radar <i>imenica</i> <i>muškog roda</i></p> <p><i>množina: radari</i></p> <p>radar, <i>i emër i gjinisë</i> <i>mashkullore</i></p> <p><i>shumës: radare, t</i></p>	<p>(ràdār)</p> <p>(radár)</p>	<p>SRB: tehn. uređaj za određivanje udaljenosti, položaja i azimuta nekog objekta na osnovu odbijanja elektromagnetnih talasa.</p> <p>ALB: term special ose në disa fusha; aparat i posaçëm për të zbuluar me anë të valëve vendin dhe largësinë e një objekti: radar tokësor (detar, ajror).</p>
<p>realizacija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: realizacije</i></p> <p>realizim, <i>i emër i</i> <i>gjinisë mashkullore</i></p> <p><i>shumës: realizime, t</i></p>	<p>(realizácija)</p> <p>(realizím)</p>	<p>SRB: 1. čin kojim nešto postaje stvarno; realizacija, izvršenje, postignuće, postići 2. konverzija papira od vrednosti ili druge imovine u gotovinu (realizacija kredita; monetizacija) 3. uspeh sportiste ili ekipe u postizanju cilja igre (davanje golova, koševa, sakupljanje poena i sl.) (realizacija je dobra).</p> <p>ALB: 1. plotësim, përmbushje: realizimi i normës. 2. kryesisht; numri shumë; arritje në një fushë; vepër e kryer.</p>
<p>redakcija <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i></p> <p><i>množina: redakcije</i></p>	<p>(redàkcija)</p>	<p>SRB: 1. a) radno telo koje uređuje novine, časopise i sl.; uredništvo b) prostorije uredništva (ići u redakciju) 2. a) priprema (ispravka, dorada) rukopisa za objavljivanje; redakcija b) izdanje šablona sa nekim posebnim karakteristikama (izmene, dopune itd.)</p>

redaksi, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: redaksi, të

(redaksi)

ALB: grupi i redaktorëve në një gazetë, në një revistë etj.; zyra e redaktorëve: përgjegjës (anëtar) i redaksisë.

reforma *imenica*
ženskog roda
množina: reforme

(rèfôrma)

SRB: 1. a) čin ponovnog stvaranja b) čin reformacije
2. izmena, modifikacija strukture u cilju poboljšanja ili prilagođavanja njenih funkcija bez uništavanja njenih temelja (agrarna reforma; privredna reforma; ekonomska reforma; reforma obrazovanja).

reformë, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: reforma, t

(refôrmë)

ALB: ndryshim i thellë a i gjerë që bëhet në një fushë të veprimtarisë shoqërore; riorganizim e shndërrim i thellë i diçkaje: reformë agrare (arsimore, politike); zbatimi i reformës; kërkojnë reforma.

registar *imenica*
muškog roda
množina: registri

(règistar)

SRB: 1. pravn. a) spisak, pregled (osoba, reči, predmeta, itd.) u knjizi po azbučnom redu b) službena knjiga u koju se upisuju primljena pisma, spisi, dokumenti itd. c) knjiga u kojoj je zabeleženo sticanje određenih prava (pravo poseda, pravo korišćenja i sl.).

2. muz. a) određeni niz tonova instrumenta ili ljudskog glasa koji se proizvode na isti način i imaju zajedničku boju b) uređaj za promenu visine, boje i jačine zvuka (orgulje, harmonika itd.) (duboki registar ; srednji registar; visoki registar)

3. red slova pisačih mašina i sličnih mašina

4. u tradicionalnoj (zastareloj) tehnici štampe, termin za poklapanje linija prednje strane sa linijama na poledini (tipka "linija do reda")

5. inform. brza memorija u procesoru ili drugoj jedinici koja služi za privremeno skladištenje određenih podataka i obavljanje aritmetičkih i drugih operacija.

regjistër, *i emër i gjinisë mashkullore*
shumës: regjistra, t

(regjístër)

ALB: fletore e madhe ku shënohen emra, shifra, fakte etj. që të ruhen e të përdoren më pas për qëllime të ndryshme: regjistri i llogarisë (i magazinës); regjistri i klasës; regjistri themeltar i shtetasve libri që mban zyra e gjendjes civile, në të cilin shënohen të dhënat e plota për çdo shtetas: regjistri i anijes libri i anijes.

rahatluk *imenica*
muškog roda
množina: rahatuci

(rahatluk)

SRB: zadovoljstvo, uživanje, bezbrižnost

rehati, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: /

(rehati)

ALB: i ligjërimt bisedor; gjendje pa shqetësime e pa mundime; prehje; tërësia e kushteve për të jetuar mirë e pa mungesa; me kuptim keqësues; prirja për të jetuar e për të punuar pa shqetësime dhe pa kokëçarje: rehatia vetjake; gjeti rehati; shikon rehatinë e vet; ndjenja e rehatisë; i prishi (i ngriti) rehatinë (dikujt) e shqetësoi.

rekvizit *imenica*
muškog roda
množina: rekviziti

(rekvizít)

SRB: 1. a) predmet potreban za kazališnu, cirkusku i sl. predstavu kao dopuna ili kao element vizuelnog utiska (mađioničarski rekviziti; žonglerski rekviziti b) pojedinačan komad ili par sportske opreme (dres, lopta, patike ze tenis itd.)

2. (mn) pravn. skup formalnih elemenata u sastavu nekog ugovora ili dokumenta bez kojih oni ne proizvode pravni učinak.

rekuizitë, *a emër i gjinisë femërore*
shumës: rekuizita, t

(rekuizítë)

ALB: term në teatër; tërësia e pajisjeve dhe e orendive të nevojshme për të dhënë një shfaqje ose për të bërë një film: rekuizitë e rëndë tryezat, krevatet etj.

<p>relacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: relacije</p> <p>relacion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: relacione, t</p>	<p>(relácija)</p> <p>(relación)</p>	<p>SRB: 1. a) način (logički, prirodni, itd.) na koji su različiti pojmovi povezani jedni sa drugima, odnos prema nekome, povezanost ili dolazak u kontakt sa nekim b) uslovljavanje jedne veličine drugom veličinom; odnos, razmera</p> <p>2. udaljenost između dva mesta označena njihovim imenima (Beograd – Priština); etapa, deonica puta</p> <p>3. fil. kategorija koja ukazuje na odnos supstance prema drugom biću (Aristotel)</p> <p>ALB: 1. raport. marrëdhënie; idhje e ndërsjellë bashkëpunimi e bashkëveprimi ndërmjet njerëzve ose ndërmjet sendeve a dukurive;: mban raporte të drejta.</p> <p>2. përpjesëtimi ndërmjet dy a më shumë anëve, dukurive, madhësive; lidhje e ndërsjellë sipas një përpjesëtimi të caktuar: raporti i forcave; në raportin një me njëqind; në raport me... (libr.) në krahasim me...</p>
<p>reportaža <i>imenica muškog roda</i> množina: reportaže</p> <p>reportazh, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: reportazhe, t</p>	<p>(reportáža)</p> <p>(reportáž)</p>	<p>SRB: novinarski izvještaj kojim se događaji i okolnosti prikazuju i opisuju na osnovu informacija prikupljenih na terenu (novinarska reportaža; fotoreportaža; radioreportaža; televizijska reportaža).</p> <p>ALB: shkrim publicistik për veprimtari, ngjarje etj. nga jeta e përditshme, të cilat gazetari i ka parë vetë.</p>
<p>republika <i>imenica ženskog roda</i> množina: republike</p> <p>republikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: republika, t</p>	<p>(republika)</p> <p>(republikë)</p>	<p>SRB: oblik vladavine u kojoj je suverenitet u rukama naroda ili njihovih izabраниh predstavnika, a ne u rukama monarha; obično postoji ustav koji definiše strukturu vlasti, raspodelu vlasti, prava građana i druge ključne principe.</p> <p>ALB: formë e qeverisjes, në të cilën organet e larta të pushtetit dhe kryetari i shtetit zgjidhen nga populli për një afat të caktuar; vend që ka këtë formë qeverisjeje: republikë demokratike (parlamentare); republikë skllavopronare (hist.); kryetari (presidenti) i republikës; stema e republikës; kupa e Republikës (sport.).</p>
<p>restauracija <i>imenica ženskog roda</i> množina: realizacije</p> <p>restaurim, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: restaurime, t</p>	<p>(restaurácija)</p> <p>(realizím)</p>	<p>SRB: 1. obnova ili povratak u prvobitno stanje; restauracija starih zgrada, umetničkih dela ili automobila.</p> <p>2. obnova vladavine ili monarhije; obnova monarhije nakon perioda republike ili restauracija neke prethodne dinastije ili režima.</p> <p>3. obnova funkcionalnosti sistema ili uređaja; proces obnove funkcionalnosti sistema, uređaja ili softvera nakon nekog kvara ili problema.</p> <p>ALB: veprimi sipas foljeve: a) e bëj siç ka qenë (një vepër arti të dëmtuar, një përmendore, një ndërtesë të lashtë etj.); rindërtoj: restauruan pikturën (kështjellën): Instituti i Mbrojtjes dhe i Restaurimit të Monumenteve; restaurimi i kapitalizmit.</p> <p>2. rivendos (një rend ose një regjim të përmbytur): restauruan monarkinë.</p>
<p>retorika <i>imenica ženskog roda</i> množina: retorike</p> <p>retorikë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: retorika, t</p>	<p>(retòrika)</p> <p>(retorikë)</p>	<p>SRB: veština govorništva, pisanja ili komunikacije koja se koristi za ubeđivanje, informisanje ili izražavanje ideja na efektivan način.</p> <p>ALB: 1. dija për rregullat e parimet e gojëtarisë; mjeshtëria e gojëtarisë.</p> <p>2. kuptim i figurshëm; i ligjëritim libror; me kuptim keqësues; retorizëm.</p>

revolucija imenica
ženskog roda
množina: revolucije

(*revolucija*)

SRB: 1. radikalna promena u političkim, društvenim i ekonomskim odnosima, izvedena nasilnim putem (francuska revolucija; oktobarska revolucija)
2. radikalni preobražaj, preokret na nekom polju života i rada (shvatanju, psihi, kulturi i dr.) (otkriće atoma predstavlja revoluciju u fizici).

revolucion, i
emër i gjinisë mashkullore
shumës: revolucione, t

(*revolucion*)

ALB: 1. kthesë rrënjësore në jetën e shoqërisë duke përmbytur me dhunë një rend shoqëror, politik e ekonomik dhe duke vendosur një rend të ri: revolucion borgjez (demokratik); revolucion socialist; fitorja e revolucionit.
2. kthesë rrënjësore në një fushë të ekonomisë, të prodhimit, të dijës, të shkencës, të artit etj.: revolucion ekonomik (tekniko-shkencor, industrial).
3. term në filozofi; kalimi me hop nga cilësia e vjetër në cilësinë e re; ndryshim rrënjësor në një proces zhvillimi: evolucioni dhe revolucionit.

rezidencija
imenica ženskog roda
množina: rezidencije

(*rezidencija*)

SRB: 1. mesto stalnog ili privremenog boravka, prebivalište, boravište vladara ili osoba na visokim položajima
2. sedište političke, crkvene ili kulturne ustanove.

rezidencë, a emër
i gjinisë femërore
shumës: rezidenca, t

(*rezidencë*)

ALB: i ligjërimit libror; seli: rezidenca e presidentit.

rob imenica mužkog
roda
množina: robovi

(*ròb*)

SRB: 1. osoba koja je u robovlasničkom sistemu bila u potpunom vlasništvu gospodara obespravljena osoba; fig. pokorna osoba koja ćutke radi i podnosi obespravljenost, ponižavanja, nepravde, grubosti. 2. onaj čiju je zemlju osvojio neprijatelj lišavajući ga građanskog prava, čovek bez slobode; pobeđen i lišen slobode, ratni zarobljenik. 3. čovek koji bez ikakvog otpora podnosi nečiju neograničenu vlast, čovek koji se potpuno preda nekakvoj strasti, zanosu i sl.

rob, i emër i gjinisë
mashkullore
shumës: robër, it

(*rob*)

ALB: 1. term në histori; skllav.
2. edhe si mbiemër; term në histori; bujkrob.
3. ai që ka humbur lirinë; ai që zihet i gjallë në luftë nga kundërshtari: u zu (ra) rob.
4. edhe si mbiemër; kuptim i figurshëm; ai që u nënshtrohet verbërisht urdhrave a dëshirave të dikujt; ai që ndjek në mënyrë të verbër dëjka; skllav: rob i tjetrit (i zakoneve prapanike, i veseve, i lakmive).
5. numri shumë; -(të) i ligjërimit bisedor; njeri: robtë e shtëpisë; robi i do të gjitha; as rob, as korb asnjeri, askush.

rubrika imenica
ženskog roda
množina: rubrike

(*rùbrika*)

SRB: deo novinskog lista, časopisa ili neke druge publikacije koji je posvećen određenoj temi ili vrsti informacija.

rubrikë, a emër i
gjinisë femërore
shumës: rubrika, t

(*rubrikë*)

ALB: 1. ndarje e lëndës në faqet e një gazete a të një reviste, me shkrimet rreth një teme; emision për një temë të caktuar në radio a në televizion: rubrika shkencore (sportive).
2. ndarje e një grupi çështjesh sipas temës së përbashkët; shtyllë: i vunë (i futën) nën një rubrikë.

rutina imenica
ženskog roda
množina: rutine

(*rutina*)

SRB: 1. veština u poslu stečena dužim iskustvom i praksom; uvežbanost
2. navika da se radi i misli uvek na isti način; mehanička, ukorenjena navika, postupanje po navici
3. uobičajen postupak za svaku predvidljivu priliku
4. inform. niz instrukcija u sklopu određenog kompjuterskog sastava ili programa za određene operacije; potprogram.

<p>rutinë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>rutina, t</i></p>	<p>(<i>rutínë</i>)</p>	<p>ALB: ndjekja e vazhdueshme e po asaj rruge pa asnjë ndryshim; puna e përditshme, zakonisht e mërzitshme, pa asnjë ndryshim: bie në rutinë.</p>
<p>sabotaža <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>sabotaže</i></p>	<p>(<i>sabotáža</i>)</p>	<p>SRB: 1. namerno, ilegalno izvedeno kvarenje ili uništavanje dobara radi nanošenja štete i izazivanja haosa (najčešće na sredstvima za proizvodnju i putevima); diverzija 2. tajno ometanje nekog rada, namerno loše ili namerno nemarno obavljanje nekog radnog procesa (sabotaža mirovne konferencije).</p>
<p>sabotazh, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>sabotazhe, t</i></p>	<p>(<i>sabotázh</i>)</p>	<p>ALB: veprimtari dëmprurëse në një vend a në prapavijat e kundërshtarit, me anë të agjentëve e të mjeteve të ndryshme.</p>
<p>salama <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>salame</i></p>	<p>(<i>saláma</i>)</p>	<p>SRB: suhomesnati proizvod od odabranog mesa sa specijalnim začinima (pileća salama).</p>
<p>sallam, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>sallame, t</i></p>	<p>(<i>sallám</i>)</p>	<p>ALB: zorrë e hollë e mbushur me mish të grirë dhe me erëza: sallam viçi (derri); sallam i tymosur.</p>
<p>salata <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>salate</i></p>	<p>(<i>saláta</i>)</p>	<p>SRB: jelo koje se obično sastoji od različitih svežih sastojaka, poput povrća, voća, mesa, ribe, morskih plodova ili mlečnih proizvoda, obično začinjelih i serviranih hladne.</p>
<p>sallatë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>sallata, t</i></p>	<p>(<i>sallátë</i>)</p>	<p>ALB: 1. term në botanikë; barishte me gjethe të mëdha, të gjelbra, që hahen të gjalla me vaj, me uthull e me kripë: sallatë pambukore (pambukje) sallatë me gjethe shumë të buta; sallatë lakër sallatë e mbledhur kokë. 2. ushqim i ftohtë, i përgatitur zakonisht me perime të gjalla a të ziera, të grira, me vaj, me uthull e me kripë: sallatë jeshile sallatë vetëm me gjethe të gjelbra e me qepë të njoma; sallatë e përzier; sallatë me domate (me ullinj, me tranguj, me lakër); sallatë ruse patate, karota e fasule të ziera, përsipër me majonezë; peshk me sallatë; e bëj sallatë (fig.) e grij, e bëj copë-copë.</p>
<p>sanitarni <i>pridev</i> množina: <i>sanitarni</i></p>	<p>(<i>sànitārnī</i>)</p>	<p>SRB: zdravstveni, higijenski (sanitarna inspekcija; sanitarna komisija; sanitarne mere).</p>
<p>sanitar, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>sanitár</i>)</p>	<p>ALB: 1. shëndetësor: qendër sanitare. 2. që lidhet me shërbimin mjekësor në ushtri: repartet sanitare.</p>
<p>sankcija <i>imenica ženskog roda</i> množina: <i>sankcije</i></p>	<p>(<i>sànkcija</i>)</p>	<p>SRB: 1. sistem kaznenih mera (političkih, ekonomskih, vojnih) koji se primenjuje na prekršioce međunarodnih ugovora (sprovođenje ekonomskih sankcija) 2. pravni deo zakonskog stava koji navodi pravne posledice kršenja zakona 3. odobrenje akta nižeg organa od strane višeg organa (dati sankciju) 4. deo dokumenta, formula koja izriče kaznu za prekršioce odredbe ili ređe, nagradu za izvršioce (izriče/izricati sankcije).</p>

<p>sankcion, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: sanksione, t</p>	<p>(<i>sanksión</i>)</p>	<p>ALB: term në drejtësi; masë ndëshkimore për shkeljen e një ligji ose për mosplotësimin e një detyrimi; kryesisht; numri shumë; masa që merren nga një shtet kundër një shteti tjetër për ta detyruar të zbatojë një marrëveshje ose t'u nënshtrohet disa kushteve: sanksione ekonomike (politike, ushtarake).</p>
<p>satira <i>imenica ženskog roda</i> množina: satire</p> <p>satirë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: satira, t</p>	<p>(<i>sàtira</i>)</p> <p>(<i>satirë</i>)</p>	<p>SRB: oblik umetnosti ili književnosti koji se koristi za ismevanje, kritiku ili satirično prikazivanje ljudskih postupaka, ideja, institucija ili društvenih pojava.</p> <p>ALB: ironi therëse e fshikulluese; qëndrim që shpreh një ironi të tillë; term në letërsi; vepër letrare që fshikullon të metat, veset e anët e tjera të dobëta të njerëzve a të shoqërisë; numri njëjës; tërësia e veprave satirike të një autori: satirat e Çajupit.</p>
<p>sekta <i>imenica ženskog roda</i> množina: sekte</p> <p>sekt, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: sekte, t</p>	<p>(<i>sèkta</i>)</p> <p>(<i>sekt</i>)</p>	<p>SRB: 1. verska, religiozna zajednica (obično manja) koja se odvojila od glavne, vladajuće crkve. 2. zatvorena (dogmatska) grupa istomišljenika (političkih i dr.).</p> <p>ALB: 1. grup besimtarësh që janë shkëputur nga një bashkësi e madhe fetare ose që dallohen brenda saj: sekt i bektashian. 2. kuptim i figurshëm; kryesisht; me kuptim keqësues; grup me pikëpamje të ndryshme nga ato që ka një organizatë politike më e gjerë; grup i ngushtë me interesa të veçantë dhe i shkëputur nga masat: sekt i mbyllur.</p>
<p>semestar <i>imenica muškog roda</i> množina: semestri</p> <p>semestër, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i></p>	<p>(<i>sèmaster</i>)</p> <p>(<i>seméstër</i>)</p>	<p>SRB: polugodište na višim i visokim školama (letnji semestar; zimski semestar).</p> <p>ALB: gjysma e vitit shkollor: semestri i parë (i dytë).</p>
<p>senat <i>imenica muškog roda</i> množina: senati</p> <p>senat, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: senate, t</p>	<p>(<i>sènāt</i>)</p> <p>(<i>senát</i>)</p>	<p>SRB: 1. najviše državno veće u starom Rimu 2. a) gornji dom parlamenta u mnogim državama b) zgrada u kojoj je smešten taj deo parlamenta 3. pravn. sudsko veće pri najvišim sudovima 4. savet, veće uopšte (sveučilišni senat).</p> <p>ALB: 1. organi drejtues në një universitet ose në një shkollë të lartë. 2. dhoma e lartë e parlamentit ose e kongresit në disa shtete me dy kuvende ligjvënëse. 3. term në histori; organi më i lartë i pushtetit shtetëror në Romën e lashtë; kuvend i lartë shtetëror në disa republika në lashtësi dhe në mesjetë: senati i Romës; senati i Raguzës.</p>

sevap imenica
muškog roda

množina: sevapi

sevap, i emër i
gjinisë mashkullore

shumës: sevape, t

(sèvâp)

(seváp)

SRB: a) dobro delo, plemenit postupak, dobročinstvo. b) (božja) nagrada, priznanje za dobro delo.

ALB: fjalë a shprehje fetare; shpërblimi që fiton dikush për mirëbërësi: fiton sevape; i ligjërimit bisedor; mirëbërësi: bën (jep) sevap; ishte bërë për sevap ishte në gjendje të mjerueshme.

Priča/ Tregimi

Reç **"sevap"** potiçe iz turskog jezika i koristi se u različitim kulturama koje su bile pod uticajem Osmanskog carstva, uključujući i pojedine delove Balkana. U osnovi, "sevap" znači "dobra dela" ili "dobročinstvo" na turskom jeziku. U verskom kontekstu, "sevap" se odnosi na pozitivne akcije ili postupke koje osoba čini, a koje su u skladu sa religijskim načelima i moralnim vrednostima.

U islamu, "sevap" se odnosi na dobrotvorne i moralne postupke koje osoba čini u svom životu, a koji donose duhovnu dobrobit i nagradu u životu posle smrti. To mogu biti dobrotvorne donacije, milostinja, pomoć siromašnima ili bilo koje druge pozitivne akcije koje unapređuju društvo i zajednicu.

Ova reč je postala deo svakodnevnog rečnika u mnogim zemljama koje su bile pod uticajem Osmanskog carstva, uključujući Tursku, Balkan i Bliski istok. Iako se izvorno koristi u religijskom kontekstu, "sevap" se često koristi i u svakodnevnom govoru kako bi se opisali pozitivni postupci ili dela koja donose zadovoljstvo ili dobrobit drugima. Pa tako, često kažemo kada neko uradi nešto dobro za nekoga: „Osevapio se kada je to uradio.“

Fjala **"sevap"** vjen nga gjuha turke dhe përdoret në kultura të ndryshme që ishin nën ndikim të Perandorisë Osmane, duke i përfshirë disa pjesë të Ballkanit. Në thelb, "sevapi" në turqisht do të thotë "vepra të mira" ose "bamireshi". Në kontekstin fetar, "sevapi" i referohet veprimeve ose aksioneve pozitive që një person i bën, të cilat janë në përputhje me parimet fetare dhe vlerat morale.

Në Islam, "sevapi" i referohet veprimeve bamirëse dhe morale që një person i bën në jetën e tij që sjellin përfitime shpirtërore dhe shpërblim në jetën e përtejme. Mund të jenë donacione bamirësie, lëmosha, ndihma e të varfërve ose çdo veprim tjetër pozitiv që e përmirëson shoqërinë dhe komunitetin.

Kjo fjalë u bë pjesë e fjalorit të përditshëm në shumë vende që ishin nën ndikimin e Perandorisë Osmane, duke e përfshirë Turqinë, Ballkanin dhe Lindjen e Mesme. Edhe pse fillimisht përdoret në kontekst fetar, fjala "sevap" përdoret gjithashtu shpesh në të folurit e përditshëm për t'i përshkruar veprimet ose veprat pozitive që sjellin kënaqësi ose përfitim për të tjerët. Pra, ne shpesh themi kur dikush bën diçka të mirë për dikë: "Bëri sevap kur e bëri atë gjë."

silueta *imenica*
ženskog roda

množina: siluete

siluetë, *a emër i*
gjinisë femërore

shumës: silueta, t

(siluëta)

(siluëtë)

SRB: crtež, oblik ili kontura nečega, obično prikazana kao tamna figura na svetloj pozadini.

ALB: 1. i ligjërimin libror; hija e errët e një njeriu a e një objekti, që shfaqet në një fushë të bardhë ose të ndritur; vijat anësore të diçkaje që duket nga larg jo shumë qartë; hije: siluetat e rojave; silueta e anijes.
2. art. vizatim vetëm me një ngjyrë dhe me vijat anësore të dikujt a të diçkaje: silueta e një vajze.

simfonija *imenica*
ženskog roda

množina: simfonije

simfoni, *a emër i*
gjinisë femërore

shumës: simfoni, të

(simfōnija)

(simfōní)

SRB: 1. muz. a) u muzičkoj teoriji starih Grka naziv za unison b) u srednjem veku naziv nekih instrumenata (sa ključevima) ili grupe instrumenata
2. opsežna orkestarska kompozicija
3. raskoš, razigrana lepota (simfonija boja).

ALB: 1. term në muzikë; vepër e gjatë muzikore për orkestër të madhe, zakonisht me tri a me katër kohë: simfonia e nëntë e Bethovenit; koha e parë (e dytë) e simfonisë.
2. kuptim i figurshëm; i ligjërimin libror; tërësi e harmonishme dhe e këndshme tingujsh, ngjyrash etj.: simfoni ngjyrash.

simptom *imenica*
muškog roda

množina: simptomi

simptomë, *a emër i*
gjinisë femërore

shumës: simptoma, t

(simptōm)

(simptōmë)

SRB: 1. med. promena u telesnim osećajima, funkcijama ili izgledu koji ukazuju na poremećaj, abnormalnost ili bolest
2. znak, nagoveštaj nekog dešavanja (simptom rata)
3. spoljašni znak nečega (inflacija je simptom dubljih gospodarskih poremećaja).

ALB: 1. term në mjekësi; dukuri a shenjë e jashtme me të cilën shfaqet një sëmundje; mëzirë: simptomat e helmimit.
2. kuptim i figurshëm; i ligjërimin libror; shenjë e jashtme që na jep mundësi të kuptojmë a të parashikojmë diçka; mëzirë: simptomat e një krize të re.

simulacija *imenica*
ženskog roda

množina: simulacije

simulim, *i emër i*
gjinisë mashkullore

shumës: simulime, t

(simulācija)

(simulīm)

SRB: 1. fiz. hem. modeliranje procesa u sistemu (ispitivanje ponašanja mnogih sistema je lakše i jeftinije sprovesti simulacijom nego direktnim ispitivanjem ovih sistema) (svemirska simulacija)
2. med. svesno ili namerno ponašanje kojim zdrava osoba želi da se pojavi bolesnom, sa namerom sticanja koristi ili izbegavanja odgovornosti; pretvaranje, gluma, opr. prikriivanje
3. pravn. građanskom pravu, svesni nesklad između volje i njenog ispoljavanja u slučaju kada stranke samo prividno sklapaju posao
4. inform. a) imitiranje procesa pomoću kompjuterskog programa (simulacija tržišta) b) d. vrsta kompjuterskih igara u kojima je cilj da se simuliraju stvarni uslovi kakvi se nalaze u određenom okruženju (simulacija aviona; simulacija automobila).

ALB: veprim sipas foljes: a) term në mjekësi; shtirem si i sëmurë për t'iu shmangur punës a ndonjë detyre. b) folje kalimtare; i ligjërimin libror; përpiqem ta paraqit si të vërtetë diçka të rreme; term në drejtësi; krijoi prova të rreme (për të fshehur një krim).

<p>sindikát <i>imenica</i> muškog roda množina: sindikati</p> <p>sindikátë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: sindikata, t</p>	<p>(sindikát)</p> <p>(sindikátë)</p>	<p>SRB: 1. organizacija radnika i službenika kojoj je zadatak da proučava, brani, štiti i unapređuje radne, društvene, pravne i druge interese i prava svojih članova (sindikát metalaca)</p> <p>2. žarg. gangstersko udruženje; mafija</p> <p>ALB: 1. organizatë shoqërore e punëtorëve dhe e punonjësvë të një dege të prodhimit, që lufton për të mbrojtur të drejtat ekonomike e shoqërore të anëtarëve të vet.</p> <p>2. bashkim monopolistësh të mëdhenj, të cilët mbrojnë interesat e tyre duke caktuar çmimet e tregut, kushtet për shitjen e mallrave, për grumbullimin e lëndëve të para etj.: sindikata e qymyrgurit.</p> <p>3. organizatë shoqërore.</p>
<p>serenada <i>imenica</i> ženskog roda množina: serenade</p> <p>serenadë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: serenada, t</p>	<p>(serenáda)</p> <p>(serenádë)</p>	<p>1. pesma koja se peva pod prozorom devojke;</p> <p>2. muzičko delo koje ima karakteristike takve pesme</p> <p>3. (serenâta), vokalno-instrumentalna muzika, alegorijskog sadržaja, izvođena na otvorenom, najčešće scenski (17. i 18. veka).</p> <p>ALB: këngë mbrëmjeje; këngë dashurie e shoqëruar me kitarë ose me mandolinë; term në muzikë; pjesë muzikore e shkurtër për zëra ose për vegla: bënin serenada; serenadat e Beethovenit.</p>

Priča/ Tregimi

Praksa izvođenja serenada datira još iz srednjeg veka, kada su pesnici, muzičari i ljubavnici koristili ovu formu izražavanja kako bi osvojili srce voljene osobe. Serenade su bile popularne u Evropi tokom renesanse i baroka, a kasnije su postale deo romantike.

Reč **"serenada"** potiče iz italijanskog jezika, od izraza "serenata", a kasnije je preuzeta i u mnoge druge jezike. Serenada je tradicionalno romantična muzička kompozicija ili pesma koja se izvodi na otvorenom, obično ispod prozora voljene osobe, kao izraz ljubavi, poštovanja ili divljenja.

Serenade su imale veliki kulturni uticaj i postale su simbol romantike i ljubavi u mnogim kulturama širom sveta. Ovakvo izražavanje ljubavi je bilo inspiracija mnogim umetnicima, pesnicima, slikarima i muzičarima kroz istoriju.

Tradicionalno, serenada se izvodila uz pratnju akustičnih instrumenata poput gitare, violine, mandoline ili klavira. Međutim, tokom vremena, različiti instrumenti su korišćeni u serenadama, uključujući i duvačke instrumente poput flaute ili trube.

Postoje mnoge poznate pesme koje su napisane kao serenade, a koje su postale klasici romantike. Neke od najpoznatijih uključuju "Serenata" od Enrika Toselija, "Una Serenada" od Enrika Maseratija i "Serenade" od Frenka Sinklera.

Serenade se često koriste kao dramatičan i emotivan element u filmovima, dodajući dubinu i romantičnu napetost priči.

Praktika e serenadave daton që në mesjetë, kur poetët, muzikantët dhe të dashuruarit e përdornin këtë formë shprehjeje për ta fituar zemrën e personit që e donin. Serenadat ishin të njohura në Evropë gjatë Rilindjes dhe Barokut, dhe më vonë u bënë pjesë e romantikës.

Fjala **“serenadë”** e ka origjinën nga gjuha italiane, nga shprehja “serenata”, dhe më vonë u përvetësua në shumë gjuhë të tjera. Serenada është tradicionalisht një kompozim ose këngë muzikore romantike e interpretuar në hapësira të jashtme, zakonisht nën dritaren e personit të dashur, si shprehje dashurie, respekti ose admirimi.

Serenadat kanë pasur ndikim të madh kulturor dhe janë bërë simbol i romantikës dhe dashurisë në shumë kultura në mbarë botën. Kjo shprehje dashurie ka frymëzuar shumë artistë, poetë, piktorë dhe muzikantë përgjatë historisë.

Tradicionalisht, serenada realizohej me shoqërimin e instrumenteve akustike si kitara, violina, mandolina apo pianoja. Megjithatë, me kalimin e kohës, instrumentet e ndryshme përdorshin në serenada, duke i përfshirë instrumentet frymore si flauti ose trompa.

Ka shumë këngë të famshme të shkruara si serenada që janë bërë klasikë romantikë. Disa nga më të famshmit përfshijnë “Serenata” nga Enrico Toselli, “Una Serenada” nga Enrico Maserati dhe “Serenata” nga Frank Sinclair.

Serenadat përdorshin shpesh si një element dramatik dhe emocional në filma, duke i shtuar thellësi dhe tension romantik historisë.

<p>set <i>imenica muškog roda</i> množina: setovi</p> <p>set, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: sete, t</p>	<p>(<i>sèt</i>)</p> <p>(<i>sèt</i>)</p>	<p>SRB: komad tkanine, od vune, svile ili sl. koji se nosi oko vrata ili preko ramena radi toplote, mode ili kao modni dodatak.</p> <p>ALB: copë e endur a e thurur prej leshi, prej mëndafshi etj., e gjatë dhe e ngushtë që e mbajmë në qafë poshtë palltos për t’u mbrojtur nga të ftohtët; copë e tillë trekëndëshe, që e hedhin gratë mbi supë a në kokë; shami trekëndëshe që lidhet në qafë nga pionierët, nga aksionistët etj.: shall me thekë; shalli i kuq.</p>
<p>situacija <i>imenica ženskog roda</i> množina: situacije</p> <p>situatë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: situata, t</p>	<p>(<i>situácija</i>)</p> <p>(<i>situátë</i>)</p>	<p>1. skup okolnosti i prilika u kojima se neko/nešto nalazi; položaj, stanje (društvena situacija; politička situacija; teška situacija; čista situacija)</p> <p>2. knjiž. trenutak u pozorišnom komadu, predstavi koji je i važan ili istaknut (komedija situacije)</p> <p>3. fil. u egzistencijalizmu nenadvladiva jednoća čovekovih prilika, suprotno svakom pokušaju racionalnog tumačenja opštim pojmovima.</p> <p>ALB: 1. gjendje; rrethanë: situata e brendshme (e jashtme, ndërkombëtare); në çdo situatë.</p> <p>2. term në letërsi; çaste të një vepre dramatike, gjatë të cilave veprimi merr tipare më të theksuara në një drejtim: situata komike (tragjike).</p>
<p>skeptičan <i>pridev</i> množina: skeptični</p> <p>skeptik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>skèptičan</i>)</p> <p>(<i>skeptík</i>)</p>	<p>SRB: osoba koja ima tendenciju da sumnja ili ne prihvata informacije ili tvrdnje bez kritičkog razmišljanja ili dokaza.</p> <p>ALB: ai që ndjek skepticizmin: filozofët skeptikë. mosbesues: qëndrim (mendim) skeptik.</p>

<p>skulptura <i>imenica</i> ženskog roda množina: skulpture</p> <p>skulpturë, <i>a emër</i> i gjinisë femërore shumës: skulptura, t</p>	<p>(<i>skulptúra</i>)</p> <p>(<i>skulpturë</i>)</p>	<p>SRB: oblik umetnosti koji se bavi oblikovanjem trodimenzionalnih figura ili oblika, obično izrađenih od materijala kao što su kamen, metal, drvo, glina, plastika ili drugi materijali koji se mogu oblikovati; može biti apstraktna ili predstavljati prepoznatljive oblike ljudi, životinja, predmeta ili apstraktnih ideja.</p> <p>ALB: 1. numri njëjës; arti i krijimit të shtatoreve, të busteve e të veprave të tjera me vëllim, duke i gdhendur në mermer, në gur a në dru, duke i derdhur në metal etj., duke i mbrujtur me deltinë etj.: arti i skulpturës. 2. vepër arti e krijuar në këtë mënyrë: numri njëjës; përmbledhës; tërësia e veprave të tilla artistike: skulptura ilire; skulpturat e Apollonisë.</p>
<p>socijalen <i>pridev</i> množina: socijalni</p> <p>social, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>socijālan</i>)</p> <p>(<i>sociál</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji živi u zajednicama ili grupama i nastoji se u njima obzirno i prikladno ponašati 2. koji pripada ili koji se odnosi na život i međusobne odnose ljudi u društvu (socijalna beda; socijalni dijalog; socijalna medicina) 3. koji se voli kretati u društvu, sklapati prijateljstva; društven, druželjubiv.</p> <p>ALB: shoqëror. 1. që lidhet me shoqërinë njerëzore, i shoqërisë; që i përket gjithë shoqërisë; që është karakteristik për shoqërinë: rend (sistem) shoqëror; pronë shoqërore; qenie shoqërore; mjedisi shoqëror. 2. që bëhet a që shërben vullnetarisht; që jepet si ndihmë: organizatë shoqërore; ndihmë shoqërore. 3. që bëhet si ndërmjet njerëzish e shokësh të afërt: bashkëpunim shoqëror; në frymë shoqërore.</p>
<p>soj <i>imenica</i> muškog roda množina: sojevi</p> <p>soj, <i>i emër i gjinisë</i> mashkullore shumës: soje, t</p>	<p>(<i>sōj</i>)</p> <p>(<i>soj</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) rod, pleme, narod. b) rasa, pasmina. 2. a) društveni položaj, stalež, poreklo; b) vrsta, klasa. 3. fig. skup karakternih osobina, kov.</p> <p>ALB: 1. i ligjërimit bisedor; fisi ose rrethi nga e ka prejardhjen dikush; farefis, gjiri: nga soji i babait (i nënës); soji e sorrollopi (për b.); janë një gjak e një soj; s'u shkon (s'e kanë) për soj. 2. edhe si mbiemër; familje e mirë dhe e fisme, derë e mirë: nuse (djalë) soji. 3. farë; term në biologji; lloj: nga të gjitha sojet; sojet e misrit.</p>
<p>staž <i>imenica</i> muškog roda množina: stažovi</p> <p>stazh, <i>i emër i gjinisë</i> mashkullore shumës: stazhe, t</p>	<p>(<i>stāž</i>)</p> <p>(<i>stazh</i>)</p>	<p>SRB: 1. vreme provedeno u radnom odnosu. 2. vreme koje neko treba da provede posle školovanja u pripravničkoj službi za sticanje praktičnog iskustva.</p> <p>ALB: kohë e caktuar për të fituar përvojë e njohuri praktike në një punë a në një specialitet; koha që prej fillimit, kur dikush ka nisur të merret me një punë a me një veprimtari, kur është pranuar në një organizatë etj.: jam në stazh.</p>
<p>studija <i>imenica</i> ženskog roda množina: studije</p>	<p>(<i>stŭdija</i>)</p>	<p>SRB: 1. stručni ili naučni rad većeg obima kao rezultat istraživanja, proučavanja užeg stručnog problema ili pitanja 2. karakter: slikarski ili vajarski pripremni rad koji se izvodi kao vežba; skica, model 3. šahovska komponovana kompozicija (po pravilu finalna) u kojoj postoji iznuđen jedinstven put do pobeđe ili remija.</p>

studim, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: studime, t

(studím)

ALB: 1. veprimi sipas foljes. a) lexoj libra, dokumente etj. për të marrë njohuri të reja në një fushë të dijes; mësoj në mënyrë të thelluar; merrem me punë kërkimore-shkencore: studioj veprat e Naimit; studioj gjuhën (krijimtarinë popullore). b) shqyrtoj diçka me kujdes për ta njohur thellë, për ta vlerësuar ose për të arritur në një përfundim: e studioj një çështje nga shumë anë. c) ndjek mësimet në një shkollë të lartë: studion në universitet. 2. kryesisht; numri shumë; veprimtari kërkimore-shkencore në një fushë; punim shkencor për një çështje: studime gjeologjike; merrem me studime; botoj një studim. 3. kryesisht; numri shumë; degë, lëndë a kurs që ndjek dikush në një shkollë të lartë: ku i ka kryer studimet?

šamija imenica
ženskog roda
množina: šamije

(šámija)

SRB: tanka marama kojom žene povezuju glavu, povezača.

shami, a emër i
gjinisë femërore
shumës: shami, të

(shamí)

ALB: copë pëlhere katërkëndëshe për të fshirë hundët, djersën etj.; copë pëlhere trekëndëshe për të mbështjellë flokët; shall: shami burrash (grash); shamia e nusërisë.

šargija imenica
ženskog roda
množina: šargije

(šàrgija)

SRB: vrsta velike tambure sa 5. 6 ili 7 žica.

sharki, a emër i
gjinisë femërore
shumës: sharki, të

(sharkí)

ALB: term në muzikë; vegël popullore, zakonisht me pesë, me gjashtë ose me dymbëdhjetë tela: i bie sharkisë.

šlag imenica muškog
roda
množina: šlagovi

(šlâg)

SRB: poslastica koja se koristi za dekoraciju ili dodatak raznim jelima i pićima; obično se pravi od slatke pavlake koja se muti dok ne postane čvrsta i penasta, često dodajući šećer i arome kao što su vanila ili čokolada.

shllag, u emër i
gjinisë mashkullore
shumës: shllagë, t

(shllag)

ALB: një delikatesë që përdoret për të dekoruar ose si shtesë ushqimeve dhe pijeve të ndryshme; zakonisht bëhet nga ajka e ëmbël që rrihet derisa të bëhet e fortë dhe e shkumëzuar, shpesh me sheqer të shtuar dhe aromatizues si vanilje ose çokolatë.

šef imenica muškog
roda
množina: šefovi

(šěf)

SRB: onaj koji rukovodi organizacijom, grupom ljudi, koji rukovodi odeljenjem na univerzitetu, odeljenjem, organizacijom ili državom, vlasnik (trgovine, radnje, radnje, frizerskog salona); upravnik, direktor, predsednik itd.

shef, i emër i gjinisë
mashkullore
shumës: shefa, t

(shef)

ALB: përgjegjësi i një zyre, i një dege prodhimi etj.; epror; kryetar: shefi i seksionit; shefi i shtabit (usht.); shefi i policisë.

šejtan imenica
muškog roda
množina: šejtani

(šějtán)

SRB: sotona, đavo, zao duh u islamu.

shejtan, i emër i
gjinisë mashkullore
shumës: shejtanë, t

(shejtán)

ALB: djall: i hyri shejtani në bark.

<p>šerbet <i>imenica</i> muškog roda množina: šerbeti</p> <p>sherbet, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: sherbete, t</p>	<p>(šèrbet)</p> <p>(sherbét)</p>	<p>SRB: 1. istočni osvežavajući napitak od vode, šećera ili meda i mirodija; medovina 2. ključala voda u šerbetluku pripremljenom za kuvanje kafe 3. kuvani šećer kojim se zalivaju slatke pite.</p> <p>ALB: 1. ujë me sheqer i zier, që u hidhet ëmbëlsirave; 2. pije me ujë, me sheqer dhe me ndonjë erë të mirë: sherbet trëndafili.</p>
<p>šimpanza <i>imenica</i> ženskog roda množina: šimpanze</p> <p>shimpanze, <i>ja emër i gjinisë femërore</i> shumës: shimpanze, të</p>	<p>(šimpánza)</p> <p>(shimpanzé)</p>	<p>SRB: vrsta velikih majmuna koja pripada porodici Hominidae, što ih čini najbližim živim rođacima ljudi zajedno sa bonobima, gorilama i orangutanima. Šimpanze su divlje životinje koje se uglavnom nalaze u šumama centralne i zapadne Afrike. One su poznate po svojoj inteligenciji, društvenom ponašanju i sposobnosti korišćenja alata.</p> <p>ALB: term në zoologji; majmun i madh i pyjeve të Afrikës tropikale, shumë i ngjashëm me njeriun.</p>
<p>šnicla <i>imenica</i> ženskog roda množina: šnicle</p> <p>shnicël, <i>a ja emër i gjinisë femërore</i> shumës: shnicla, t</p>	<p>(šnicla)</p> <p>(shnicël)</p>	<p>SRB: tanko rezan komad mesa koji se peče ili prži (bečka šnicla)</p> <p>ALB: një copë mishi të prerë hollë që është pjekur ose skuqur</p>

Priča/ Tregimi

Da li ste nekada čuli za reč *Schnitzel*? To u nemačkom jeziku znači "pohovani komad mesa". Ova reč se koristi za opisivanje tankog komada mesa koji je obično pohovan i pržen.

Šnicla je omiljeno jelo u mnogim kuhinjama širom sveta, posebno u evropskim zemljama. Na primer, u Nemačkoj, Austriji i Švajcarskoj, "**šnicla**" je jedno od najpoznatijih jela nacionalne kuhinje.

Postoji mnogo varijacija šnicli, uključujući pileću, svinjsku, teleću ili jagnjeću šniclu. Osim toga, postoje i vegetarijanske verzije šnicli, koje se prave od povrća ili kao zamena za meso.

Tradicionalno, šnicla se priprema tako što se meso prvo umoči u brašno, zatim u razmućeno jaje i na kraju u prezle ili hlebne mrvice, pre nego što se prži na ulju ili puteru.

Šnicla se često servira uz prilog kao što su krompir salata, prženi krompiri, povrće ili sosovi. Ovo jelo može biti deo svakodnevne ishrane ili specijaliteta za posebne prilike.

Šnicla je jednostavno jelo koje je popularno zbog svog ukusa, prilagodljivosti i jednostavnosti pripreme.

A keni dëgjuar ndonjëherë për fjalën *Schnitzel*? Në gjermanisht do të thotë "copë mishi e skuqur". Kjo fjalë përdoret për ta përshkruar një copë të hollë mishi që zakonisht gatuhet dhe skuqet.

Shniclla është gjellë e preferuar në shumë kuzhina në mbarë botën, veçanërisht në vendet evropiane. Për shembull, në Gjermani, Austri dhe Zvicër, "shniclla" është një nga gjellët më të famshme të kuzhinës kombëtare.

Ka shumë variacione të shnicllave, duke përfshirë shniclla nga mish pule, derri, viçi ose qengji. Përveç kësaj, ka edhe versione vegjetariane të shnicllës, të cilat bëhen nga perimet ose si zëvendësim për mish.

Tradicionalisht, shniclla përgatitet duke e zhytur fillimisht mishin në miell, pastaj në vezë të rrahura dhe në fund në thërrmija buke ose në trosha buke, përpara se të skuqet në vaj ose gjalpë.

Shniclla shpesh shërbehet me gjellë anësore si sallata me patate, patate të skuqura, perime ose salca. Kjo gjellë mund të jetë pjesë e një diete të përditshme ose të specialiteteve për raste të veçanta.

Shniclla është një gjellë e thjeshtë që është e njohur për shijen, përshtatshmërinë dhe lehtësinë e përgatitjes.

<p>šnala imenica ženskog roda množina: šnale</p>	(šnála)	SRB: mala metalna ili plastična kopča koja se koristi za vezivanje ili pričvršćivanje kose; modni dodatak ili ukras za kosu.
<p>shnallë, a ja emër i gjinisë femërore shumës: shnalla, t</p>	(shnállë)	ALB: përdorëse e vogël për të kapur flokët
<p>šofer imenica mužskog roda množina: šoferi</p>	(šòfēr)	SRB: vozač motornog vozila.
<p>shofer, i emër i gjinisë mashkullore shumës: shoferë, t</p>	(shofër)	ALB: ai që nget një automjet.
<p>štab imenica mužskog roda množina: štabovi</p>	(štáb)	SRB: 1. organ koji prikuplja i sređuje podatke koji pomažu u donošenju odluka, naređjenja i sl.; 2. stručni organ ustanove, preduzeća i sl.
<p>shtab, i emër i gjinisë mashkullore shumës: shtabe, t</p>	(shtab)	ALB: 1. term në ushtri; organ i drejtimit të trupave në komandën e një njësie ushtarake; oficerët e këtij organi: shtabi i batalionit (i brigadës). 2. organ drejtues në një aksion a në një veprimtari tjetër: shtabi i punës (zgjedhor).
<p>talenat imenica mužskog roda množina: talenati</p>	(tàlenat)	SRB: a) izuzetna sposobnost za nešto; dar, darovitost, nadarenost, obdarenost b) onaj koji ima takve sposobnosti; onaj koji je nadaren, (on je talenat za jezike).
<p>talent, i emër i gjinisë mashkullore shumës: talente, t</p>	(talént)	ALB: dhunti; prirje e aftësi e veçantë që e shquan një njeri në një fushë të caktuar; njeri i talentuar: talentet e reja.
<p>tarifa imenica ženskog roda množina: tarife</p>	(tarifa)	SRB: 1. službeno utvrđena cena ili vrednost usluge (na stanici, pošti i dr.) 2. a) spisak poslova i njihova novčana vrednost b) spisak ili sistem poreza ili carina na robu za uvoz ili izvoz c) tako nametnuti porez ili carina 3. obračun vrednosti jedinice nečega u novcu (viša/niža tarifa).
<p>tarifë, a emër i gjinisë femërore shumës: tarifa, t</p>	(tarifë)	ALB: term në financë; 1. çmim i caktuar nga shteti për sende të konsumit, për shërbimet publike etj.; pagesë që i bëhet shtetit për përdorimin e diçkaje; pasqyra për çmimet ose për pagesa të tilla: tarifë doganore taksë për mallrat që kalojnë doganën. 2. pagë që i jepet një punonjësi sipas kategorisë, kualifikimit, vështirësive në punë etj.; pasqyra që përmban këto paga: sistemi i tarifave.

<p>teatar <i>imenica</i> muškog roda množina: teatri</p> <p>teatër, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: teatra, t teatro, t</p>	<p>(teátar)</p> <p>(teátër)</p>	<p>SRB: 1. a) pozorišna umetnost b) zgrada ili prirodna scena na kojoj se izvode predstave; pozorište 2. knjiž. dramsko delo pisca 3. pren. iron. pravljenje predstave (o ponašanju ljudi); pretvarati se, pretvarati se, glumiti (praviti, izvoditi pozorište).</p> <p>ALB: art dramatik, që veprat letrare i paraqit në skenë nëpërmjet aktorëve; fusha e kësaj veprimtarie artistike; shfaqja e një vepre në skenë; institucioni që merret me këtë punë; ndërtesa e tij: teatri kombëtar (dramatik, antik):</p>
<p>telepatija <i>imenica</i> ženskog roda množina: telepatije</p> <p>telepati, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: telepati, të</p>	<p>(telepàtija)</p> <p>(tepelati)</p>	<p>SRB: telepatska, vizionarska sposobnost, vidovitost.</p> <p>ALB: pikëpamje sipas së cilës mund të kuptosh mendimet dhe ndjenjat e dikujt tjetër në largësi, pa u parë me të.</p>
<p>teritorija <i>imenica</i> ženskog roda množina: teritorije</p> <p>teritor, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: teritore, t</p>	<p>(teritòrija)</p> <p>(territór)</p>	<p>SRB: 1. geogr. prostor određen prirodnim osobinama; područje 2. admin. pol. zemlja obuhvaćena postavljenim upravnim granicama (povreda teritorija; sukobi oko teritorija; u nekim federativnim državama područje kojim upravlja savezna vlada b) područje koje još nije dobilo punopravni status unutar države (o bivšim kolonijama) 3. biol. prostor koji za sebe drži neka životinja.</p> <p>ALB: hapësirë tokësore e një shteti, e një vendi etj. brenda kufijve të caktuar; tokë: teritori i Republikës së Shqipërisë; në territorin e shkollës.</p>
<p>teror <i>imenica muškog roda</i> množina: terori</p> <p>terror, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: terrore, t</p>	<p>(tèròr)</p> <p>(terrór)</p>	<p>SRB: sistematično korišćenje nasilja, zastrašivanja ili represije radi postizanja političkih ciljeva. Ovo može uključivati terorističke akcije, nasilje koje sprovodi država ili bilo koje druge organizacije ili grupe koje koriste strah kako bi postigle svoje ciljeve.</p> <p>ALB: dhunë e egër e tmerruese që bën një regjim, një organizatë a dikush ndaj popullit, ndaj kundërshtarëve etj.</p>
<p>teza <i>imenica ženskog roda</i> množina: teze</p> <p>tezë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: teza, t</p>	<p>(téza)</p> <p>(tézë)</p>	<p>SRB: 1. stav koji treba dokazati, braniti; postavka, tvrdnja 2. ključne sažete tačke u prezentaciji ili diskusiji 3. početna faza dijalektičke trijade; pozitivna logička postavka (teza — antiteza — sinteza) 4. naučni rad za sticanje zvanja doktora nauka; disertacija 5. knjiž. nenaglašeni deo sloga, metrička stopa ili akcenatska jedinica.</p> <p>ALB: 1. term në logjikë; gjykim a parim, vërtetësia e të cilit duhet provuar; pikëpamje a ide që shtrohet si e vërtetë dhe mbrohet me argumente: mbron tezën e prejardhjes ilire. 2. kryesisht; numri shumë; idetë themelore të një ligjërate, të një vepre etj. 3. biletë me pyetjet për provim.</p>

<p>tortura <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: <i>torture</i></p> <p>torturë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>tortura, t</i></p>	<p>(<i>tortúra</i>)</p> <p>(<i>tortúrë</i>)</p>	<p>SRB: 1. fizičko i psihičko mučenje (da bi se iznudilo priznanje od optuženika) 2. mučenje uopšte; gnjavaža.</p> <p>ALB: dhunë e egër trupore mbi dikë; edhe kuptim i figurshëm; vuajtje e padurueshme shpirtërore; sfilitje: i bënë tortura e torturuan.</p>
<p>tipičan <i>pridev</i> množina: <i>tipični</i></p> <p>tipik, <i>e mbiemër</i></p>	<p>(<i>tipičan</i>)</p> <p>(<i>tipik</i>)</p>	<p>SRB: ono što je karakteristično ili uobičajeno za određenu vrstu, klasu ili situaciju; nešto što se često viđa ili očekuje u određenoj situaciji.</p> <p>ALB: 1. që karakterizon një tip njerëzish, sendesh a dukurish. 2. term në letërsi; art. që mishëron veçoritë më thelbësore të një grupi shoqëror, të një klase a të dukurive në një kohë të caktuar: hero tipik.</p>
<p>trener <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: <i>treneri</i></p> <p>trajner, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>trajnerë, t</i></p>	<p>(<i>tréner</i>)</p> <p>(<i>trajné</i>)</p>	<p>SRB: onaj koji vežba sportiste, onaj koji ih trenira, koji nadzire njihov trening; sportski učitelj.</p> <p>ALB: term në sport; specialist që stërvit një njeri a një skuadër.</p>
<p>taksa <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: <i>takse</i></p> <p>taksë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: <i>taksa, t</i></p>	<p>(<i>tàksa</i>)</p> <p>(<i>tàksë</i>)</p>	<p>SRB: iznos koji se plaća, prema propisima, prilikom obavljanja nekog administrativnog posla.</p> <p>ALB: detyrim, zakonisht në para, që shteti e merr nga shtetasit e vet ose me anë të doganave: taksë doganore; taksë në natyrë detyrim që shlyhet me prodhime të ndryshme.</p>
<p>taksista <i>imenica</i> <i>muškog roda</i> množina: <i>taksiste</i></p> <p>taksist, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: <i>taksistë, t</i></p>	<p>(<i>tàksist</i>)</p> <p>(<i>taksist</i>)</p>	<p>SRB: vozač taksija.</p> <p>ALB: ai që nget taksinë.</p>
<p>tehnika <i>imenica</i> <i>ženskog roda</i> množina: <i>tehnike</i></p>	<p>(<i>tèhnika</i>)</p>	<p>SRB: 1. ukupnost praktičnih sredstava prilagođenih postizanju cilja (tehnika rada na rečniku) 2. poseban postupak koji se koristi za izvođenje određene operacije, za proizvodnju materijalnog objekta ili prilagođavanje funkciji 3. skup svih sredstava rada i radnih procesa koji se koriste u proizvodnji (naša tehnika je potpuno zastarela) 4. način upotrebe materijala, mašina i alata; postupci koji se koriste u stvaranju umetničkih, zanatskih, industrijskih i drugih proizvoda (tehnika slikanja; grafička tehnika) 5. a) veština, osposobljenost za obavljanje posla; način rada, postupak rada uopšte (tehnika vožnje) b) sport, najefikasniji način izvođenja pokreta koji dovodi do optimalnih rezultata (tehnika skoka; tehnika zaustavljanja lopte u fudbalu itd.)</p>

teknikë, *a emër i gjinisë femërore*

shumës: teknika, t

(tekník)

6. mehanizacija

7. žargonom ilegalnih komunističkih partija, tajnih štampara i njihovog osoblja, služba štampanja propagandnog materijala i falsifikovanih dokumenata potrebnih ilegalcima.

ALB:

1. tërësia e mjeteve dhe e veglave të zhvilluara të punës, si edhe e metodave shkencore në prodhim; fushë e veprimtarisë që lidhet me studimin, me përdorimin dhe me përsosjen e mjeteve e të veglave, si edhe të metodave të prodhimit: në lëmin e teknikës.

2. tërësia e mënyrave dhe e metodave që përdoren në një punë të caktuar; shkalla e zotërimit të këtyre mënyrave e metodave: teknikë e përsosur; teknika e lundrimit.

tendencija

imenica ženskog roda

množina: tendencije

(tendëncija)

SRB: 1. težnja, sklonost prema nečemu (kada je reč o radu, razvoju, nastojanju)

2. određena (često prikrivena) misao koja se provlači kroz neko izlaganje, delo itd.

3. usmerenost neke pojave, pokreta, duševnog kretanja (tendencija padanja)

4. orijentacija ka nekom cilju, zadatku, vrednosti.

tendencë, *a emër i gjinisë femërore*

shumës: tendenca, t

(tendëncë)

ALB: i ligjërimit libror; drejtim që dikush e ndjek me paramendim në veprimet, në sjelljet e në pikëpamjet e tij; prirje; synim: tendencat e zhvillimit.

tupiti *glagol*

(tùpiti)

SRB: činiti tupim, zatupljivati.

topit, *folje*

(topít)

ALB: mpij tehun e një prese; çmpreh: e topiti sëpatën (thikën).

tragedija *imenica ženskog roda*

množina: tragedije

(trågëdija)

SRB: 1. dramska vrsta koja prikazuje životne i moralne sukobe između likova i naravi, završava velikom nesrećom i uništenjem glavnog lika ili glavnih likova

2. dramatičan, nesretan, često grozan događaj, posebno onaj u kojem ima ljudskih žrtava.

tragjedi, *a emër i gjinisë femërore*

shumës: tragjedi, të

(tragjedi)

ALB: 1. term në letërsi; vepër letrare që përshkohet nga tragjika dhe që mund të shfaqet në skenë; gjini dramatike që përfshin vepra të tilla: tragjedia "Makbethi".

2. kuptim i figurshëm; ngjarje e përgjakshme; fatkeqësi e madhe e tronditëse: tragjedi botërore; tragjedi detare (ajrore).

transakcija

imenica ženskog roda

množina: transakcije

(tránsakcija)

SRB: proces ili akt koji podrazumeva razmenu nečega između dve ili više strana. U poslovnom kontekstu, transakcija obično podrazumeva razmenu robe, usluga, novca ili informacija između kupca i prodavca ili između dve poslovne organizacije.

transaksion, *i emër i gjinisë mashkullore*

shumës: transakcione, t

(tran-

ALB: proces a akt që përfshin shkëmbimin e diçkaje midis dy ose më shumë palëve. Në kontekst afarist, një transakcion zakonisht e nënkupton shkëmbimin e mallrave, shërbimeve, parave ose informacionit midis blerësit dhe shitësit ose midis dy organizatave biznesore.

Transkripcija*imenica ženskog roda**množina: transkripcije***transkriptim,***i emër i gjinisë mashkullore**shumës: transkriptime, t**(transkripcija)*

SRB: 1. ling. fonetsko pisanje reči nekoga jezika (onako kako se izgovaraju); prepis drugom azbukom. 2. prenošenje muzičkog dela napisanog za jedan instrument ili glas na drugi instrument ili glas. 3. radio-emisija snimljena na magnetofonsku traku (koja se kasnije emituje); 4. prepis, prenos na drugo ime.

(transk-

ALB: 1. veprimi sipas foljes: transkriptimi fonetik. a) term në gjuhësi; shënoj tingujt e të folurit, duke përdorur disa shenja të veçanta; kthej në shkrimin e sotëm një tekst me shkronja të tjera: transkriptoi "Mesharin" e Gjon Buzukut. b) term në muzikë; përshtat një vepër muzikore për një vegël a për një zë tjetër: e transkriptoi për violonçel (për klarinetë).
2. tekst i transkriptuar: shumëfishoj transkriptimin.

tumor*imenica muškog roda**množina: tumori***tumor,***i emër i gjinisë mashkullore**shumës: tumore, t**(tumor)*

SRB: nekontrolisani rast tkiva u organizmu, koji može biti benigni ili maligni.

(tumór)

ALB: term në mjekësi; rritje e tepërt e indeve të një organi (te njeriu, te kafshët ose te bimët): tumor femër tumor i rrezikshëm për jetën; tumor mashkull tumor i parrezikshëm.

turista*imenica muškog roda**množina: turiste***turist,***i emër i gjinisë mashkullore**shumës: turistë, t**(tùrista)*

SRB: onaj koji putuje van svog prebivališta za svoje zadovoljstvo, radi odmora i razonode.

(turíst)

ALB: ai që udhëton në vende të ndryshme a që shëtit në vende të bukura e të panjohura për kënaqësinë e vet.

urban*pridev**množina: urbani***urban,***ie mbiemër**(ùrbān)*

SRB: 1. gradski
2. koji sadrži svojstva kulturnog, socijalizovanog i organizovanog života grada.

(urbán)

ALB: qytetor: shërbimi urban; autobus urban.

urgencija*imenica ženskog roda**množina: urgencije***urgjencë,***a emër i gjinisë femërore**shumës: urgjenca, t**(urgèncija)*

SRB: požurivanje, upozoravanje na hitnost, neodložnost posla; opomena, hitno obavještenje.

(urgjèncë)

ALB: 1. nevojë shumë e ngutshme dhe e domosdoshme; të qenët i ngutshëm; ngut: punë me urgjencë; shkoj me urgjencë.
2. ndihmë e shpejtë që i jepet një të sëmurit; i ligjërimit bisedor; vendi ku jepet ndihma e shpejtë: salla e urgjencës; e çoi në urgjencë.

uniforma*imenica ženskog roda**množina: uniforme**(ùnijôrma)*

SRB: odeća ili odevni komplet koji se nosi kao znak pripadnosti određenoj grupi, organizaciji ili instituciji; često se koriste u vojsci, policiji, vatrogascima, medicinskim radnicima, avio-kompanijama, školama i drugim organizacijama kako bi se stvorio jedinstveni identitet i omogućilo lako prepoznavanje pripadnika te organizacije.

<p>uniformë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: uniforma, t</p>	<p>(<i>unifórmë</i>)</p>	<p>ALB: veshje e njëjtë, që mbahet nga ushtarakët ose nga njerëz të një pune a të një veprimtarie; ata që mbajnë një uniformë të caktuar: uniforma e oficerit (e ushtarit, e detarit, e policit); uniformë shkollore (sportive); uniformat blu (fig.) policia.</p>
<p>univerzalan <i>pridev</i> množina: univerzalni</p>	<p>(<i>üniver-zālan</i>)</p>	<p>SRB: 1. koji se odnosi, koji uključuje ili koji pogađa ceo svet; opštii, svetski, (zagađenje je univerzalan problem) 2. koji je zajednički, koji svi koriste (univerzalan jezik) 3. a) koji ima vrlo široko znanje (univerzalni intelektualac) b) koji ima ili se može iskoristiti u mnogo veličina, svrha i sl. (univerzalni ključ; univerzalne pantalone).</p>
<p>universal, <i>e mbiemër</i> shumës: radare, t</p>	<p>(<i>univesál</i>)</p>	<p>ALB: 1. që përfshin gjithçka, i përgjithshëm, i gjithësishtëm; që ka vlerë ose rëndësi të përbotshme: ligj universal; tërheqja universale tërheqja e trupave të gjithësishtë nga njëri-tjetri; e vërtetë universale. 2. që kryen shumë punë ose veprime: makinë universale. 3. që ka njohuri të gjera në çdo fushë, i gjithanshtëm: njeri universal; mendje universale.</p>
<p>uragan <i>imenica muškog roda</i> množina: uragani</p>	<p>(<i>üragān</i>)</p>	<p>SRB: intenzivna ciklonska oluja koja se formira nad toplim morima, obično iznad tropskih i subtropskih regiona; poznati su po snažnim vetrovima koji se kreću u rotirajućem sistemu, koji može dostići brzine veće od 119 km/h.</p>
<p>uragan, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: uragane, t</p>	<p>(<i>uragán</i>)</p>	<p>ALB: 1. meteor. erë shumë e fuqishme si vorbull dhe me reshje të shumta; stuhi e madhe. 2. kuptim i figurshëm; i ligjërimit libror; lëvizje e fuqishme shoqërore.</p>
<p>valuta <i>imenica ženskog roda</i> množina: valute</p>	<p>(<i>valúta</i>)</p>	<p>SRB: 1. a) novac koji izdaje državna banka kao zakonito sredstvo plaćanja (npr. euro, dolar, dinar) b) vrsta monetarnoga sistema 2. efektivna novčana jedinica druge zemlje.</p>
<p>valutë, <i>a emër i gjinisë femërore</i> shumës: valuta, a</p>	<p>(<i>valútë</i>)</p>	<p>ALB: term në financë; term në ekonomi; para e shteteve të tjera, që përdoret në tregun ndërkombëtar: kursi i valutës vlera e njësisë monetare të një vendi, e shprehur në njësi monetare të vendeve të tjera; këmbje valutën.</p>
<p>vampir <i>imenica muškog roda</i> množina: vampiri</p>	<p>(<i>vàmpī r</i>)</p>	<p>SRB: po narodnom verovanju mrtvac koji noću ustaje iz groba, davi ljude i siše im krv. b) fig. osoba koja iskorišćava druge, kropija. 2. zool. vrsta šišmiša Vampyrus spectrum.</p>
<p>vampir, <i>i emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: vampirë, t</p>	<p>(<i>vampír</i>)</p>	<p>ALB: 1. i vdekur që, sipas besëtytnive, del natën nga varri për të thithur gjakun e të gjallëve; lugat: vampiri e njej lugatin (fj. u.) i ligu shkon me të ligun. 2. term në zoologji; lakuriq nate i madh (në Amerikën Jugore e në Amerikën Qendrore), që ushqehet me gjak. 3. kuptim i figurshëm; me kuptim keqësues; gjakpirës. 4. kuptim i figurshëm; me kuptim keqësues; llupës; i pangopshëm.</p>

Priča/ Tregimi

Nema osobe koja u jednom momentu u životu nije bila opčinjena vampirima. Bilo preko filmova ili horor priča, **vampiri** su predstavljali uvek intrigantne stvorove za koje se potajno nadamo da su ipak oduvek bili samo plod mašte.

Da li ste znali da su u nekim delovima sveta, poput Rumunije, postojali običaji kako bi se sprečilo da preminuli postanu vampiri? Na primer, verovalo se da bi se osoba koja je umrla na nesrećan način ili nije dobila odgovarajući tretman nakon smrti mogla vratiti kao vampir. Kako bi se sprečilo ovo, ljudi su preduzimali različite mere, kao što su postavljanje češljeva u kovčeg, probijanje srca pokojnika ili postavljanje crnog sočiva u oči umrle osobe. Ovi običaji oslikavaju duboko ukorenjeno verovanje i strahove vezane za mit o vampirima u pojedinim kulturama.

Prva poznata priča o vampiru, ili barem jedna od najranijih, potiče iz srpske folklorne tradicije i pripisuje se liku po imenu Sava Savanović. Priča o Savi Savanoviću je postala popularna zahvaljujući srpskom piscu Milovanu Glišiću, koji je napisao priču "Posle devedeset godina" 1880. godine. Ova priča prati događaje u jednoj vodenici u selu Zarozje, u Srbiji, gde vampir po imenu Sava Savanović teroriše meštane.

Iako je ova priča fikcija, ona je postala deo srpskog folkloru i mitologije, a lik Save Savanovića je postao poznat i izvan granica Srbije. Što se tiče najstarijeg poznatog vampira, to je pitanje koje izaziva rasprave i interpretacije. Legende o bićima koja liče na vampire prisutne su u mnogim kulturama i civilizacijama kroz istoriju. Na primer, u drevnoj Mesopotamiji postojala su verovanja o demonima koji su pili krv ljudi. U antičkom Egiptu i Grčkoj takođe su postojala verovanja o sličnim bićima koja su se hranila krvlju.

Kada je reč o specifičnom pojedincu koji se smatra najstarijim vampirom u književnosti ili folkloru, to može varirati u zavisnosti od kulture i izvora. Ipak, nama najpoznatiji vampir jeste Vladislav III, poznat kao Vlad Cepeš, koji je bio vojvoda u 15. veku u Transilvaniji i inspiracija za lik Grofa Drakule u književnosti.

Nuk ka asnjë person që nuk është magjepsur nga **vampirët** në një moment të jetës së tyre. Qoftë përmes filmave apo tregimeve horror, vampirët kanë qenë gjithmonë krijesa intriguese për të cilat ne fshehtas shpresojmë se në fund të fundit kanë qenë gjithmonë vetëm një pjellë e imagjinatës sonë.

A e dini se në disa pjesë të botës, si në Rumani, kishte zakone për të parandaluar që të vdekurit të bëheshin vampirë? Për shembull, besohej se një person që vdiq në një mënyrë fatkeqe ose nuk e mori trajtimin e duhur pas vdekjes mund të kthehej si vampir. Për ta parandaluar këtë, njerëzit ndërmerrnin masa të ndryshme, si vendosja e krehrave në arkivol, shpimi i zemrës së të ndjerit ose vendosja e një lente të zezë në sytë e të ndjerit. Këto zakone i pasqyrojnë besimet dhe frikën e rrenjosur thellë që lidhen me mitin e vampirëve në kultura të caktuara.

Historia e parë e njohur e vampirëve, ose të paktën një nga më të hershmet, vjen nga tradita folklorike serbe dhe i atribuohet një personazhi të quajtur Sava Savanović. Historia e Sava Savanovićit u bë e njohur falë shkrimtarit serb Milovan Glišiqit, i cili e shkroi tregimin "Pas nëntëdhjetë vjetësh" në vitin 1880. Kjo histori i ndjek ngjarjet e një mulliri në fshatin Zarozje, në Serbi, ku një vampir i quajtur Sava Savanović i terrorizon vendastit.

Edhe pse kjo histori është trillim, ajo është bërë pjesë e folklorit dhe mitologjisë serbe e personazhi i Sava Savanovićit është bërë e njohur edhe përtej kufijve të Serbisë. Sa i përket vampirit më të vjetër të njohur, është një pyetje që shkakton debate dhe interpretime. Legjendat për krijesat e ngjashme me vampirët ishin të pranishme në shumë kultura dhe qytetërime gjatë historisë. Për shembull, në Mesopotaminë e lashtë ekzistonin besimet për demonët që e pinin gjakun e njeriut. Në Egjiptin e lashtë dhe Greqi ekzistonin gjithashtu besimet për krijesat të ngjashme që ushqeheshin me gjak.

Kur bëhet fjalë për individin specifik që konsiderohet vampiri më i vjetër në letërsi ose folklor, kjo mund të variojë sipas kulturës dhe burimit. Megjithatë, vampiri më i famshëm për ne është Vladislav III, i njohur si Vlad Cepesh, i cili ishte dukë në shekullin e 15-të në Transilvani dhe frymëzues për personazhin e Kontit Drakulla në letërsi.

<p>vegetarijanac <i>imenica muškog roda</i> množina: vegetarijanci</p> <p>vegetarian, i <i>emër i gjinisë mashkullore</i> shumës: vegjetarianë, t</p>	<p>(vegetari- jánac)</p> <p>(vegjetar-)</p>	<p>SRB: onaj koji se hrani samo biljnom hranom, koji ne jede meso ni mesne prerađevine; koji je vegetarijanstvo prihvatio kao način života i kao pogled na svet.</p> <p>ALB: ai që nuk ha mish.</p>
<p>vizita <i>imenica ženskog roda</i> množina: vizite</p> <p>vizitë, a emër i gjinisë femërore shumës: vizita, t</p>	<p>(vizita)</p> <p>(vizitë)</p>	<p>SRB: 1. med. redovni lekarski pregledi i posete pacijentima u bolnici (íci u posetu; posetiti) 2. poseta.</p> <p>ALB: 1. shkuarja te dikush a diku dhe qëndrimi atje për pak kohë; qëndrim i shkurtër diku: vizitë miqësore (zyrtare); vizitë në muze (në ekspozitë); shkoi për vizitë. 2. vëzhgimi i një të sëmuri nga mjeku për ta parë se ç'sëmundje ka e për t'i dhënë ndihmën e nevojshme: dhoma e vizitave.</p>
<p>vizija <i>imenica ženskog roda</i> množina: radari</p> <p>vizion, i emër i gjinisë mashkullore shumës: vizione, t</p>	<p>(vizija)</p> <p>(vizión)</p>	<p>SRB: 1. psih. slika koju stvara mašta bez neophodnog uporišta u stvarnom, materijalnom svetu (u snu, u halucinaciji); priviđenje 2. dalekosežna ideja o željenom i predvidivom razvoju događaja ili poduhvata.</p> <p>ALB: 1. ideja a përfytyrimi për të ardhmen e dikujt a të diçkaje; largpamësi: vizioni për Shqipërinë e nesërme; njeri me vizion. 2. vegim; përhitje: pati një vizion.</p>
<p>vaterpolista <i>imenica muškog roda</i> množina: vaterpolisti</p> <p>vaterpolist, i emër i gjinisë mashkullore shumës: vaterpolistë, t</p>	<p>(vaterpòlis- ta)</p> <p>(vaterpolist)</p>	<p>SRB: sportista koji se bavi vaterpolom, timskim sportom koji se igra u bazenu.</p> <p>ALB: sportist që luan vaterpolo, një sport ekipor i cili luhet në një pishinë.</p>
<p>vokal <i>imenica muškog roda</i> množina: vokali</p> <p>vokal, i emër i gjinisë mashkullore shumës: vokale, t</p>	<p>(vòkāl)</p> <p>(vokál)</p>	<p>SRB: 1. fonet. zvuk koji se proizvodi otvaranjem usne šupljine i propuštanjem vazduha bez značajne prepreke; osnovni zvukovi u govoru i čine osnovu svakog sloga. 2. muz. pevanje ili izvođenje muzičkih kompozicija ljudskim glasom; može biti solo (jedna osoba peva) ili vokalna grupa (više osoba peva zajedno). 3. gramat. odnosi se na jedan od glasova u reči ili na jedan od slova koja predstavljaju taj glas. Na primer, u reči "kuća", "u" je vokal. 4. vokalna muzika; muzika koja se izvodi samo vokalno, bez instrumentalne pratnje.</p> <p>ALB: 1. që lidhet me zërin, i zërit; që bëhet me anë të zërit; që ka ose që prodhon zë, i zëshëm: 2. term në gjuhësi; që përftohet me dridhjen e tejjave të zërit kur ajri kalon pa pengesë nëpër organet e të folurit (për tingujt a, e, ë, i o, u, y); që përbëhet nga tingujt të tillë.</p>

<p>vulkan imenica muškog roda množina: vulkani</p> <p>vullkan, i emër i gjinisë mashkullore shumës: vullkane, t</p>	<p>(vùlkân)</p> <p>(vullkán)</p>	<p>SRB: 1. geogr. otvor, krater u Zemljinoj kori kroz koji tokom aktivnosti izbija lava, piroklastičko kamenje, usijane stene, pepeo i gasovi (erupcija vulkana; eruptirao vulkan) 2. brdo nastalo od materijala izbačenog iz vulkana 3. pren. emocije i sl. koje se izražavaju velikim intenzitetom (vulkan strasti).</p> <p>ALB: 1. term në gjeografi; term në gjeologji; grykë e madhe e hapur, zakonisht në majë të një mali, nga e cila dalin prej thellësisë së tokës gazra të nxehta, tymra e lavë: vullkan i shuar (i vdekur); vullkan veprues (aktiv); zien (buçet) si vullkan. 2. kuptim i figurshëm; rrezik i madh e i fshehur që kërcënon dikë; diçka që mund të shpërthejë fuqishëm; dallgë: vullkani i urrejtjes popullore.</p>
<p>vibracija imenica ženskog roda množina: vibracije</p> <p>vibracion, i emër i gjinisë mashkullore shumës: vibracione, t</p>	<p>(vibrácija)</p> <p>(vibración)</p>	<p>SRB: oscilatorni ili titrajni pokret oko ravnotežnog položaja u okviru nekog sistema; obično se dešava u određenoj frekvenciji i može biti uzrokovan različitim faktorima, kao što su mehanički udar, električna struja ili zvučni talas.</p> <p>ALB: lëvizje osciluese ose lëkundëse rreth një pozicioni ekuilibri brenda një sistemi; zakonisht ndodh në një frekuencë të caktuar dhe mund të shkaktohet nga faktorë të ndryshëm, si goditja mekanike, rryma elektrike ose vala e zërit.</p>
<p>džez imenica muškog roda</p> <p>xhaz, i emër i gjinisë mashkullore shumës: xhaze, t</p>	<p>(džëz)</p> <p>(xhaz)</p>	<p>SRB: muzički žanr koji se razvio u Sjedinjenim Američkim Državama krajem 19. i početkom 20. veka, posebno među afroameričkim zajednicama; kombinuje elemente zapadnoafričke muzike, evropske vojne muzike i drugih tradicionalnih muzičkih stilova, stvarajući jedinstveni zvuk koji se odlikuje improvizacijom, kompleksnim harmonijama i ritmovima.</p> <p>ALB: 1. orkestër që ka kryesisht vegla frymore e me goditje; / daulle me disa tambure, të cilave u bien me shkopinj, bateri: i bie xhazit. 2. muzikë me ritm të fuqishëm, që nuk u mbahet rregullave të harmonisë e të vijës melodike: muzikë xhazi.</p>
<p>dženaza imenica ženskog roda množina: dženaze</p> <p>xhenaze, ja emër i gjinisë femërore shumës: xhenaze, t</p>	<p>(dženáza)</p> <p>(xhenáze)</p>	<p>SRB: a) pogrebna muslimanska molitva sa klanjanjem koja se obavlja neposredno pre sahrane; b) pogreb, sahrana kod muslimana.</p> <p>ALB: i ligjërimit bisedor; 1. trupi i të vdekurit në arkivol. 2 2. tërësia e ceremonive fetare, ndër myslimanët, kur varroset dikush: dita e xhenazes.</p>
<p>zift imenica ženskog roda množina: ziftovi</p> <p>zift, i emër i gjinisë mashkullore shumës: zifte, t</p>	<p>(zift)</p> <p>(zift)</p>	<p>SRB: 1. prirodni katran 2. otrovna naslaga koja se stvara od duvanskog dima u čibuku ili cigareti</p> <p>ALB: 1. serë, bitum; katran: shkriu ziftin. 2. i ligjërimit bisedor; lëng i trashë e i zi, që zë cigarishtja, zgjyrë.</p>

cink *imenica muškog
roda*

množina: cinkovi

zink, *i emër i gjinisë
mashkullore*

shumës: /

(cīnk)

SRB: hem. element sa simbolom Zn i atomskim brojem 30; metal koji se obično koristi u legurama sa drugim metalima, kao što su bakar, da bi se stvorili materijali sa specifičnim svojstvima, poput mesinga ili aluminijske legure.

(zink)

ALB: term në mineralogji e në miniera; metal i bardhë në të kaltëremë, që nuk ndryshket, petëzohet lehtë dhe përdoret për veshjen e çelikut, për enë kuzhine etj. (simboli Zn.): oksid zinku; kripërat e zinkut.

zoološki *pridev*

množina: radari

zoologjik, *e
mbiemër*

(zoološki)

SRB: koji se odnosi na životinje i životinjski svet.

(zoologjik)

ALB: që lidhet me zoologjinë, i zoologjisë; që lidhet me botën shtazore dhe me studimin e saj: kopshti zoologjik.